

Sākotnējās ietekmes (ex-ante) salīdzinošais izvērtējums par
likumprojekta „Arhitektūras kvalitātes likums” un „Arhitektu
prakses likums” īstenošanas ietekmi arhitektūras nozarē

Saturs

Ievads	2
1. Likumprojektu mērķi	2
2. Aktuālās problēmas arhitektūras nozarē	2
3. Pašreizējais tiesiskais regulējums Latvijas republikā	3
3.1. Regulatora funkcijas	4
3.2. Profesionālās organizācijas funkcijas	22
3.3. Esošās normatīvās bāzes galvenie trūkumi	33
4. Arhitektūras nozares regulējums ārvalstīs	34
4.1. Izpētes metodes un pētījuma ierobežojumi	34
4.2. Profesijas reglamentācija	34
4.3. Profesijas titula lietošanas aizsardzība	35
4.4. Profesijas funkcijas likumiskā aizsardzība un arhitektu reģistrācija	35
4.5. Arhitektūras nozari regulējošo likumu veidi ES dalībvalstīs	36
4.6. Pamatlikums par arhitektūras kvalitāti (Itālija)	37
5. Iespējamās risinājumu alternatīvas un to vērtējums	39
5.1. Arhitektūras kvalitātes likums	39
5.2. Arhitektu prakses likums	50
5.3. Arhitektūras likums	58
5.4. Alternatīva - neizstrādāt jaunu likumu.	66
6. Alternatīvu salīdzinājums	73
6.1. Alternatīvu spēja risināt izvirzītās problēmas	73
6.2. Alternatīvu izvērtējums pēc piemērojamiem kritērijiem	74
6.3. Risku izvērtējums	75
Izmantotie informācijas avoti:	76
Pielikumu saraksts	77
1. pielikums	78
2. pielikums	84
3. pielikums	97
4. pielikums	103

Ievads

Pētījums "Sākotnējas ietekmes (ex-ante) salīdzinošais izvērtējums par likumprojekta „Arhitektūras kvalitātes likums” un „Arhitektu prakses likums” (turpmāk – likumprojekti) īstenošanas ietekmi arhitektūras nozarē” veikts pēc Kultūras ministrijas (turpmāk KM) pasūtījuma

Arhitektūras kvalitātes likuma izstrāde paredzēta valsts vidēja termiņa politikas plānošanas dokumentā - Arhitektūras politikas pamatnostādnes 2009.-2015.g. [27] Likuma projekts (1. pielikums) izstrādāts 2010.g. saskaņā ar KM 25.08.2010. rīkojumu izveidotā darba grupā.

Arhitektu prakses likuma izstrādi rosinājusi Latvijas Arhitektu savienība (turpmāk LAS) 2011.g. realizētā “LAS administratīvās kapacitātes projekta” ietvaros, izstrādājot arī likuma projektu (2.pielikums).

Izskatot abus piedāvātos likuma projektus LAS Padomes sēdē 2012.g, lemts abus likuma projektus apvienot un izstrādāt Arhitektūras likumu, taču darbs pie tā izstrādes nav uzsākts.

Izstrādājot sākotnējās ietekmes izvērtējumu, kā alternatīvas analizētas ne vien abu darba uzdevumā nosaukto, bet arī Arhitektūras likuma ieviešanas iespēja, kā arī izvērtēta iespēja veikt grozījumus jau esošos normatīvajos aktos, neizstrādājot īpašu arhitektūras nozares likumu.

1. Likumprojektu mērķi

Arhitektūras kvalitātes likuma mērķis – veicināt kvalitatīvas arhitektoniski telpiskās vides kā nozīmīgas cilvēka dzīves telpas veidošanu.

Arhitektu prakses likuma mērķis - aizsargāt patērētājus pret nepietiekošas kvalitātes pakalpojumu saņemšanu, nodrošināt arhitektu profesionālās darbības atbilstību noteiktām kvalitātes prasībām un kritērijiem, arhitektu profesionālās un korporatīvās darbības tiesisko regulējumu, arhitektu profesionālās organizācijas darbības pamatprincipus, organizatorisko struktūru, statusu, pilnvaru un kompetences apjomu.

2. Aktuālās problēmas arhitektūras nozarē

Aktuālās problēmas arhitektūras nozarē noteiktas politikas plānošanas dokumentā – Arhitektūras politikas pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam, kur izceltas sekojošas galvenās problēmas:

1. Nepilnības normatīvajā bāzē kvalitatīvas arhitektoniskās vides nodrošināšanai.

2. Saskaņotas politikas un nozares koordinētas pārvaldības trūkums.
 3. Nepietiekama sabiedrības izpratne par arhitektūras lomu un nozīmi apkārtējās vides ilgtspējīgas attīstīšanas un plānošanas procesos un līdzdalību dzīves telpas veidošanā.
 4. Lēmumu pieņēmēju (pašvaldībās, konkursu vērtēšanas žūrijās, būvniecības sektorā) izpratnes trūkums par arhitektūras lomu sabiedrības labklājības un kvalitatīvas dzīves telpas veidošanā.
 5. Nepietiekami precīzs arhitektūras kā starpnozaru disciplīnas pozicionējums ar būvniecību un vides attīstību saistītajos jautājumos, neņemot vērā, ka vienlīdz svarīgs ir gan ekonomiskais, gan sociālais, gan kultūras aspekts.
 6. Nozares izglītības sistēmas neelastība un nepietiekami racionāla organizēšana.
 7. Zinātnes, pētniecības un eksperimentālās arhitektūras jomas atpalcība (panīkums) finansējuma trūkuma dēļ, nepietiekams tehniski inovatīvu risinājumu daudzums.
- Savukārt 2013.g. LAS veiktajā arhitektu aptaujā, kurā bija iespēja līdztekus strukturētiem jautājumiem izteikt arī viedokļus, kā būtiskas nozares problēmas tika izceltas arī:
8. Negodīga konkurence arhitektūras pakalpojumu tirgū – nepietiekama pakalpojuma kvalitāte, nepamatoti zema pakalpojuma cena.
 9. Vāji definēta arhitekta loma teritoriju attīstības plānošanas un būvniecības procesā, zems arhitekta profesijas prestižs.
 10. Pārmērīgs administratīvais slogs būvprojektu saskaņošanā.
 11. Nepieciešamība veikt izmaiņas profesijas reglamentācijā, saistīt to ar profesionālo organizāciju, risināt profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas jautājumus.

Kopumā speciāla arhitektūras nozares regulējumam paredzēta likuma pieņemšanai jātuvina arhitektūras nozares pārvaldību starptautiski pieņemtai praksei.

3. Pašreizējais tiesiskais regulējums Latvijas republikā

Pašreizējais tiesiskais regulējums analizēts, ņemot par pamatu Starptautiskās Arhitektu savienības (turpmāk – UIA) ieteicamajām vadlīnijām arhitekta profesijas pārvaldībai [30]. *Ieteicamās arhitektu profesijas pārvaldības vadlīnijas (reglamentējošo iestāžu un profesionālo organizāciju loma)* (turpmāk – Vadlīnijas) ir sastādītas, pamatojoties uz UIA Konvenciju par rekomendējamiem starptautiskiem profesionālisma standartiem arhitektūras praksē [28] (turpmāk – UIA Konvencija), kuru pēc deviņu gadu intensīviem pētījumiem un debatēm sagatavoja 1994.g. dibinātā UIA Profesionālās prakses komisija. UIA Konvencija satur profesionalitātes principus un nozares politikas kopīgas nostādnes definīciju un paziņojumu

formātā. UIA Asambleja 1999.g., piedaloties arī Latvijas pārstāvjiem, vienbalsīgi apstiprināja rezolūciju par šī dokumenta pieņemšanu. Profesionālās prakses komisija veic sistemātisku dokumentu atjauninājumus, ko apstiprina UIA Padome. UIA Konvencija nosaka vienotus profesionālus standartus starptautiskajā līmenī, to principi ir ievesti arhitektu praksē daudzās valstīs un ir adaptēti starptautisko arhitektu organizāciju standartos, ieskaitot Eiropas Arhitektu padomi (ACE).

3.1. Regulatora funkcijas

3.1.1. Vispārīgā patērētāju aizsardzība sabiedrības interesēs

Realizē: Ekonomikas ministrija, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs.

Normatīvie akti:

Ārējie – Patērētāju tiesību aizsardzības likums, Administratīvo pārkāpumu kodekss, 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 “Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi”.

Iekšējie – LAS Arhitekta ētikas un profesionālās rīcības kodekss

- Latvijā patērētāju tiesību aizsardzības uzraudzību un kontroli īsteno Ekonomikas ministrijas padotībā esošais Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, citas kompetentas un pilnvarotas valsts iestādes sadarbībā ar pašvaldībām un patērētāju tiesību aizsardzības biedrībām.
- Patērētāju tiesību aizsardzības (turpmāk PTA) likumā arhitektūras sfēras piedāvāto pakalpojumu patērētāji (fiziskās personas, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties vai izmantot preci vai pakalpojumu nolūkam, kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību) tiek aizsargāti vispārīgā veidā, tieši tāpat kā pārējo pakalpojumu patērētāji.
- Ir atsevišķi punkti, kas tieši saistoši arhitektūras sfērai, piemēram, likums nosaka labas komercprakses principu ievērošanu, kad, sniedzot pakalpojumu, jāievēro profesionālā rūpība un godīgums attiecībā pret patērētāju, taču nekas vairāk netiek precizēts.
- Šobrīd pastāvošajā sistēmā patērētāji par nekvalitatīvu arhitektūras pakalpojumu var sūdzēties Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, kam šāda veida palīdzības sniegšana ir viena no galvenajām funkcijām. PTAC uzdevumos ir arī negodīgas komercprakses uzraudzība. PTA likumā ir aprakstīta sistēma, kādā veidā personas var iesniegt sūdzību pieteikumus, kāds ir process un kā jārīkojas pakalpojuma sniedzējam.

- Patērētāju tiesību aizsardzības centrs apkopo un analizē datus par saņemtajām sūdzībām un iesniegumiem un šo informāciju izmanto nākamo periodu uzraudzības un kontroles programmu izstrādē. Patērētāju tiesību aizsardzības centrs par aktuālajām sūdzībām un to tendencēm regulāri informē par attiecīgo jomu atbildīgo augstāko iestādi.
- Par pārkāpumiem pret patērētāju var tikt ierosināts administratīvais process. Likums nosaka, ka sūdzības vai iesniegumi par patērētāju tiesību pārkāpumiem nonāk iestādē, kuras kompetencē ir attiecīgās jomas uzraudzība un kontrole.
- Speciāla sistēma, kurā būtu iespēja sūdzēties tieši arhitektūras sfēras patērētājiem, darbojas profesijas reglamentācijas ietvaros. 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 "Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi" nosaka pienākumu sertificēšanas institūcijai izdot ētikas kodeksu, kā arī dod tiesības piemērot sodu par kodeksa pārkāpumu.

Secinājumi.

Patērētāju tiesību aizsardzības likumā, kas šobrīd attiecas uz patērētāju aizsardzību arī arhitektūras sfērā, vispārīgā veidā ir jautājumi, kam detalizētāku pieeju attiecībā uz arhitektūras sfēru nosaka 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 "Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi" un LAS Arhitekta ētikas un profesionālās rīcības kodekss. Patērētāju aizsardzība sabiedrības interesēs saistāma arī ar sabiedrības informētību un izpratni par arhitektūras pakalpojumu un to, kas tajā ietverts. Būtiskākie trūkumi – Patērētāju tiesību aizsardzības likums aizsargā tikai fizisko personu intereses, savukārt Būvniecības likums un uz tā pamata izdotie 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 "Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi" neparedz nekādus kritērijus sertificēšanas funkciju deleģēšanai, tāpēc pastāv risks, ka patērētāju tiesību aizsardzības funkcija var nonākt nepietiekami kompetentu vai interešu konfliktā esošu personu rokās.

3.1.2. Arhitekta un Arhitekta ar prakses tiesībām titulu reglamentācija

Realizē: Izglītības ministrija.

Normatīvie akti:

Ārējie – Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu

Iekšējie – nav

- Latvijas likumdošanā tiesības lietot arhitekta profesijas nosaukumu nosaka Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu, atļaujot nosaukumu lietot vienīgi personām, kas ieguvušas arhitekta izglītību.

- Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu nosaka vispārīgās prasības arhitekta izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai.
- Vispārīgā veidā Personas tiesības uzsākt darbību arhitekta profesijā apliecina universitātes tipa augstskolas izsniegts augstākās izglītības diploms par akreditētas arhitektūras studiju programmas apguvi. Arhitekta izglītībai šajā pat likumā definēti vairāki kritēriji.
- Likums nosaka, ka lai iegūtu patstāvīgas prakses tiesības arhitektūras jomā, attiecīgajai personai papildus iepriekšminētajam universitātes tipa augstskolas izsniegtajam augstākās izglītības diplomam nepieciešams saskaņā ar Būvniecības likumu piešķirts arhitekta prakses sertifikāts, kas apliecina, ka attiecīgā persona sertificēta arhitekta vadībā apguvusi patstāvīgai praksei nepieciešamās zināšanas un prasmes.
- Daudzos spēkā esošajos normatīvajos aktos, jēdziens „sertificēts arhitekts” minēts tikai, lai definētu personu, kas ir tiesīga veikt kādas darbības, taču tas netiek pasniegts kā tituls, bet kā apzīmējums tam, ka personai ir prakses sertifikāts.
- Dēļ tā, ka sertificēta arhitekta tituls netiek reglamentēts ne šajā, ne citos normatīvajos aktos, arhitektūras vidē, kā arī sabiedrībā kopumā, bieži rodas situācijas, kad nav iespējams noteikt vai persona, kas lieto arhitekta vārdu, ir sertificēta pastāvīgai praksei, vai nē.
- Latvijas likumdošanā arhitekta vārda izmantošana neatbilstoši attiecīgās personas kvalifikācijai nekādā veidā netiek ierobežota, taču būtu saistāma ar neatļautu darbību arhitekta reglamentētajā sfērā un līdzīgiem jautājumiem, tādējādi aizsargājot sabiedrībai nozīmīgo arhitekta profesiju pret nekvalificētu personu iesaistīšanu tajās
- Arhitekta titula reglamentācijas jautājums saistāms ar lielu daļu šajā pētījumā apskatītajiem jautājumiem, jo titula reglamentācija vienkāršotu šo saistīto problēmu atrisināšanu, piemēram, pakalpojuma patērētājiem būtu skaidra informācija, ka saskaras ar profesionālu un reglamentētu pakalpojuma sniedzēju

Secinājumi.

Nepieciešams reglamentēt arhitekta titula izmantošanu un kritērijus tā iegūšanai gluži kā tas ir lielākajā pasaules un Eiropas valstu daļā.

Gan Latvijas gan ārvalstu patērētājiem (investoriem), jāatpazīst profesionālo pakalpojuma sniedzējs pēc nosaukuma (titula). Lielā daļā pasaules valstu titulu “arhitekts” piešķir tikai speciālistiem ar prakses tiesībām. Valstīs, kur arhitekta tituls ir iegūstams kopā ar augstskolas diplomu, atbilstoši normatīvajiem aktiem patstāvīgās profesionālās prakses veicējiem kopā ar sertifikātu tiek piešķirts attiecīgs nosaukums (tituls).

Latvijā būtu lietderīgi ieviest titulu “Sertificēts arhitekts”, jo daudzos spēkā esošajos normatīvajos aktos tas tiek lietots, t.sk. pašvaldību saistošos noteikumos.

3.1.3. Ar prakses tiesībām kvalificēto arhitektu reģistra uzturēšana

Realizē: Latvijas Arhitektu savienība, Certificēšanas centrs, EM

Normatīvie akti:

Ārējie – Būvniecības likums.

Iekšējie – nav

- Latvijā ar prakses tiesībām kvalificētu – sertificētu arhitektu reģistrs tiek veidots un uzturēts Būvniecības informācijas sistēmas ietvaros. Informācijas ievadīšanu reģistrā nodrošina Latvijas arhitektu Certificēšanas centrs.
- Informācija par visiem sertificētajiem arhitektiem – ir publiski brīvi pieejama Būvniecības informācijas sistēmā, kur atrodami dati par sertificēto arhitektu sertifikāta izdošanas datumu un būvkomersantu reģistrā reģistrētajiem uzņēmumiem, kur arhitekts nodarbināts. Ja arhitekts vēlas, iespējams publiskot arī kontaktinformāciju.

Secinājumi.

Ir publiski pieejams precīzs un aktuāls sertificēto arhitektu reģistrs. Iespējams, jāpaplašina reģistrā pieejamās informācijas daudzums, paralēli pamatdatiem iekļaujot arī datus par konkrētā arhitekta prakses darbību. BIS nodrošinātās iespējas arī nav viegli saprotamas un sameklējamas plašai publikai, jo nesatur tiešu norādi "Sertificēto arhitektu reģistrs", informāciju iespējams vienīgi atrast, ievadot atlasē kritērijus.

3.1.4. Profesionālās prakses reģistrācija juridiskām personām – arhitektu birojiem

Realizē: Ekonomikas ministrija, BIS (Būvniecības informācijas sistēma)

Normatīvie akti:

Ārējie – Būvniecības likums, 25.02.2014. MK noteikumi nr. 116 "Būvkomersantu reģistrācijas noteikumi"

Iekšējie –

- Būvniecības likums nosaka, ka, lai veiktu komercdarbību vienā vai vairākās būvniecības jomās, kā arī arhitektūras vai elektroenerģētikas jomā, kurās fiziskajai personai patstāvīgai praksei nepieciešams būvspeciālista sertifikāts, komersantam jāreģistrējas būvkomersantu reģistrā

- Ekonomikas ministrijas vadībā ir izveidots Būvkomersantu reģistrs - struktūra, kura apkopo un padara publiski pieejamu informāciju par komersantu, būvniecībā nodarbināto personālu, komersantu raksturojošiem datiem, ziņas par pārkāpumiem būvniecībā un ziņas par reģistra noteikumu pārkāpumiem. Būvkomersantu reģistrā netiek publiskoti dati, kuru pieejamība ierobežota saskaņā ar normatīvajiem aktiem par komercnoslēpumu un datu aizsardzību.
- Kārtību, kādā komersantu reģistrē būvkomersantu reģistrā, pārreģistrē, veic reģistrā iekļautās informācijas aktualizēšanu un izslēdz no reģistra, reģistra datu saturu un izmantošanas kārtību, kā arī valsts nodevas apmēru un samaksas kārtību par reģistrācijas darbībām reģistrā nosaka Būvkomersantu reģistrācijas noteikumi.
- Atsevišķas profesionālās prakses reģistrācijas sistēmas attiecībā uz juridiskām personām arhitektūras reglamentētajā sfērā - arhitektu birojiem nav.
- Arhitektu profesionālās prakses (arhitektu biroju) reģistrācija notiek pēc būvkomersantu reģistrācijas noteikumiem, jo arhitektu prakse atbilst Būvkomersantu reģistrācijas nosacījumam, ka „Komersants var pretendēt uz reģistrāciju reģistrā, ja tas uz darba līguma pamata nodarbina vismaz vienu personu, kas ieguvusi patstāvīgas prakses tiesības arhitektūras vai būvniecības jomā (arhitekts, inženierizpētes veicējs, projektētājs, būveksperts, būvdarbu vadītājs vai būvuzraugs) (turpmāk – būvspeciālists), vai komersanta valdes loceklis ir būvspeciālists”.

Secinājumi.

Būvkomersantu reģistrā attiecībā uz arhitektu birojiem pieejama ļoti ierobežota informācija, kas nesniedz priekšstatu par arhitektūras sfēras patieso stāvokli. Šajā sistēmā iespējams atrast atsevišķus būvkomersantus kā meklējuma parametrus lietojot personas vārdu, sertifikāta nr., tā statusu u.tml., taču tas nesniedz visaptverošus datus, piemēram, sarakstu ar arhitektu birojiem, kas ir šajā reģistrā vispār, kā arī neļauj atšķirt uzņēmumus, kuriem arhitektūras pakalpojumu sniegšana ir galvenais darbības veids, no pārējiem būvkomersantiem

3.1.5. Noteikumi attiecībā uz arhitekta iesaistīšanos būvniecības procesā

Realizē: Ekonomikas ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Normatīvie akti:

Ārējie – Būvniecības likums, Teritorijas attīstības plānošanas likums, 18.05.2010. MK Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību.

Iekšējie – nav

- Latvijas likumdošanā arhitekta iesaistīšanos teritorijas attīstības plānošanā reglamentē Teritorijas attīstības plānošanas likums, savukārt būvniecības procesā - Būvniecības likums. Būvniecība sevī ietver projektēšanu, kas ir arhitekta darbības sfēra. Abi likumi un uz to pamata izdotie MK noteikumi nosaka atbilstoši sertificētu speciālistu piesaisti teritoriju plānošanas un būvniecības procesā, savukārt arhitekta sertifikāts dod tiesības veikt visas arhitekta profesijas standartā norādītās darbības, kas ietver gan teritoriju plānošanu, gan būvju projektēšanu.
- Ne vienā, ne otrā likumā nav tieši pieminēts arhitekts vai sertificēts arhitekts kā persona, kurai ir tiesības sniegt noteiktus pakalpojumus teritoriju attīstības vai būvniecības jomās, izņemot uz Būvniecības likuma pamata izdotajos izņemot Ēku būvnoteikumos regulējumu, kas attiecas uz logu nomainītu vēsturiskajā centrā un tā aizsargzonā.
- Būvniecības likums ne tikai nosaka prasības personām, kas vēlas darboties arhitektūras un būvniecības jomā, bet arī reglamentē plašu klāstu citu nozīmīgu aspektu arhitekta darbībai būvniecības procesā.
- Būvniecības likumā tiek definēta dažādu valsts institūciju kompetence būvniecības procesā, kas nosaka būvniecības procesa gaitu un kontroli. Kopumā Ekonomikas ministrijas realizētais Būvniecības likums, kurā minētas atsauces uz daudziem citiem normatīvajiem aktiem regulē būvniecības procesu, kura nozīmīgs dalībnieks ir arhitekti.
- Normatīvie akti, par kuriem minētas atsauces Būvniecības likumā, kas tādejādi ir saistoši arī arhitektiem – Vispārīgie būvnoteikumi, Speciālie būvnoteikumi, Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un pastāvīgas prakses uzraudzības noteikumi, noteikumi Būvinspektoriem, Būvniecības informācijas sistēmas izveides un uzturēšanas kārtību un daudzi citi.
- Pastāv noteikumi, kas saistoši arhitektam kā būvkomersantam, kas attiecināmi būvkomersanta darbībā būvniecības procesā, piemēram, Negodīgas komercprakses aizlieguma likums, Konkurences likums, Patērētāju tiesību aizsardzības likums u.c., taču tajos netiek precīzi minēta arhitektūras sfēra, tajos ir vispārīgi punkti, kas varētu attiekties uz situācijām būvniecības procesā.

Secinājumi.

Nepieciešams normatīvajos aktos skaidri noteikt arhitekta (fiziskas personas) un arhitektūras pakalpojumu sniedzēju (juridiskas personas) iesaistīšanu apbūvētās vides veidošanā..

3.1.6. Alternatīvu strīdu atrisināšanas sistēmu nodrošināšana – strīdu izšķiršana ārpus tiesas kārtībā (mediācija/šķīrējtiesa) un ekspertu darbība

Realizē: Mediācijas Padome, dažādas citas Mediācijas organizācijas, Šķīrējtiesa.

Normatīvie akti:

Ārējie – Mediācijas likums, Civilprocesa likums

Iekšējie –

- Alternatīvas strīdu risināšanas sistēmas, kur domstarpības iespējams risināt ārpus tiesas kārtībā ir Mediācija un Šķīrējtiesa, kuru galvenās priekšrocības ir vienkāršāks process, zemākas izmaksas, īsāks laiks un konfidencialitāte.
- Alternatīvo strīdu risināšanas likumdošanā (Mediācijas likumā un Civilprocesa likumā) strīdu risināšana arhitektūras sfērā konkrēti nav minēta, taču ir skaidrs, ka atsevišķās situācijās šāds strīdu risināšanas veids būtu daudz izdevīgāks, nekā strīdu risināšana valsts tiesā
- Tā kā šie ir konfidenciali strīdu risināšanas veidi, par to izmantošanas statistiku arhitektūras sfērā datu nav, taču ir pamats uzskatīt, ka to pielietojums nav sevišķi izplatīts
- Abās šajās strīdu risināšanas metodēs pēc kādas no pušu lūguma ir iespējams noteikt ekspertīzi, kurā tad būtu pieaicināms eksperts. Nepastāv ne ārējie ne iekšējie normatīvie akti, kas definētu prasības ekspertam šādās situācijās.

Secinājumi.

Nepieciešams informēt arhitektūras sfēras dalībniekus par šīm alternatīvajām strīdu risināšanas sistēmām, kā arī definēt skaidrus kritērijus ekspertiem, kas šajos procesos pieaicināti.

3.1.7. Prasību ierosināšana pret neatļautu darbību arhitekta reglamentētajā sfērā

Realizē: Ekonomikas ministrija, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Normatīvie akti:

Ārējie – Negodīgas komercprakses aizlieguma likums, Administratīvo pārkāpumu kodekss, Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu

Iekšējie –

- Speciāla valsts institūcija vai organizācija, kas nodarbotos ar uzraudzību, kādos veidos notiek neatļautas darbības arhitektūras sfērā, Latvijas likumdošanā nav. Latvijā pastāvošā likumdošana nosaka, ka nelikumīgi sevi dēvē/praktizē kā arhitekti tie, kas neatbilst Latvijas likumdošanā reglamentētajai arhitekta profesijai. Nelikumība varētu tikt/tiek atklāta darbības brīdī vai kad tā jau notikusi. Par nelikumīgu sevis dēvēšanu par arhitektu krimināla vai administratīva atbildība nepastāv. Krimināllikums paredz sodu par negodīgu komercpraksi, preces un pakalpojuma kvalitātes nenodrošināšanu, uzņēmējdarbību bez reģistrēšanas un bez atļaujas (licences);
- Būvniecības likuma 13.pants nosaka, kas ir būvspeciālisti Latvijas likumdošanā, kā arī definē personas, kas var iegūt pastāvīgas prakses tiesības arhitektūras jomā.
- Būvspeciālisti ir personas, kas ieguvušas patstāvīgas prakses tiesības arhitektūras, būvniecības vai elektroenerģētikas jomā reglamentētās profesijās.(Būvniecības likums)
- Patstāvīgās prakses tiesības arhitektūras jomā arhitekta profesijā var iegūt persona, kas:
 - ieguvusi otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību arhitektūras studiju programmā;
 - apguvusi patstāvīgai praksei nepieciešamās zināšanas un prasmes;
 - normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā saņēmusi arhitekta prakses sertifikātu.
- Arī citi likumi reglamentē arhitekta profesionālo kvalifikāciju, piemēram, Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu nosaka, ka arhitekta profesija ir reglamentēta profesija.
- Kā viens no šī iepriekšminētā likuma mērķiem ir aizsargāt atsevišķas sabiedriski nozīmīgas profesijas pret nekvalificētu personu iesaistīšanu tajās, nosakot šīm profesijām paaugstinātas prasības, taču, kā praktiski noteik aizsardzība, likumā netiek pateikts.
- Likums arī nosaka, ka šajā likumā noteikto reglamentēto profesiju un to specialitāšu, apakšspecialitāšu vai papildspecialitāšu nosaukumu izmantošana ir atļauta tikai gadījumos, kad attiecīgajai personai ir atbilstošs likumā noteikts izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinošs dokuments.

Secinājumi.

Prasību ierosināšana pret neatļautu darbību arhitekta reglamentētajā sfērā ir problemātiska, šobrīd nenotiek, jo Latvijas likumdošanā nav skaidri definēta arhitekta iesaiste teritorijas plānošanas un būvniecības procesos, kā arī nav noteiktas sankcijas par neatļautu arhitekta profesijas nosaukuma izmantošanu vai neatļautu darbību reglamentētajā sfērā, kā arī nav

noteikta institūciju (PTAC, LAS SC) kompetence pārkāpuma konstatēšanā un sankciju piemērošanā. Jābūt mehānismam attiecībā uz neregistrētām personām – kompetentai iestādei ir jābūt tiesīgai piemērot naudassodus un izdot rīkojumus, lai novērstu nelikumīgu praksi.

3.1.8. Standartu izveide speciālistu iekļaušanai reģistrā (izglītība, profesionālās apmācības, pieredze, zinību pārbaudes, sertifikācija/licences, profesionālā tālākizglītība)

Realizē: Ekonomikas ministrija, LAS SC

Normatīvie akti:

Ārējie – Būvniecības likums, 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 “Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi”

Iekšējie Sertificēšanas centra dokumenti

- Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi paredz, ka par būvspeciālistu, tai skaitā arhitektu, sertifikāciju tiks slēgti deleģēšanas līgumi ar privāto tiesību juridiskajām personām. Paredzams, ka arhitektu sertifikāciju arī turpmāk veiks Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centrs, kura viens no uzdevumiem ir veikt pretendentu novērtēšanu pēc noteiktiem standartiem. Pretendentu iesniegumu izskatīšana un profesionālās pieredzes novērtēšana notiek MK noteiktajā kārtībā. Šajā gadījumā ar jēdzienu „reģistrs” apzīmējot sertificētu arhitektu reģistru, kas ir Būvniecības informācijas sistēmas (BIS) sastāvdaļa.
- Prasības iekļaušanai profesionālajā reģistrā, ja ar to tiek apzīmēta Būvniecības informācijas sistēmā nosaka Būvspeciālistu (kuros ietverta arhitekta profesija) kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumu Patstāvīgās prakses tiesību piešķiršanas kārtība – sertifikācijas process. Šajos noteikumos parādās iesniedzamie dokumenti un cita informācija. Kopumā noteikumi sasaucas ar Būvniecības likumu un lietotas atsauces uz to.
- Būvniecības likumā, savukārt, būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumu izdošana norādīta kā MK kompetence būvniecības jomā. Būvniecības likumā uzskaitīti nosacījumi, kam jābūt iekļautiem Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumos, kas ir tieši saistoši speciālistu iekļaušanai reģistrā, piemēram, nosacījumus, ar kādiem fiziskajām personām izsniedz, reģistrē un anulē sertifikātu patstāvīgai praksei arhitektūras un būvniecības jomā, kā arī sertifikāta izsniegšanas, reģistrēšanas un anulēšanas, darbības

apturēšanas un atjaunošanas kārtību, ka ir tieši saistīt ar prasībām, lai iekļautos reģistrā.

Secinājumi.

Normatīvajos aktos noteiktie sertifikācijas kritēriji noteikti vispārīgi, piemērojami visam būvniecībā iesaistīto profesiju kopumam, konkrētu prasību izstrādi katri no profesijām atstājot sertifikācijas institūciju ziņā. Būvniecības likums un uz tā pamata izdotie 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 "Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi" neparedz nekādus kritērijus sertifikācijas funkciju deleģēšanai, tāpēc pastāv risks, ka sertifikācijas funkcija var nonākt nepietiekami kompetentu vai interešu konfliktā esošu personu rokās.

3.1.9. Līdzdalība arhitektūras izglītības iestāžu akreditācijā un izglītības programmu izveidē

Realizē: Izglītības un zinātnes ministrija.

Normatīvie akti:

Ārējie – Augstskolu likums, Izglītības likums, Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu

Iekšējie – nav

- Ministru kabinets reglamentē augstskolu akreditācijas noteikumus un kārtību un nosaka izglītības programmu licencēšanas un akreditācijas kārtību (Izglītības likums), kā arī tas nosaka institūciju, kas akreditē izglītības programmas un izglītības iestādes (Izglītības likums)
- Latvijā institūcija augstākās izglītības studiju programmu akreditācijas procesam Arhitektūrā ir Izglītības un Zinātnes ministrija, kas akreditāciju veic saskaņā ar Ministru kabineta apstiprinātiem akreditācijas noteikumiem (Augstskolu likums).
- Minimālās prasības reglamentēto profesiju izglītības programmām nosaka likums un Ministru kabineta noteikumi (Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu).
- Sadarbībai – informācijas apmaiņai starp valsts institūcijām un augstskolām pastāv Rektoru padome un Augstākās izglītības padome (Augstskolu likums)
- Apmācības satura pilnveidošanu var rosināt arī konkrētas izglītības iestādes izglītības padome (Izglītības likums)

- Normatīvie akti nenosaka nepieciešamību iesaistīt profesionālo organizāciju izglītības programmu izstrādē un akreditācijā.

Secinājumi.

Latvijas arhitektu savienībai kā valsts un pašvaldību sadarbības partnerim ir ļoti neliela loma un līdzdalība arhitektūras izglītības iestāžu akreditācijā un izglītības programmu izveidē

3.1.10. Profesionālās rīcības standartu publicēšana (reģistrēto personu profesionālās rīcības uzraudzība)

Realizē: LAS.

Normatīvie akti:

Ārējie – .07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 “Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi”

Iekšējie – Latvijas arhitektu savienības Arhitekta ētikas un profesionālās rīcības kodekss, Projekta stadiju standarts

- Arhitektu profesionālās rīcības standartus – profesionālās pamatnostādnes uztur Latvijas Arhitektu savienība. Reģistrēto personu profesionālās rīcības uzraudzīšana ir minēta kā viens no Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centra galvenajiem uzdevumiem.
- LAS Sertificēšanas centrs darbojas atbilstoši dažādu normatīvo aktu nosacījumiem, uzraugot sertificēto speciālistu darbību sfērā, taču tas nenosaka profesionālās rīcības standartus ētikas aspektā.
- Latvijas arhitektu savienība ir izveidojusi Arhitekta ētikas un profesionālās rīcības kodeksu, kurš ir veidots saskaņā ar līdzīgiem dokumentiem Eiropā, taču būtu jāuzlabo un jāpapildina atbilstoši mūsdienu situācijai. Šobrīd šis kodekss ir saistošs tikai LAS biedriem. Šis kodekss pēc būtības atspoguļo ļoti daudz principus, kas būtu iekļaujami, izstrādājot visiem saistošu profesionālās organizācijas realizētu profesionālo standartu.
- Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi ietver atsauci uz ētikas kodeksu, taču nav paredzēta saistība ar profesionālo organizāciju – noteikts, ka sertificēšanu veic privāto tiesību juridiskās personas, ar kurām noslēgts deleģēšanas līgums. Līdz ar to pastāv risks, ka tiesības sertificēt arhitektus un arī izdot arhitektiem saistošu ētikas kodeksu var iegūt personas, kas atrodas interešu konfliktā pret profesiju.

Secinājumi.

Sertificētu arhitektu prakses uzraudzība sasaistāma ar LAS izdoto Arhitekta ētikas un profesionālās rīcības kodeksu.

3.1.11. Disciplinārās funkcijas – sūdzību izskatīšana, sankciju piemērošana

Realizē: LAS SC.

Normatīvie akti:

Ārējie – 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 "Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi"

Iekšējie – Arhitekta ētikas un profesionālās rīcības kodekss, Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centra nolikums „Sūdzību un apelāciju izskatīšana kārtība”

- Pie sūdzībām un apelācijām tiek pieskaitītas visas pretendenta, kandidāta vai sertificētas personas, viņu darba devēju un citu ieinteresēto pušu sūdzības vai lūgumi Sertificēšanas centram pārskatīt jebkuru nelabvēlīgu lēmumu, kuru ir pieņēmis Sertificēšanas centrs attiecībā pret vēlamo sertificēšanas statusu, kā arī par korektīvām darbībām attiecībā uz Sertificēšanas centru vai uz jebkuru tā klientu. Uz mutiskām sūdzībām atbild mutiski, mutiskas apelācijas neizskata.
- Ētikas un profesionālās rīcības kodeksa vispārīgie principi - piedāvājot sabiedrībai specifiskas zināšanas, profesionālās iemaņas un spējas, kas ir nozīmīgas kultūrvides veidošanai un attīstībai, arhitekts savā profesionālajā darbībā piemēro visaugstākos neatkarības, objektivitātes, dienesta noslēpuma, godīguma, kompetences, profesionālisma un pakalpojumu kvalitātes standartus.
- Kodeksa pamatnostādņu neievērošana būs faktors, kas tiks ņemts vērā, ja būs nepieciešams izvērtēt Arhitekta rīcību vai kompetenci.
- Ne katra Arhitekta kļūme vai kāda šā Kodeksa noteikumu neievērošana visos gadījumos kļūs par pamatu pretenzijas celšanai vai disciplinārā procesa ierosināšanai.

Secinājumi.

Disciplinārās funkcijas – sūdzību izskatīšana, sankciju piemērošana ir valsts LAS deleģēts pasākums, ko nosaka 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 "Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi" un Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centra nolikums „Sūdzību un apelāciju izskatīšana kārtība”

3.1.12 Obligātās profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas noteikumu izstrādāšana un tās uzraudzība

Realizē: Ekonomikas ministrija

Normatīvie akti:

Ārējie – 19.08.2015 Ministru kabineta noteikumi Nr.502 Noteikumi par būvspeciālistu un būvdarbu veicēju civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu

Iekšējie nav.

- Būvspeciālista profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumā (turpmāk – būvspeciālista apdrošināšanas līgums) paredz kārtību, kādā atlīdzināmi būvspeciālista darbības vai bezdarbības rezultātā radītie zaudējumi, kas nodarīti citiem būvniecības dalībniekiem un trešajai personai sakarā ar kaitējumu tās veselībai, dzīvībai vai mantai, kā arī videi nodarītais kaitējums.
- Pirms būvprojekta izstrādāšanas būvspeciālistam, kas veiks būvprojekta vadītāja pienākumus, vai būvkomersantam, kas nodarbina konkrēto būvspeciālistu, jānoslēdz būvspeciālista apdrošināšanas līgums. Minētais līgums jāuztur spēkā visu projektēšanas un būvdarbu laiku.
- Pirms būvprojekta ekspertīzes veikšanas būvspeciālistam, kas veiks būvprojekta ekspertīzes vadītāja pienākumus, vai būvkomersantam, kas nodarbina konkrēto būvspeciālistu, jānoslēdz būvspeciālista apdrošināšanas līgums. Minētais līgums jāuztur spēkā visu būvdarbu un garantijas laiku.
- Šo noteikumu 3., 4. un 5. punktā minētajā būvspeciālista apdrošināšanas līgumā tiek apdrošināta atbildība par zaudējumiem, ko izraisa atbildīgais būvspeciālists un visi darba izpildē iesaistītie būvspeciālisti.
- Būvspeciālista apdrošināšanas līgumu slēdz, ievērojot likumā "Par apdrošināšanas līgumu" noteikto apdrošināšanas līguma maksimālo ilgumu.
- Pēc būvspeciālista apdrošināšanas līguma noslēgšanas, ja apdrošināšanas līgums noslēgts uz noteiktu termiņu, apdrošinātājs pēc pieprasījuma kopā ar apdrošināšanas polisi apdrošinājuma ņēmējam izsniedz izziņu – dokumentu, kas apliecina apdrošināšanas aizsardzības esību attiecībā uz konkrēto objektu. Izziņa paredzēta iesniegšanai būvatļaujas izdevējam.

- Būvspeciālista apdrošināšanas līgumā paredz, ka apdrošinātājs sedz citiem būvniecības dalībniekiem un trešajām personām zaudējumus, kurus būvspeciālists nodarījis ar savu darbību vai bezdarbību

Secinājumi.

Obligātās profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas noteikumu izstrādāšana un tās uzraudzība ir spēkā esošs ārējais normatīvais akts. Šajā jomā vēl ir nesaskaņas starp dažādām apdrošināšanas sabiedrībām, īpaši jautājumos par to, kas ir arhitekta atbildība vai precīzāk, kādas darbības veic arhitekts, kur ir iespējamie apdrošinājuma riski kā arī iespējams, ka apdrošināšanas speciālistiem būtu nepieciešamas vairāk iedziļināties nozares specifikā.

Saņemot polisi, ieraksti par to, kas ir apdrošināts ir visdažādākie, lai arī produkts formāli skaitās viens un tas pats. Apdrošinātāji to paskaidro, ka katrs gadījums ir īpašs, taču patiesais iemesls ir profesionālās jomas neapārzināšana. To būtu nepieciešams uzlabot ne tikai ar izglītojošiem pasākumiem, bet arī ar precīzāku reglamentējumu likumdošanā.

3.1.13 Pastāvīgas kompetences (CPD) papildināšanas prasību izstrāde

Realizē: LAS SC.

Normatīvie akti:

Ārējie – Būvniecības likums, 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 “Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi”

Iekšējie – Arhitektu sertificēšanas nolikums

- Būvniecības likumā iekļauta prasība būvspeciālistiem, tai skaitā arhitektiem, pastāvīgi paaugstināt savu profesionālo kvalifikāciju
- 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 “Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi” nosaka, ka nepieciešamo tālākizglītības apjomu un saturu nosaka sertificēšanas institūcija.
- Arhitektu sertificēšanas nolikums paredz sertifikāta pagarināšanu reizi piecos gados, kas ir ciklisks process, kas nodrošina sertificēta arhitekta profesionālās kvalifikācijas uzraudzību.
- Latvijā sertificēts arhitekts ik gadu iesniedz Sertificēšanas centram aizpildītu arhitekta prakses grāmatu, norādot tajā gada laikā veiktos darbus, ziņas par tālākizglītību un saņemtajām pretenzijām (ja pretenzijas ir saņemtas). Arhitekta prakses grāmata iesniedzama SC (ik gadu) līdz sertifikātā norādītajam izsniegšanas datumam.

Secinājumi.

Pastāvīgas kompetences (CPD) papildināšanas prasību izstrāde ir LAS pasākums, ko nosaka Būvniecības likums un Arhitektu sertificēšanas nolikums. Valsts un pašvaldību institūcijas atzīst LAS par sadarbības partneri ar profesiju saistītajos jautājumos. Spēkā esošais sertificēšanas nolikums nenosaka prasības tālākizglītības saturam un apjomam, attiecīgi tajā veicamas izmaiņas, nodrošinot atbilstību normatīvo aktu prasībām.

3.1.14 Nozares pētniecības un attīstības (R&D) funkciju pildīšana

Realizē: LAS.

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – Biedrības “Latvijas Arhitektu savienība” STATŪTI

- LAS mērķi:
 - apvienot un koordinēt Latvijas arhitektu, ārpus Latvijas dzīvojošo Latvijas arhitektu un sabiedrības centienus arhitektūras un kultūrvēsturiskās vides saglabāšanā, izkopšanā un tālākā attīstībā Latvijā, kā arī veicināt arhitekta profesijas līdzdalību kultūras, saimnieciskajā un sociālajā dzīvē;- izmantojot likumdošanas iniciatīvas tiesības, ietekmēt Latvijas valsts iestāžu darbību jautājumos, kas skar visu arhitektūras jomu praksi, izglītību, zinātni, arhitekta sociālo apstākļu nodrošinājumu un tiesību aizsardzību, kā arī būvpolitiku un citus ar arhitekta darbu saistītos jautājumus.

Secinājumi.

Nozares pētniecības un attīstības ir LAS pašiniciatīvas pasākums, ko nenosaka neviens ārējais normatīvais akts. Nozares pētniecība ārpus akadēmiskās vides nav pietiekami attīstīta.

3.1.15. Sūdzību par reģistrētiem/sertificētiem arhitektiem izskatīšana un sankciju piemērošana

Realizē: LAS.

Normatīvie akti:

Ārējie – 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 “Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi”.

Iekšējie –Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centra nolikums „Sūdzību un apelāciju izskatīšana kārtība”

- Pie sūdzībām un apelācijām tiek pieskaitītas visas pretendenta, kandidāta vai sertificētas personas, viņu darba devēju un citu ieinteresēto pušu sūdzības vai lūgumi Sertificēšanas centram pārskatīt jebkuru nelabvēlīgu lēmumu, kuru ir pieņēmis Sertificēšanas centrs attiecībā pret vēlamo sertificēšanas statusu, kā arī par korektīvām darbībām attiecībā uz Sertificēšanas centru vai uz jebkuru tā klientu. Uz mutiskām sūdzībām atbild mutiski, mutiskas apelācijas neizskata.
- Atbilstoši MK noteikumu Nr. 383 „Noteikumi par Būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu” LAS Sertificēšanas centrs veic sertificēto arhitektu prakses uzraudzību. vērtējot sūdzības par arhitektu darbību un pieņemot lēmumus to sakarā.
- Lai atbilstoši normatīvo aktu prasībām veiktu fizisku personu sertificēšanu patstāvīgai arhitekta praksei, Latvijas Arhitektu savienība ar LAS 2008. gada 11. marta biedru ārkārtas kopsapulces lēmumu izveidoja Latvijas Arhitektu savienības struktūrvienību - Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centrs, uzdodot tam sekojošus galvenos uzdevumus:
 - Izstrādāt un uzturēt politiku un procedūras sertifikātu piešķiršanai, uzturēšanai, pagarināšanai un anulēšanai,
 - Veikt pretendentu novērtēšanu un sertifikātu piešķiršanu, uzturēšanu, pagarināšanu un anulēšanu,
 - Izveidot un uzturēt sertificēto arhitektu reģistru,
 - Veikt sertificēto speciālistu profesionālās darbības uzraudzību,
- Augšminēto darbību veikšanai Sertificēšanas centra struktūra, dokumenti un pielietojamās procedūras akreditētas Latvijas akreditācijas birojā.
- Arhitekta prakses sertifikāta darbība tiek anulēta, ja netiek ievēroti sertifikāta lietošanas nosacījumi, vai sertifikāts tiek anulēts pēc Centra īpaša lēmuma pieņemšanas, ja sertificētā persona ir pārkāpusi likumus, noteikumus, normatīvos aktus, sertifikāta lietošanas nosacījumus un/ vai ir bijušas pamatotas sūdzības.
- 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 “Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi” paredz plašākas iespējas sankciju piemērošanai par profesionāliem pārkāpumiem.

Secinājumi.

Sūdzību par reģistrētiem/sertificētiem arhitektiem izskatīšana un sankciju piemērošana ir LAS deleģēta funkcija, ko nosaka MK noteikumu Nr. 383 „Noteikumi par Būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu”. Valsts un pašvaldību institūcijas atzīst LAS par sadarbības partneri ar profesiju saistītajos jautājumos. Līdz ar jaunā Būvniecības likuma un 07.10.2014. MK noteikumi nr. 610 “Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un

patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi” pieņemšanu Arhitektu sertifikācijas nolikumā veicamas izmaiņas atbilstoši normatīvajiem aktiem.

3.1.16. „Kompetentās iestādes” funkciju pildīšana (savstarpējās reģistrācijas nolīgumiem t.sk. 2005/36/EK)

Realizē: LAS, Izglītības un zinātnes ministrija

Normatīvie akti:

Ārējie – Likums Par reglamentētajām profesijām un profesionālo kvalifikāciju atzīšanu, uz tā pamata izdotie ministru kabineta noteikumi

Iekšējie – Starptautiskās Arhitektu savienības vadlīnijas

- 2006.gada 31.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.886 Noteikumi par institūcijām, kas izsniedz ārvalstīs iegūtās profesionālās kvalifikācijas atzīšanas apliecības reglamentētajās profesijās nosaka - Latvijas Arhitektu savienība izsniedz profesionālās kvalifikācijas atzīšanas apliecības arhitekta reglamentētajā profesijā.
- Starptautiskā arhitektu savienība ir noteikusi vadlīnijas savstarpējai profesionālo kvalifikāciju atzīšanai, atbalstot divpusēju un daudzpusēju atzīšanas nolīgumu slēgšanu, ko paredz Vispārējā vienošanās par tarifiem un tirdzniecību (VVTT), Vispārējā vienošanās par pakalpojumu tirdzniecību (VVPT) un Pasaules tirdzniecības organizācija (PTO).

Secinājumi.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.886 , LAS tos realizē. Valsts un pašvaldību institūcijas atzīst LAS par sadarbības partneri ar profesiju saistītajos jautājumos .

3.1.17. Līdzdalība reģionālajās, nacionālajās un starptautiskajās organizācijās

Realizē: LAS.

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie –Latvijas Arhitektu savienības politikas pamatnostādnes

- LAS politikas pamatnostānes nosaka:
- LAS sadarbojas ar citām nevalstiskām radniecīgu nozaru organizācijām un to apvienībām gan Latvijas, gan starptautiskajā mērogā, ciktāl tas nav pretrunā ar LAS politikas vadlīnijām un LAS darbības prioritātēm, kā arī veicina šāda veida sadarbības paplašināšanos. LAS aktīvi un pragmatiski sadarbojas ar Igaunijas un Lietuvas arhitektu savienībām Baltijas Arhitektu savienību asociācijas (BAUA) ietvaros, risinot profesionālās prakses jautājumus, optimizējot līdzdalību starptautiskajās organizācijās un forumos un attīstot visas iespējamās sadarbības formas.

Secinājumi.

Līdzdalība reģionālajās, nacionālajās un starptautiskajās organizācijās ir LAS pašiniciatīvas pasākums, ko nenosaka neviens ārējais normatīvais akts. LAS ir biedre Eiropas Arhitektu padomē (trupmāk – ACE), kā arī UIA.

3.1.18. Nozares statistika

Realizē: Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija, LAS, Centrālā statistikas pārvalde, Valsts ieņēmumu dienests

Normatīvie akti:

Ārējie – Valsts statistikas likums, Būvniecības likums.

Iekšējie – nav

- Dati par sertificētiem arhitektiem, kā arī uzņēmumiem tiek uzkrāti LAS SC dokumentos, Būvniecības informācijas sistēmā, kā arī Valsts ieņēmumu dienesta un Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzēs.
- Datus par nozarē strādājošo atalgojumu regulāri publicē Valsts ieņēmumu dienests.

Secinājumi.

Dati par nozari tiek uzkrāti, taču netiek apkopoti un analizēti. Pieejamā nozares statistika izpaužas kā sertificēto specialistu saraksts.

3.1.19. Arhitektu reputācijas aizsardzība, t.sk. autortiesības un blakustiesības

Realizē: Latvijas Republikas Tieslietu ministrija, LAS

Normatīvie akti:

Ārējie – Autortiesību likums

Iekšējie – LAS Arhitekta profesionālās rīcības un ētikas kodekss

- Autortiesību likums nosaka, ka celtnu, būvju, arhitektūras darbu skices, meti, projekti un celtnu un būvju risinājumi, citi arhitektūras darinājumi, pilsētībūvniecības darbi un dārzu un parku projekti un risinājumi, kā arī pilnīgi vai daļēji uzceltas būves un realizētie pilsētībūvniecības vai ainavu objekti ir autortiesību objekts.
- Arhitekta profesionālās rīcības un ētikas kodekss nosaka arhitekta pienākumus, ja profesionālajā darbībā nākas saskarties ar nepieciešamību pārveidot cita autora darbu.
- Arhitekta profesionālās rīcības un ētikas kodekss nosaka arī arhitekta pienākumus pret profesiju, tai skaitā pamatnostādnes kolēģu darba kritizēšanai.

Secinājumi.

Autortiesību likums attiecas uz arhitekta darbiem. Likuma redakcijas ir vispārīgas, tai skaitā attiecībā uz autora personiskajām un mantiskajām tiesībām, līdz ar to praksē plaši izplatīti centieni no pasūtītāju puses jau pirms autortiesību objekta radīšanas noteikt sev pilnīgi brīvu rīcību ar autortiesību objektu.

3.2. Profesionālās organizācijas funkcijas

3.2.1. Arhitektūras attīstības veicināšana sabiedrības interesēs

Realizē: LAS

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – Statūti, Politikas pamatnostādnes, Ētikas kodekss

- LAS Statūti:

2.1. LAS mērķi:

2.1.1. apvienot un koordinēt Latvijas arhitektu, ārpus Latvijas dzīvojošo Latvijas arhitektu un sabiedrības centienus arhitektūras un kultūrvēsturiskās vides saglabāšanā, izkopšanā un tālākā attīstībā Latvijā, kā arī veicināt arhitekta profesijas līdzdalību kultūras, saimnieciskajā un sociālajā dzīvē.

- LAS Arhitekta ētikas un rīcības kodekss:

Kodeksa vispārīgais princips: piedāvājot sabiedrībai specifiskas zināšanas, profesionālās iemaņas un spējas, kas ir nozīmīgas kultūrvides veidošanai un attīstībai, arhitekts savā profesionālajā darbībā īsteno visaugstākos neatkarības, objektivitātes, dienesta

noslēpuma, godīguma, kompetences, profesionālisma un pakalpojumu kvalitātes standartus.

Pienākumi sabiedrības interesēs - Apzinoties savas profesionālās darbības ietekmi uz sabiedrību un apkārtējo vidi, arhitekts savā profesionālajā darbībā rīkojas pēc likuma burtu un gara. Arhitekts pirmām kārtām darbojas sabiedrības interesēs un noraida darbu, kas ir pretrunā ar tām.

- LAS Politikas pamatnostādnes:

Arhitektūras kvalitāte. LAS atbalsta un popularizē viedokli, ka gan arhitektūras darinājums, gan pilsētvide kopumā ir radošas un mākslinieciskas darbības rezultāts, kam jāapmierina cilvēka fiziskās un garīgās vajadzības un jāaptver apkārtējās vides izveidojuma estētiskos, materiālos, funkcionālos, tehniskos, socioloģiskos, ekonomiskos un ekoloģiskos aspektus. Kvalitatīva arhitektūra ir arhitekta radošajā darbībā tapusi telpa, būve vai forma, kas dod pievienoto vērtību videi un ilgtermiņa ieguldījumu vides attīstībā. Tai ir mākslinieciska, stilistiska vai citāda veida izteiksme, kas pauž arhitekta attieksmi pret uzdevumu un laiku un kura autora idejas un augstvērtīga izpildījuma dēļ var kļūt par sabiedrības atzītu kultūrvēsturisku vērtību. LAS uzsver, ka kvalitatīva arhitektūra, kvalitatīva un sakārtota dzīves telpa, kā arī sakārtoti būvniecības procesi uzlabo valsts ekonomisko situāciju, nodrošinot pievilcīgu vidi iedzīvotājiem, attīstītājiem un tūrismam.

Secinājumi.

Arhitektūras attīstības veicināšana sabiedrības interesēs ir LAS kā sabiedriskas organizācijas labprātīgi uzņemts pienākums, kas tiek realizēts pieejamo resursu ietvaros. Pieejamie finanšu resursi ir organizācijas biedra naudas, ziedojumi un grantu programmas, kā piemēram, Valsts Kultūrkapitāla fonda finansējums. 2013.g. 3.7 % no LAS budžeta veidoja biedra naudas iemaksas, 4.3 % ziedojumi, 18 % grantu piešķirumi, 74 % citi finansējuma avoti. Var secināt, ka nozīmīga daļa no arhitektūras popularizēšanai pieejamiem resursiem ir tieši atkarīgi no valsts pārvaldes institūciju un sabiedrības izpratnes par arhitektūras lomu un nozīmi apkārtējās vides ilgtspējīgas attīstīšanas un plānošanas procesos un līdzdalību dzīves telpas veidošanā.

3.2.2. Profesijas popularizēšana un pārstāvība

Realizē: LAS.

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie –

- LAS Statūti.

2.1. LAS mērķi:

2.1.1. apvienot un koordinēt Latvijas arhitektu, ārpus Latvijas dzīvojošo Latvijas arhitektu un sabiedrības centienus arhitektūras un kultūrvēsturiskās vides saglabāšanā, izkopšanā un tālākā attīstībā Latvijā, kā arī veicināt arhitekta profesijas līdzdalību kultūras, saimnieciskajā un sociālajā dzīvē;

2.1.2. izmantojot likumdošanas iniciatīvas tiesības, ietekmēt Latvijas valsts iestāžu darbību jautājumos, kas skar visu arhitektūras jomu praksi, izglītību, zinātni, arhitekta sociālo apstākļu nodrošinājumu un tiesību aizsardzību, kā arī būvpolitiku un citus ar arhitekta darbu saistītos jautājumus.

- LAS politikas pamatnostādnes:

2.5. Profesijas un sasniegumu popularizēšana un pašnovērtējums
LAS ar savu darbību veicina arhitekta profesijas popularizēšanu kā Latvijas, tā starptautiskā mērogā. Tā dažādos veidos informē sabiedrību par savu biedru un Latvijas arhitektu aktivitātēm, darbiem un LAS kā profesionālās organizācijas darbību, kā arī organizācijas attieksmi pret sabiedrībā, valstī un pasaulē notiekošo un LAS pamatnostādnēm.

2.6. Attiecības ar profesijas pārstāvjiem valsts publiskajā sektorā

LAS veicina arhitektu pakalpojumu plašu pieejamību visā valstī visiem sabiedrības locekļiem, sevišķu vērību pievēršot profesijas līdzdalības paplašināšanai un nodrošināšanai pašvaldību institūcijās.

3.5. Sabiedrība

LAS formulē un publiskajā telpā pauž viedokli par profesijas attīstībai un visai sabiedrībai svarīgiem jautājumiem un problēmsituācijām. LAS kā sabiedriskā organizācija ir aktīva un pastāvīga sabiedrisko norišu dalībniece jautājumos, kas attiecas uz profesiju un LAS pamatnostādnēm. LAS aktīvi izzina sabiedrisko domu un visu iesaistīto pušu viedokļus un intereses, veicina dialogu ar sabiedrību un viedokļu izvērtēšanu profesionālajā darbā.

Secinājumi.

Profesijas pārstāvība un popularizēšana ir LAS pašiniciatīvas pasākums, ko nenosaka neviens ārējais normatīvais akts. Neskatoties uz konkrēta regulējuma trūkumu ārējos normatīvajos aktos, valsts un pašvaldību institūcijas atzīst LAS par sadarbības partneri ar profesiju saistītajos jautājumos, kad LAS izrādījusi iniciatīvu iesaistīties, piemēram, normatīvo aktu izstrādē.

3.2.3. Noteikumi par titula formu, saīsinājumiem un to lietošanu dokumentos

Realizē: LAS SC

Normatīvie akti:

Ārējie –.nav

Iekšējie – Nolikums par arhitektu sertifikēšanu

- Noteikts pienākums, atsaucoties uz piešķirto sertifikātu, ievērot sekojošu formu: -
“arhitekts, vārds uzvārds, sertifikāta numurs 10-XXXX.

Secinājumi.

Titula lietošana nav reglamentēta, arī iekšējo normatīvo aktu nosacījumi neparedz nekādu sankciju piemērošanu par neatbilstošas titula formas lietošanu.

3.2.4. Kvalificēto profesionālās organizācijas biedru saraksta uzturēšana

Realizē: LAS

Normatīvie akti:

Ārējie –.

Iekšējie – Valdes un Padomes lēmumi

LAS mājaslapā atrodamā datu bāze sniedz aktuālu informāciju par organizācijas biedru sarakstu, taču trūkst aktuālas sasaistes ar informāciju par sertificētajiem arhitektiem.

Secinājumi.

LAS trūkst izstrādātu iekšējo normatīvo dokumentu, kas būtu par pamatu kvalificēto biedru saraksta uzturēšanai, līdz ar to attieksme pret šo funkciju nav pietiekami nopietna.

3.2.5. Vēršanās pret personām, kuras ar viltu piedēvē sev dalību organizācijā

Realizē: -

Normatīvie akti:

Ārējie – nav

Iekšējie – nav

Nav konstatēti gadījumi, kad personas ar viltu piedēvētu sev dalību organizācijā. Iespējamais iemesls – dalība profesionālajā organizācijā nav reglamentēta ar ārējo

normatīvo aktu, kā arī LAS biedra statusam nav tādas vērtības sabiedrības vai potenciālo klientu acīs, lai būtu nozīmīgi piedēvēt sev dalību organizācijā.

Secinājumi.

Tā kā dalība organizācijā nav reglamentēta ar ārējiem normatīvajiem aktiem, tad arī faktiski nav iespējams nekā vērsties pret personām, kuras vēlētos piedēvēt sev dalību profesionālajā organizācijā.

3.2.6. Standartu izveide līdzdalībai organizācijā (izglītība, profesionālās apmācības, pieredze, zinību pārbaudes, sertificēšana/licences, profesionālā tālākizglītība)

Realizē: LAS

Normatīvie akti:

Ārējie –.

Iekšējie –LAS Statūti

4.1. LAS biedri var būt fiziskas personas – profesionāli arhitekti.

Secinājumi.

Kritērijs ir neskaidrs, jo nav definēts, kas ir “profesionāls arhitekts”. Praksē tiek lietota termina izpratne, ka “profesionāls arhitekts” ir persona, kas ieguvusi arhitekta izglītību.

3.2.7. Līdzdalība arhitektūras izglītības iestāžu akreditācijā un izglītības programmu izveidē (ar/bez reģistrācijas padomes vai kvalitātes nodrošināšanas iestādes pilnvarojuma)

Realizē: LAS

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – nav

Pastāvošā prakse ir dažāda. Arhitekta izglītību Latvijas Republikā var iegūt 2 augstskolās – Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātē, kā arī Rīgas starptautiskās ekonomikas un biznesa administrācijas augstskolas (RISEBA) arhitektūras programmā. Veidojot un akreditējot savu studiju programmu, RISEBA ir aicinājusi piedalīties LAS.

Secinājumi.

Līdzdalība notiek, pateicoties atbildīgo institūciju iniciatīvai un labajai gribai, kuras pieaicina LAS programmu akreditācijā.

3.2.8. Ētikas kodeksa publicēšana (reģistrēto biedru profesionālās rīcības uzraudzība)

Realizē: LAS, LAS SC

Normatīvie akti:

Ārējie – MK 2014.g. 7.oktobra noteikumi nr. 610 Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi

Iekšējie – LAS Arhitekta ētikas un profesionālās rīcības kodekss

- MK 2014.g. 7.oktobra noteikumi nr. 610 Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi nosaka:

6. Kompetences pārbaudes iestāde ir atbildīga par:

6.5. būvspeciālistu profesionālās darbības ētikas kodeksa izstrādi un publicēšanu tīmekļa vietnē;

33. Būvspeciālista patstāvīgās prakses uzraudzību būvspeciālista sertifikātā norādītajā darbības sfērā veic kompetences pārbaudes iestāde, kura šajos noteikumos minētajā kārtībā veikusi būvspeciālista kompetences novērtēšanu vai kurai ir deleģēts veikt citas kompetences pārbaudes iestādes sertificēto būvspeciālistu patstāvīgās prakses uzraudzību. Kompetences pārbaudes iestāde ir tiesīga pieprasīt no personas, kuras patstāvīgo praksi tā uzrauga, ievērot kompetences pārbaudes iestādes apstiprināto ētikas kodeksu.

Secinājumi.

Jaunā Būvniecības likuma izdošana ir padarījusi iespējamu LAS izdotā Arhitekta profesionālās rīcības un ētikas kodeksa piemērošanu visiem sertificētajiem arhitektiem, tādējādi palielinot profesionālās organizācijas lomu, kā arī ētikas normu nozīmību. Riskus rada fakts, ka normatīvie akti neparedz nekādus kritērijus sertificēšanas funkciju deleģēšanai, tāpēc pastāv bīstamība, ka sertificēšanas funkcija var nonākt nepietiekami kompetentu vai interešu konfliktā esošu personu rokās.

3.2.9. Alternatīvu strīdu atrisināšanas sistēmu nodrošināšana profesionālās organizācijas biedriem

Realizē: -

Normatīvie akti:

Ārējie – nav

Iekšējie – nav

Funkcija netiek nodrošināta

3.2.10. Prakses standartu un formu izveide

Realizē: LAS

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – LAS politikas pamatnostādnes, Valdes, Padomes lēmumi, LAS profesionālie standarti

- LAS Politikas pamatnostādnes:

2.2. Profesijas statuss

LAS iestājas par arhitekta kā reglamentētas profesijas statusa saglabāšanu un nostiprināšanu.

LAS pastāvīgi rūpējas par pienācīgi augsta prasību līmeņa uzturēšanu profesijā, izstrādā profesionālo praksi regulējošus dokumentus (noteikumus, ētikas kodeksu un tamlīdzīgi), rūpējas par visu sertificēto arhitektu kvalifikācijas uzlabošanu un uzraudzību, kā arī praktiskām procedūrām šo prasību nodrošināšanai. LAS veicina profesionālās un sabiedriskās domas un visu iesaistīto pušu viedokļu izzināšanu un izvērtēšanu arhitektu profesionālajā vidē.

- Ir izstrādāts LAS profesionālais standarts LAS.ST 01 13 Projekta stadijas, kas nosaka projekta detalizācijas pakāpi atkarībā no projekta stadijas.

Secinājumi.

Prakses standartu un formu izveide ir LAS kā profesionālas organizācijas labprātīgi uzņemts pienākums, kas tiek realizēts pieejamo resursu ietvaros

3.2.11. Profesionālie pakalpojumi organizācijas biedriem

Realizē: -

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – nav

Funkcija netiek nodrošināta.

3.2.12. Profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas sistēmas nodrošināšana

Realizē: -

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – nav

Funkcija netiek nodrošināta.

3.2.13. Profesionālās attīstības - tālākizglītības pasākumu rīkošana (CPD)

Realizē: LAS

Normatīvie akti:

Ārējie –.

Iekšējie – LAS Statūti

- LAS Statūti nosaka:

2.2. LAS uzdevumi:

2.2.5. veicināt arhitektu tālāk izglītību un pieredzes apmaiņu Latvijā un pasaulē.

- Lai gan LAS atsaucas dažādu organizatoru iniciatīvām izglītojošu pasākumu organizēšanā, informējot par tām arhitektus, nodrošinot telpas, taču pašas organizācijas iniciatīvas nav.

Secinājumi.

Ieviešot izmaiņas arhitektu sertificēšanas kārtībā saistībā ar jaunā Būvniecības likuma regulējumu, nepieciešams profesionālās organizācijas ietvaros nodrošināt strukturētu, saturiski profesijas vajadzībām piemērotu tālākizglītības sistēmu.

3.2.14. Profesionālo institūtu savstarpējās līdzdalības nolīgumu administrēšana

Realizē: -

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – nav

Funkcija netiek nodrošināta.

3.2.15. Arhitektu konkursu rīkošana un taisnīgu procedūru izstrāde iepirkuma līgumu noslēgšanā

Realizē: LAS, pašvaldības, valsts, privātpersonas

Normatīvie akti:

Ārējie – Publisko iepirkumu likums, Rīgas Vēsturiskā centra likums

Iekšējie – LAS Labas konkursu prakses nolikums

- Publisko iepirkumu likuma X. nodaļa nosaka prasības metu konkursu rīkošanai, rīkojot publisko tiesību personu iepirkumus. Metu konkurss kā publisko iepirkumu procedūra visbiežāk tiek lietots tieši arhitektūras nozarē, taču Publisko iepirkumu likums arī metu konkursu regulējuma ietvaros nenosaka īpašas procedūras tieši arhitektūras metu konkursu rīkošanai.
- Rīgas vēsturiskā centra likums nosaka nepieciešamību rīkot atklātus metu konkursus jebkurai jaunbūvei Rīgas vēsturiskajā centrā, ja tā redzama no publiskās ārtelpas.
- LAS ir izstrādājusi Konkursu labas prakses nolikumu, kuru izmanto, konsultējot pasūtītājus un rīkojot konkursus viņu uzdevumā, ja pasūtītājs ir izteicis tādu vēlmi. Publiskā sektora pasūtītāji šo dokumentu neuzskata par sev saistošu vai izmantojamu, papildinot Publisko iepirkumu likuma regulējumu.

Secinājumi.

Tā kā normatīvie akti nenosaka obligātu profesionālās organizācijas iesaistīšanu vai atzinuma sniegšanu arhitektūras konkursu jautājumos, tad LAS piesaistīšana arhitektūras konkursu norisē ir pasūtītāja labas gribas jautājums. LAS izstrādātais dokuments tiek izmantots šādas sadarbības ietvaros.

3.2.16. Zinību resursu nodrošināšana

Realizē: -

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – nav

Funkcija netiek nodrošināta.

3.2.17. Profesijas pārstāvība attiecībās ar valsts institūcijām

Realizē: LAS

Normatīvie akti:

Ārējie – Būvniecības likums, Rīgas vēsturiskā centra likums.

Iekšējie – nav

- LAS pārstāvis darbojas tādās ar likumu iedibinātās institūcijās kā Latvijas Būvniecības padome, Rīgas vēsturiskā centra padome, kā arī Nacionālajā arhitektūras padomē, Rīgas pilsētas arhitekta kolēģijā
- LAS regulāri sniedz atzinumus par normatīvo aktu projektiem, kas skar arhitekta profesiju vai arhitektūras nozari.
- Valsts un pašvaldību iestādes, tai skaitā tiesas, regulāri lūdz LAS viedokli vai atzinumus ar arhitekta profesiju vai arhitektūras nozari saistītos jautājumos.

Secinājumi.

LAS aktīvi darbojas, pārstāvot profesiju sadarbībā ar valsts un pašvaldību iestādēm, kuras atzīst LAS par uzticamu un kompetentu sadarbības partneri.

3.2.18. Labākas apbūvētās vides kvalitātes pasākumu un kampaņu īstenošana

Realizē: LAS

Normatīvie akti:

Ārējie –.

Iekšējie – Statūti, Politikas pamatnostādnes

- LAS Statūti:

2.2. LAS uzdevumi: 2.2.2. popularizēt un izskaidrot arhitektūru Latvijā

LAS Politikas pamatnostādnes:

2.5. Profesijas un sasniegumu popularizēšana un pašnovērtējums
LAS ar savu darbību veicina arhitekta profesijas popularizēšanu kā Latvijas, tā starptautiskā mērogā. Tā dažādos veidos informē sabiedrību par savu biedru un Latvijas arhitektu aktivitātēm, darbiem un LAS kā profesionālās organizācijas darbību, kā arī organizācijas attieksmi pret sabiedrībā, valstī un pasaulē notiekošo un LAS pamatnostādnēm.

- LAS rīko ikgadējus pasākumus – Latvijas Arhitektūras gada balvas pasākumu, Arhitektūras dienu, deleģē pārstāvjus saistīto nozares gada balvu žūrijās (Gada labākā būve, Latvijas Būvniecības gada balva, Būvindustrijas lielā balva).
- LAS ietvaros darbojas neformālās izglītības programma “Skolnieks. Pētnieks. Pilsētnieks”, kas uzsākta 2009.gadā, lai zinībās par apbūvētās vides veidošanās mākslu ievadītu bērnus un skolu jauniešus. Lai veicinātu nākamo pieaugušo — tās lietotāju, pasūtītāju un likumdevēju — izpratni par arhitektūru un pilsētvidi.

Secinājumi.

LAS darbība labākas apbūvētās vides kvalitātes pasākumu un kampaņu īstenošana notiek LAS pieejamo resursu ietvaros, kā arī sadarbībā ar citām organizācijām.

3.2.19. Arhitektūras politikas veicināšana

Realizē: LAS, KM

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie – nav

- LAS piedalās KM Arhitektūras politikas pamatnostādņu izstrādē

Secinājumi.

Funkcijas īstenošana notiek LAS pieejamo resursu ietvaros.

3.2.20. Sabiedrības izpratnes par arhitektūru veicināšana

Skat. 3.2.18. apakšpunktu.

3.2.21. Profesijas pārstāvība reģionālajās, nacionālajās un starptautiskajās organizācijās

Realizē: LAS.

Normatīvie akti:

Ārējie – nav.

Iekšējie –Latvijas Arhitektu savienības politikas pamatnostādnes

- LAS politikas pamatnostānes nosaka:
- LAS sadarbojas ar citām nevalstiskām radniecīgu nozaru organizācijām un to apvienībām gan Latvijas, gan starptautiskajā mērogā, ciktāl tas nav pretrunā ar LAS politikas vadlīnijām un LAS darbības prioritātēm, kā arī veicina šāda veida sadarbības paplašināšanos. LAS aktīvi un pragmatiski sadarbojas ar Igaunijas un Lietuvas arhitektu savienībām Baltijas Arhitektu savienību asociācijas (BAUA) ietvaros, risinot profesionālās prakses jautājumus, optimizējot līdzdalību starptautiskajās organizācijās un forumos un attīstot visas iespējamās sadarbības formas.

Secinājumi.

Līdzdalība reģionālajās, nacionālajās un starptautiskajās organizācijās ir LAS pašiniciatīvas pasākums, ko nenosaka neviens ārējais normatīvais akts. LAS ir biedre Eiropas Arhitektu padomē (trupmāk – ACE), kā arī UIA.

3.3. Esošās normatīvās bāzes galvenie trūkumi

Lai gan pastāvošajā tiesiskajā regulējumā vairums UIA izcelto profesijai un arhitektūras nozarei nozīmīgo aspektu ir regulēti, tomēr, autoru vērtējumā, var izdalīt 3 galvenos trūkumus, kuri ir cēlonis Arhitektūras politikas pamatnostādnēs un arhitektu aptaujā nosauktajām problēmām:

- Regulējums kopumā ir vispārīgs, nevienā aspektā nepievēršoties specifiskiem ar arhitekta profesiju un arhitektūras nozari saistītiem jautājumiem. Tā rezultātā, piemērojot tiesību normas, to tulkojums bieži tiek balstīts uz analogiju ar citām jomām, kas ne vienmēr ir atbilstoši, tādējādi kaitējot gan nozarei, gan apbūvētās vides kvalitātei un sabiedrības interesēm kopumā.
- Normatīvajos aktos nav nostiprināta arhitekta profesijas loma dažādajās profesionālās darbības sfērās saistībā ar būvniecību un teritorijas attīstības plānošanu, līdz ar to mazinot profesijas prestižu, devumu kvalitatīvas apbūvētās vides veidošanā.
- Normatīvajos aktos nav nostiprināts profesionālās organizācijas statuss. Tādējādi pastāv risks, ka profesijas reglamentācija var tikt nodota nepietiekami kompetentu personu rokās, kā arī netiek izmantots profesionālās organizācijas potenciāls un kompetence konsultācijām, atzinumu un viedokļu sniegšanai, iesaistei publiskajā pārvaldē.

4. Arhitektūras nozares regulējums ārvalstīs

4.1. Izpētes metodes un pētījuma ierobežojumi

Pētījuma "Sākotnējas ietekmes (ex-ante) salīdzinošais izvērtējums par likumprojekta „Arhitektūras kvalitātes likums” un „Arhitektu prakses likums” (turpmāk – likumprojekti) īstenošanas ietekmi arhitektūras nozarē” ietvaros tika veikts Eiropas Savienības (ES) dalībvalstu prakses salīdzinājums arhitektūras nozari reglamentējošo aktu jomā. Dati ir apkopoti un salīdzināti šī dokumenta 3.pielikumā pievienotajā tabulā.

Informācijas iegūšanai un salīdzinājumam tika izmantoti dati galvenokārt no šādiem avotiem:

1. *Starptautiskās Arhitektu savienības datu bāze*;
2. *Eiropas Arhitektu padomes datu bāze par padomes dalībvalstīm*;
3. *Pārskats par arhitektūras politikām Eiropā*;
4. *Eiropas Padomes Rezolūcija par arhitektūras kvalitāti pilsētu un lauku vidē*.

Starptautiskās Arhitektu savienības datu bāzē [29] apkopoti dati par arhitekta profesiju 124 pasaules valstīs, par katru valsti atsevišķi, sešās galvenajās informācijas sadaļās: statistika, izglītība, normatīvais regulējums, prakse, iepirkumi, starptautiskā prakse. Datu bāzi veido katras valsts arhitektūras nozari pārstāvošās profesionālās organizācijas sniegtie dati. Savukārt *Eiropas Arhitektu padomes datu bāzē par padomes dalībvalstīm* [18] (to skaitā visām ES dalībvalstīm, izņemot Poliju) sniegti arhitektūras nozares statistikas dati par katru valsti atsevišķi, kā arī norādīta informācija par arhitekta profesionālās darbības un titula reglamentāciju. Šajā datu bāzē var atrast arī plašu cita veida ar arhitektūras nozari saistītu informāciju. Nozīmīgs nozares reglamentējošo jautājumu apskats veikts Eiropas arhitektūras politikas foruma sagatavotajā dokumentā “*Pārskats par arhitektūras politikām Eiropā*” [19], kas veidots ar mērķi konstatēt “Eiropas Padomes Rezolūcijas par arhitektūras kvalitāti pilsētu un lauku vidē”[20] ieviešanas progresu katras ES dalībvalsts arhitektūras politikā. Kā pētījuma ierobežojums minams fakts, ka uzskaitītajās datu bāzēs iekļautā informācija iegūta no atsevišķo valstu sniegtajiem datiem, līdz ar to ir iespējama saņemto datu pieprasījumu atšķirīga interpretācija.

4.2. Profesijas reglamentācija

Arhitekta profesijas un titula aizsardzības jautājuma aktualitāti pastiprina gan risks, kuru sevī ietver arhitektūras projektēšanas darba kvalitātes nozīme drošas dzīvojamās vides nodrošināšanā, gan vienotu prasību noteikšana profesionālo kvalifikāciju atzīšanai arhitekta darbībai visas ES ietvaros.

Arhitekta profesija Eiropas savienībā ir pieskaitāma pie reglamentētām profesijām. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīvu 2005/36/EK (Direktīva 2005/36/EK), **reglamentēta profesija** ir definēta kā profesionāla darbība vai profesionālu darbību kopums, uz kuras sākšanu, veikšanu vai veikšanu kādā noteiktā veidā tieši vai netieši

attiecas normatīvos vai administratīvos aktos paredzēta prasība par īpašas profesionālās kvalifikācijas esamību; jo īpaši par veikšanas veidu uzskata tāda profesionālā nosaukuma lietošanu, kuru normatīvie vai administratīvie akti atļauj lietot vienīgi personām ar noteiktu profesionālo kvalifikāciju [21]. Automātiskai arhitekta kvalifikācijas atzīšanai, pamatojoties uz minimālo apmācības nosacījumu saskaņošanu, Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīvā 2005/36/EK ir noteikti minimālie apmācības nosacījumi katrai profesijai, tostarp minimālais mācību ilgums. Direktīvas V pielikumā ir uzskaitīti dalībvalstu izdotie arhitekta izglītību apliecinājošie dokumenti, kas tiek atzīti ES dalībvalstīs saskaņā ar direktīvas 46. pantu, savukārt VI pielikumā uzskaitīti kvalifikāciju apliecinājošie dokumenti, kas apliecina arhitekta tiesības praktizēt arhitekta profesijā savā valstī un ļauj to turētājam praktizēt savā profesijā citās ES dalībvalstīs, saskaņā ar direktīvas 49. panta nosacījumiem.

4.3. Profesijas titula lietošanas aizsardzība

Ja arhitekta profesijas iegūšanu ES ierobežo vienota profesionālo kvalifikāciju atzīšanas sistēma, tad tiesības praktizēt šajā profesijā katrā valstī tiek reglamentētas dažādi. Arhitekta profesionālā nosaukuma jeb titula aizsardzība vairumā ES dalībvalstu (24 valstīs) ir noteikta ar likumu. Tikai piecās ES valstīs – Dānijā, Latvijā, Somijā, Slovēnijā un Zviedrijā arhitekta titula lietošana netiek īpaši aizsargāta ar likumu (starptautiski pieejamajās datu bāzēs par Latviju ir minēta pretēja informācija, kas neatbilst patiesajai situācijai). Vēl joprojām Latvijā nav reglamentētas kārtības, kā rīkoties situācijās, kad Latvijas Arhitektu savienībā tiek saņemtas sūdzības no klientiem, kuriem projektēšanas pakalpojumus sniegusi persona bez iegūtas atbilstošās profesionālās kvalifikācijas, vai arī gadījumos, kad šāda persona publiski uzdevusies par arhitektu. Pēc pašu valstu sniegtās informācijas, kas apkopota starptautiskās datu bāzēs, var secināt, ka pārējās 23 ES valstīs pastāv normatīvais regulējums, kas paredz soda mehānismu par arhitekta titula nesankcionētu izmantošanu.

4.4. Profesijas funkcijas likumiskā aizsardzība un arhitektu reģistrācija

Atšķirīga situācija ir ar arhitekta funkciju likumisko aizsardzību. Arhitekta funkciju veikšana ar likumu tiek aizsargāta tikai nedaudz vairāk kā pusē ES dalībvalstu, t.i. 17 no 28 valstīm, to skaitā arī Latvijā. Latvijas gadījumā par ēkas būvprojekta vadītāju var būt tikai sertificēts arhitekts, pārējie diplomētie arhitekti var izstrādāt būvprojektus tikai sertificēta arhitekta vadībā, tāpēc var uzskatīt, ka Latvijā arhitekta funkcijas ir likumiski aizsargātas. Latvijā arhitektu sertificēšanu atbilstoši Būvniecības likumā noteiktām prasībām veic Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centrs, savukārt sertificētu arhitektu datu bāzi uztur Ekonomikas Ministrija caur Būvniecības Informācijas sistēmu (BIS). Obligāta reģistrācija nozares profesionālajās organizācijās ar likumu tiek pieprasīta gandrīz visās ES dalībvalstīs, izņemot Dāniju, Lietuvu, Somiju un Zviedriju. Atšķirība tajās valstīs, kurās noteikta obligātā reģistrācija pastāv tajā, vai reģistrācija ir nepieciešama, lai praktizētu profesijā, vai arī, lai tikai iegūtu tiesības izmantot arhitekta titulu.

Tabula Nr.1

Pārskats par arhitekta titula un funkciju aizsardzību ES dalībvalstīs,

pēc pieejamās informācijas uz 2014.g. 1.decembri

	Austrija	Beļģija	Bulgārija	Kipra	Honvātija	Čehija	Dānija	Islandija	Somija	Francija	Vācija	Grieķija	Ungārija				Latvija	Lietuva	Luksemb	Malta	Nīderland	Polija	Portugāle	Rumānija	Slovākija	Slovēnija	Zviedrija	Lielbritānija	Spānija
Arhitekta nosaukuma aizsardzība	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Na v	Ir	Na v	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir*	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Na v	Ir	Ir
Arhitekta funkcijas aizsardzība	Na v	Ir	Na av	Ir	Ir	Ir	Na v	Ir	Na v	Ir	Na v*	Na v	Ir	Na v	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Na v	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Na v	Ir
Obligāta reģistrācija profesionālajā organizācijā vai citā reģistrā	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Ir	Na v*	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Ir	Ir	Ir	Ir*	Ir	Ir*	Ir	Ir	Ir	Ir*	Ir	Ir
Reglamentētā profesija	Ir	Na v	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Ir	Na v	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v*	Ir	Ir	Ir	Ir	Ir	Na v	Na v*	Ir

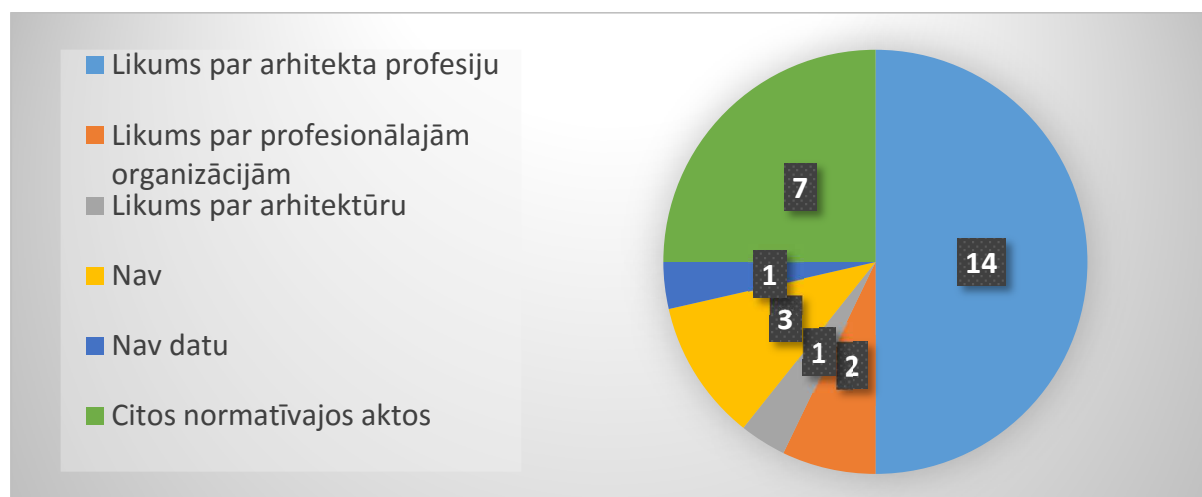
* Jāņem vērā, ka katra valsts jautājumus par arhitekta funkcijas aizsardzību, obligātu reģistrāciju u.c. interpretējusi dažādi. Piemēram, atsevišķas valstis atbild apstiprinoši, citas noraidoši uz vienu un to pašu jautājumu par arhitektu obligātu reģistrāciju gadījumos, ja reģistrācija ir obligāta tikai arhitekta titula lietošanai, bet ne praktizēšanai.

Kopumā ir novērojama likumsakarība, ka tajās valstīs, kurās arhitekta profesija ir aizsargāta, un tādās valstīs ir vairākus, ar likumu tiek nodrošināta arī arhitekta funkciju aizsardzība, kā arī pieprasīta obligāta reģistrācija arhitekta prakses veikšanai. Tikai dažās, piemēram Nīderlandē vai Zviedrijā pastāv kārtība, ka persona var praktizēt bez reģistrācijas (arhitekta funkcijas nav aizsargātas), taču tā nedrīkst lietot arhitekta profesijas titulu.

4.5. Arhitektūras nozari regulējošo likumu veidi ES dalībvalstīs

Latvijas Arhitektūras politikas pamatnostādnes 2009.-2015. ir paredzēta Arhitektūras kvalitātes likuma izstrāde, savukārt Latvijas Arhitektu savienība 2011. gadā rosinājusi Arhitektu prakses

likuma izstrādi. Pēc ES dalībvalstīs pastāvošās likumdošanas Arhitektūras jomā apkopošanas var secināt, ka Latvijā potenciālajam Arhitektūras kvalitātes likumam līdzvērtīgs normatīvs dokuments nevienā ES valstī līdz šim nepastāv. Šāda likuma izstrāde tikusi veikta tikai Itālijā, taču šāds likums netika pieņemts. ES dalībvalstīs likumi pārsvarā vērsti uz kritēriju un prasības noteikšanu tieši arhitekta profesionālajai darbībai (14 valstīs) un profesionālo organizāciju darbības tiesiskajam regulējumam (7 valstīs).

1.att. Arhitektūras nozari regulējošo likumu ES dalībvalstī pārskats

4.6. Pamatlikums par arhitektūras kvalitāti (Itālija)

Pārējo valstu vidū izceļas Itālija, kur izstrādāts likuma projekts – Pamatlikums par arhitektūras kvalitāti (4. pielikums). Tā kā Latvijā izstrādātais Arhitektūras kvalitātes likuma projekts tapis, balstoties uz Itālijas piemēru, atsevišķi novērtēts šī likuma saturs.

Pamatlikums par arhitektūras kvalitāti skar sekojošas tēmas:

- Pamatojums likuma nepieciešamībai - vispārīgā veidā, kādas problēmas nepieciešams risināt;
- 1. pants. Likuma mērķi – deklaratīvs pants, izteikts ar terminiem “veicināt”, “sekmēt”, “atbalstīt”.
- 2. pants – likuma piemērošanas joma.
- 3. pants – arhitektūras konkursu veicināšana. Panta regulatīvā daļa nosaka pienākumu Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrijai un Infrastruktūras un transporta ministrijai rīkot arhitektūras konkursus savas kompetences īpašas nozīmes arhitektūras darbu priekšlikumiem un projektiem. Deklaratīvā daļa nosaka nepieciešamību sekmēt jauno projektētāju dalību konkursos, nedodot konkrētus uzdevumus un nenosakot kritērijus.

- 4. pants - Īpašas mākslinieciskās vērtības atzīšana mūsdienu arhitektūras darbiem. Nosaka konkrētas darbības, kā piešķirams īpašas vērtības statuss un no šī statusa izrietošās sekas.
- 5. pants - Balvas un atzinumi arhitektūras projektiem un darbiem. Daļēji deklaratīvs pants, nosakot iespēju piešķirt nefinansiālu atzinību objektiem; iedibinot konkrētu institūciju, kas lemj par šādām atzinībām.
- 6.pants - Īpašas mākslinieciskās vērtības arhitektūras darbu apzināšana un popularizēšana. Paredz īpašas zīmes uzstādīšanu pie objektiem, kuriem atzīts īpašas mākslinieciskās vērtības statuss.
- 7. pants - Augstākās izglītības un pētniecības veicināšana. Deklaratīvs pants, norāda uz nepieciešamību "attīstīt, sekmēt, veicināt", nenorādot konkrētus pasākumus.
- 8. pants - Valsts centrs dokumentācijai un mūsdienu mākslas novērtēšanai. Deklaratīvs pants par centra pienākumu sekmēt mantojuma apzināšanu ar kultūras pasākumiem un sekmēt teritoriālo dokumentācijas centru izveidošanu.
- 9. pants - Arhitektūras kvalitātes plāns. Regulatīvs pants, nosaka konkrētas prasības plāna sagatavošanai.
- 10. pants - Mākslas darbi sabiedriskajās ēkās. Regulatīvs pants, nosaka kvotu 2% no būvizmaksām mākslas darbu iekļaušanai sabiedriskās ēkās.

Itālijas likuma projekts Latvijas politikas un normatīvo dokumentu kontekstā vērtējams drīzāk kā politikas dokuments, nevis normatīvais akts. Lielākā daļa likuma ir deklaratīva

5. Iespējamās risinājumu alternatīvas un to vērtējums

5.1. Arhitektūras kvalitātes likums

Arhitektūras kvalitātes likuma projekts (1. pielikums) izstrādāts 2010.g. saskaņā ar KM 25.08.2010. rīkojumu izveidotā darba grupā, taču tā tālāka virzība apstiprināšanai nav notikusi.

5.1.1. Likumprojekta satura vērtējums

Līdzīgi Itālijas likumam, pētījumā vērtēts likuma saturs tā regulatīvajos/deklaratīvajos aspektos.

- Ievads - kāpēc likumprojekts nepieciešams. Pamatojums ir vispārīgs, nepieciešamība pamatota ar augošajām prasībām pret arhitekta darbu, tā saturu, sarežģītajām klientu prasībām, kā arī to, ka šobrīd arhitektūru regulē būvniecības likumdošana, neuztverot arhitektūru kā mākslu. Ievads vērtējams kā darba versijas sastāvdaļa, kas nebūtu virzāms tālāk likuma saturā, jo neatbilst pieņemtajai normatīvo tiesību aktu struktūrai
- 1. pants – dotas galveno terminu (arhitektūra, arhitektūras kvalitāte, arhitekta prakse) definīcijas. Definīcijās bieži lietoti plaši traktējami jēdzieni, piemēram, “būve, (..) kas dod pievienoto vērtību videi”, līdz ar to definīcijas nav viennozīmīgi izprotamas un piemērojamas.
- 2. pants – likuma mērķis. Izteikts deklaratīvā redakcijā ar terminu veicināt, līdz ar to būtu konkretizējams.
- 3. pants – likuma uzdevums. Pārstāsta turpmāko likuma saturu, līdz ar to šāda panta nepieciešamība ir apšaubāma.
- 4. pants – arhitekta profesionālisma principi. Daļēji deklaratīvs pants, principi izteikti vispārīgās frāzēs. Redakcija vairāk atbilstoša lietošanai profesionālās rīcības un ētikas kodeksā, likumā nebūtu iekļaujama.
- 5. pants – kvalitatīvas arhitektūras veidošanas pamatprasības. Deklaratīvs pants, vispārīgākā redakcijā dublē Būvniecības likumā noteikto arhitektoniskās kvalitātes principu. Paredzēts arī konkrēts regulējums – proti, noteikts pienākums 1% no sabiedriski nozīmīgu būvju būvniecības budžeta atvēlēt ar objektu saistītu mākslas darbu izveidei.
- 6. pants – arhitekta prakse. Regulatīvs pants, nosaka konkrētas prasības patstāvīgas prakses veikšanai un deleģējumu Ministru kabinetam izdot attiecīgus noteikumus.

- 7. pants – arhitekta prakses reģistrācija. Regulatīvs pants, nosaka konkrētu deleģējumu institūcijām (Kultūras ministrija, profesionālā organizācija, Ministru kabinets), kas precizējams un detalizējams ar Ministru kabineta noteikumiem.
- 8. pants – arhitektūras nozares koordinācija un pārraudzība. Dota atsauce uz Kultūras ministriju un “citas kompetentas institūcijas”, taču nav definēti konkrēti pienākumi, hierarhija, sadarbība.
- 9. pants – arhitektūras kvalitātes tiesiskā uzraudzība. Iepriekšējam pantam līdzvērtīgs, nedod konkrētu regulējumu.
- 10.pants 11.pants – Latvijas Arhitektūras padome. Regulatīvs pants, nosaka konkrētas institūcijas iedibināšanu, tās sastāvu un pienākumus. Noteiktie pienākumi vērtējami kā reāli izpildāmi un pietiekoši skaidri. Būtu papildināms ar konkrētām tiesiskajām sekām Padomes atzinumiem/lēmumiem.
- 12. pants – Nacionāli nozīmīgs sabiedrisks objekts. Deleģē Ministru kabinetam šāda statusa piešķiršanas tiesības, taču nenosaka kritērijus vai pazīmes. Nosaka iespēju ar Arhitektūras padomes lēmumu atļaut atkāpes no būvnormatīviem, izņemot tos, kas saistīti ar sabiedrības drošību. Nacionāli nozīmīga sabiedriska objekta statuss faktiski līdzvērtīgs Teritorijas attīstības plānošanas likumā noteiktajam nacionālo interešu objektam. Tā kā praksē nozīmīgu sabiedrisku objektu izveidē biežāk novērojamas problēmas ir tieši konflikts ar būvnormatīvu prasībām sabiedrības drošības aspektiem, kā arī ar vietējo pašvaldību apbūves noteikumu prasībām, tad būtu izskatāma iespēja šāda veida regulējumu ar atsauci uz Arhitektūras padomes atzinumu/lēmumu pārcelt uz Teritorijas attīstības plānošanas likumu un Būvniecības likumu.
- 13. pants – arhitektūras ideju konkursi. Daļēji deklaratīvs pants, nenosakot ne konkrētus pienākumus, ne kritērijus, nedz kārtību konkursu rīkošanai. Dots deleģējums Ministru kabineta noteikumu izstrādei konkursu nolikumiem, noteikta noteikumu piemērošanas joma, proti, publiskā sekotā pasūtījumos.
- 14. pants – arhitektūras izglītība. Panta deklaratīvā daļa nosaka nepieciešamību “veicināt”, “nodrošināt”. Reglamentēts arhitekta izglītības saturs, dublējot likuma “Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” un uz tā pamata izdoto Ministru kabineta noteikumu normas.
- 15. pants – informācija un arhitektūras pētniecība. Nosaka Kultūras ministrijai pienākumu uzkrāt un dokumentēt arhitektūras nozares attīstībai nepieciešamo informāciju un nodrošināt zinātnisko darbu, taču nav sniegts konkrēts uzskaitījums, tieši kāda ir attīstībai nepieciešamā informācija, kā arī noteikti konkrēti uzdevumi zinātniskās darbības nodrošināšanā.

- 16.pants – starptautiskā sadarbība. Deklaratīvs pants, nosakot Kultūras ministrijai pienākumu veicināt Latvija darbību starptautiskās arhitektu organizācijās.

Nemot vērā lielo deklaratīvā satura īpatsvaru likumprojekta darba versijā, tas vērtējams kā neatbilstošs Ministru kabineta 2009.g. 03.02. noteikumu nr. 108 "Normatīvo aktu projektu sagatavošanas noteikumi" prasībām. Likumprojekts daudzviet tiecas dublēt jau pastāvošu regulējumu, savukārt nozarei specifiskos, citur neregulētos jautājumos nav noteikti konkrēti uzdevumi, kritēriji. Līdzīgi kā Itālijas likums, Arhitektūras kvalitātes likuma projekts drīzāk uztverams kā politikas dokuments.

5.1.2. Arhitektūras kvalitātes likuma spēja risināt izvirzītās problēmas

Problēma	Arhitektūras kvalitātes likuma iespējas problēmu risināt
1. Nepilnības normatīvajā bāzē kvalitatīvas arhitektoniskās vides nodrošināšanai.	Arhitektūras kvalitātes likuma mērķis ir radīt normatīvo regulējumu, kas nodrošinātu kvalitatīvas arhitektoniski telpiskās vides/telpas veidošanu, taču saturiski likums nav piepildīts, ir vien deklaratīvs, līdz ar to problēmu pilnībā nerisina.
2. Saskaņotas politikas un nozares koordinētas pārvaldības trūkums.	Arhitektūras kvalitātes likums to nerisina, tas nosaka prasības kvalitatīvas arhitektoniski telpiskās vides veidošanai, nevis pašas nozares pārvaldībai. Likuma ietvaros ir minētas institūcijas, kurām it kā būtu jānodrošina nozares pārvaldību, taču, tā kā nav noteikta šo institūciju kompetence, konkrēti uzdevumi, tad likuma projekts problēmu nerisina. Saistība ar minēto problēmu ir tajā, ka, iespējams, saskaņotas politikas un nozares koordinētas pārvaldības trūkuma dēļ, arhitektūras kvalitāte līdz šim nav atzīta kā nozīmīga arhitektūras pakalpojumam nepieciešama īpašība.
3. Nepietiekama sabiedrības izpratne par arhitektūras lomu un nozīmi apkārtējās vides ilgtspējīgas attīstīšanas un plānošanas procesos un	Likums šo problēmu nerisina, jo, lai gan viens no būtiskiem aspektiem Arhitektūras kvalitātes likuma mērķa sasniegšanai ir kvalitatīvas arhitektoniski telpiskās vides nozīmes apzināšanās sabiedrībā kopumā, ne tikai sfērā tieši iesaistīto personu vidū, tomēr likuma projekts pašreizējā

līdzdalību dzīves telpas veidošanā.	redakcijā neparedz instrumentus sabiedrības izpratnes vairošanai. Arhitektūras kvalitātes likumā jādefinē veidi, kādos veicināt sabiedrības izpratni un līdzdalību, risinot šo problēmu regulatīvā veidā.
4. Lēmumu pieņēmēju (pašvaldībās, konkursu vērtēšanas žūrijās, būvniecības sektorā) izpratnes trūkums par arhitektūras lomu sabiedrības labklājības un kvalitatīvas dzīves telpas veidošanā.	Arhitektūras kvalitātes likumā iespējams daļēji risināt problēmu - noteikt regulējumu, kā veicināma vai nodrošināma sfēras profesionāļu, sabiedrības un citu iesaistīto pušu izpratne par kvalitatīvu arhitektūru, taču tas, kā tiek izvēlēti lēmumu pieņēmēji, tiek noteikts citos normatīvos. Līdz ar to likuma projekts konkrēto problēmu nerisina. Arhitektūras kvalitātes likums varētu risināt problēmu, nosakot konkrētas prasības lēmumu pieņēmējiem, kas izslēgtu iespēju to darīt cilvēkiem bez atbilstošas izpratnes par kvalitatīvu arhitektūru/telpisko vidi.
5. Nepietiekami precīzs arhitektūras kā starpnozaru disciplīnas pozicionējums ar būvniecību un vides attīstību saistītajos jautājumos, neņemot vērā, ka vienlīdz svarīgs ir gan ekonomiskais, gan sociālais, gan kultūras aspekts.	Arhitektūras kvalitātes likums nerisina šo problēmu, jo tā ir vairāk saistīta ar arhitektūras/telpiskās vides plānošanas sfēras statusu, nevis kvalitāti. Problēmu risinošajiem normatīviem būtu jābūt sasaistei ar Arhitektūras kvalitātes likumu.
6. Nozares izglītības sistēmas neelastība un nepietiekami racionāla organizēšana.	Arhitektūras kvalitātes likums definēto problēmu var risināt daļēji, nosakot sfēras profesionālo organizāciju iespēju/pienākumu piedalīties izglītības sistēmas pilnveidošanā, lai sfērai saistošās studiju programmas atbilstu mūsdienu prasībām un vajadzībām un tās ietvertu arhitektūras/telpiskās vides kvalitātes izpratnei saistošas daļas. Paralēli tam nepieciešams veikt izmaiņas citos spēkā esošos likumos un normatīvajos aktos, radot atsauci uz Arhitektūras kvalitātes likuma attiecīgo sadaļu, kurā norādīta

	sfēras profesionāļu dalība nozares izglītības problēmu risināšanā.
7. Zinātnes, pētniecības un eksperimentālās arhitektūras jomas atpalicība (panīkums) finansējuma trūkuma dēļ, nepietiekams tehniski inovatīvu risinājumu daudzums.	Arhitektūras kvalitātes likums tā pašreizējā redakcijā nerisina konkrēto problēmu, taču ir potenciāls daļēji risināt definēto problēmu, izvirzot mērķus un prioritātes, kādos virzienos vērojama pētniecība arhitektūras/telpiskās vides plānošanas attīstībai sasaistē ar mūsdienu tehniski inovatīvajiem risinājumiem, kā arī definējot institūcijas, kas ar to nodarbosies. Arhitektūras kvalitātes likums nerisina finansējuma problēmu, tas ir citu institūciju kompetencē.
8. Negodīga konkurence arhitektūras pakalpojumu tirgū – nepietiekama pakalpojuma kvalitāte, nepamatoti zema pakalpojuma cena	Arhitektūras kvalitātes likums daļēji risina šo problēmu, nosakot arhitektūras kvalitāti, kā nozīmīgu aspektu, kas jāņem vērā un jāievēro, piedāvājot arhitektūru kā pakalpojumu, taču tam, kā tas tiek interpretēts, ievērots un saistīts ar pakalpojuma cenu nepieciešams detalizētāks regulējums, kas iekļaujams citos normatīvos.
9. Arhitektūras nozares pārvaldības neatbilstība starptautiski pieņemtai praksei.	Arhitektūras kvalitātes likums nerisina šo problēmu, jo tā ir pakārtoti saistīta ar arhitektoniski telpiskās vides kvalitāti. Kvalitātes likumā būtu jāveido atsauce uz atbildīgajām institūcijām/kontroli likuma ievērošanai, taču jābūt atsevišķam nozares pārvaldības regulējumam, kurā iekļauts iepriekšminētais aspekts.
10. Pārmērīgs administratīvais slogs būvprojektu saskaņošanā	Alternatīva šo problēmu nerisina, jo nenosaka administratīvās procedūras būvprojektu saskaņošanai.
11. Nepieciešamība veikt izmaiņas profesijas reglamentācijā, saistīt to ar profesionālo organizāciju, risināt profesionālās	Alternatīva šo problēmu risina, nosakot LAS statusu profesijas reglamentācijas jautājumos.

kvalifikācijas paaugstināšanas jautājumus	
--	--

Jāsecina, ka kopumā Arhitektūras kvalitātes likums tā deklarātīvās ievirzes dēļ pilnvērtīgi nespēj risināt Arhitektūras politikas pamatnostādnēs izvirzītās problēmas.

5.1.3. Alternatīvas izvērtējums pēc piemērojamiem kritērijiem

- **IZMAKSAS** – (vai mēs to varam atļauties, vai tā būs izmaksu efektīva alternatīva)

Likuma izstrādes precīzas izmaksas ir grūti prognozēt, taču, radot jaunu likumu, noteikti būs iespējams saprotamāk un detalizētāk apkopot arhitektūras kvalitātei saistošos jautājumus, nekā papildināt vai precizēt spēkā esošo likumdošanu un normatīvos aktus, kuros šie jautājumi, ja vispār ir atrodam, ir „izmētāti” un nav uztverami vienotā kopumā. Rezultāts atsvērs ieguldītos finansiālos līdzekļus. Galvenās izmaksas – likuma projekta izstrādes pabeigšanai nepieciešamie cilvēkresursi.

Likuma darbība - Kvalitatīvas arhitektūras/telpiskās vides veidošana bieži prasa lielākus finansiālos ieguldījumus visos šī procesa aspektos. Pastāv iespēja, ka arhitektūras kvalitātes likuma darbības rezultātā pieaugs izmaksas likuma darbības sfērā, galvenokārt paredzot pienākumu 1% no būvizmaksām paredzēt ar objektu saistītu mākslas darbu izveidei, kā arī, piemēram, arhitektūras ideju konkursu rīkošanā, finansējot uz likuma pamata izveidotās institūcijas, zinātniskus pētījumus.

- **UZTICAMĪBA** (vai alternatīvai ir jau iepriekš pierādīta veiksmē, vai arī šādam risinājumam citur ir bijušas neveiksmes)

Līdz šim mēģinājumi radīt arhitektūras kvalitātes likumu Latvijā, kā arī Itālijā, uz kuras pieredzi balstījušies likumprojekta izstrādātāji, nav devuši vērā ņemamus rezultātus. Iepazīstot Eiropas pieredzi, redzams, ka Arhitektūras kvalitāti nosakoši likumi praktiski nav sastopami, kas rada šaubas par šāda likuma nepieciešamību.

- **STABILITĀTE** (vai alternatīva būs sekmīga arī tad, ja mainīsies apstākļi)

Jauna likuma ieviešanas procesa ilgums ir salīdzinoši garš, ietekme ietekme uz ieviešanas stabilitāti iespējama, piemēram, politiskās situācijas izmaiņu gadījumā. Tā kā arhitektūras kvalitātes jēdziens un tā izpratne ir kopumā stabila, nav iedomājamas tādas apstākļu izmaiņas pārskatāmā laika posmā, kas varētu būtiski ietekmēt šāda likuma satura stabilitāti.

- **NEIEVAINOJAMĪBA** (vai alternatīva strādās arī tad, ja kāda no tās komponentēm cietīs neveiksmi)

Likuma saturs tematiski aptver vairākus nozarei nozīmīgus aspektus, taču tie vērtējami kā pietiekoši neatkarīgi, lai kādas regulējuma daļas neveiksmes gadījumā netiktu atstāts nozīmīgs

iespaids uz likuma darbības jomu kopumā. Jūtīgākā likuma komponente ir arhitekta profesijas reglamentācija, kas cieši saistīta ar visiem pārējiem likuma aspektiem, kas lielā mērā balstīti uz arhitekta profesionālo kompetenci, arhitektu iesaistīšanu pārvaldības procesos. Iespējama politiska spiediena rezultātā atsakoties no profesijas reglamentācijas, Arhitektūras kvalitātes likuma darbība faktiski nav iespējama;

- **ELASTĪGUMS** (vai var tikt sasniegti vairāki mērķi)

Likuma saturs aptver daudzveidīgu tēmu loku, līdz ar to var tikt sasniegti vairāki mērķi, taču deklaratīvās redakcijas dēļ reālu mērķu sasniegšana ir maz ticama.

- **RISKANTUMS** (vai pastāv liela ticamība iegūt “visu vai neko”)

Riskantums atkarīgs no tā, kāds būtu Arhitektūras kvalitātes likuma statuss – kam tas būs saistošs. Negatīvs rezultāts iespējams, ja likums ir saistošs nelielai daļai no plānotās arhitektu profesionālās sfēras dalībniekiem (ja tam ir lokāla nozīme), piemēram, tikai Latvijas arhitektu savienības biedriem. Būtiski, lai Arhitektūras kvalitātes likums saistošs un par tāda esamību zināms visiem arhitektūras un telpiskās vides plānošanas sfēras dalībniekiem.

Lielākie riski saskatāmi, pirmkārt, likuma regulējumā, kas saistīts ar finansējuma nepieciešamību, otrkārt, skarot jomas, kas attiecas uz vairākām institūcijām, piemēram, EM, VARAM, pašvaldībām (kuras pārstāv Latvijas Pašvaldību savienība). Ir ticami, ka, ja likuma saturs būs attiecināms uz plašāku institūciju loku un tajā būs iekļauts finanšu ietilpīgs regulējums, jo lielāka iespēja, ka likuma pieņemšana var tikt pilnībā bloķēta.

- **KOMUNIKABILITĀTE** (vai alternatīva ir viegli saprotama)

Jauna likuma ieviešanas process ir noteikts spēkā esošajā LR likumdošanā. Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešanas procesā būtiski vairo izpratni par Arhitektūras kvalitātes likuma mērķiem un nepieciešamību, kas nodrošinās tā saprotamību visām procesā iesaistītajām pusēm.

Arhitektūras kvalitātes likuma saturs būtu viegli saprotams tādā ziņā, ka arhitektūras kvalitātei nozīmīgās lietas būtu apkopotas vienuviet, tādējādi ērti skatāmas kā kopums, kurā atsevišķām daļām redzama sasaiste viena dokumenta ietvaros. Būtisks trūkums likuma projekta pašreizējai redakcijai ir tās deklaratīvais raksturs, kas padara apšaubāmu likuma projekta mērķa un jēgas saprotamību.

- **VIENKĀRŠĪBA** (vai to ir viegli ieviest)

Ieviest jaunu likumu ir salīdzinoši vieglāk, nekā esošajā likumdošanā tēmai saistošos jautājumus (ja tie vispār ir atrodami) papildināt vai precizēt tādā veidā, kā tas būtu nepieciešams. Risks saistāms ar sabiedrības informētību par šāda likumu, likuma ievērošanu, jo jādefinē arī atbildīgās personas un kontroles mehānismi, kas nodrošinātu likuma ievērošanu ne tikai ieviešanu.

Tā kā šobrīd spēkā esošā likumdošana nedefinē arhitektūras kvalitātes prasības, arhitektūras/telpiskās vides veidošanas procesā iesaistītajām pusēm likuma ieviešanas gadījumā nāksies ievērot jaunas prasības, kas daudzus gadījumos procesu sarežģīs.

▪ **SAVIETOJAMĪBA** (vai tā ir saskaņā ar pastāvošajām normām un procedūrām)

Ja tiks apstiprināta nepieciešamība pēc šāda likuma, tad tas tiks ieviests atbilstoši LR spēkā esošajām normām un procedūrām.

Arhitektūras kvalitātes likums tiks veidots tā, lai tā saturs - jaunie noteikumi vai esošā precizējums ir saskaņā ar LR jau spēkā esošajiem likumiem un normatīvajiem aktiem. Likumprojekta saturā šobrīd nav iekļautas normas, kas būtu pretrunā ar spēkā esošajiem normatīvajiem tiesību aktiem.

▪ **ATGRIEZENĪBA** (vai mēs varam atgriezties iepriekšējā situācijā gadījumā, ja alternatīvas ieviešana ir neveiksmīga)

Ieviešot Arhitektūras kvalitātes likumu, kas saistošs visiem arhitektūras sfērā praktizējošiem dalībniekiem, nebūtu lietderīgi dublēt tajā iekļautos jautājumus citos likumos vai normatīvajos aktos. Līdz ar to, ja tiek ieviests Arhitektūras kvalitātes likums, neveiksmes gadījumā atgriezties iepriekšējā situācijā nebūtu iespējams.

Ja likums, ievērojot to praksē, izrādās neveiksmīgs, tas jāpilnveido, atgriešanās iepriekšējā situācijā nav iespējama un būtībā arī nav vēlama, jo esošajā situācijā jebkurā gadījumā netiek regulētas arhitektūras/telpiskās vides veidošanas kvalitātes prasības.

▪ **NOTURĪGUMS** (vai alternatīva būs sekmīga arī turpmāk)

Likuma ieviešanas process varētu būt stabils, ja tiek definēta konkrēta attieksme no procesā iesaistītajām institūcijām un personām, ja tiek skaidri noteikts, ka šāds likums ir nepieciešams, kā tas ieviešams un kā realizējama tā darbība. Arhitektūras kvalitātes likuma darbības noturīgums atkarīgs no likuma satura, no tā, kam tas būs saistošs, no visu likuma skarto ieinteresēto pušu piekrišanas likuma saturam, kā arī likumā iestrādātajām iespējām to laika gaitā papildināt.

5.1.4. Galveno risku izvērtējums

Riski	Izvērtējums
-------	-------------

Politiskie	Riski, kas saistīti ar nespēju sniegt vietējās vai centrālās administrācijas pakalpojumus un realizēt politikas, piemēram, saistībā ar biežu valdības maiņu. ▪ Arhitektūras kvalitātes likumā būs regulatīvas sadaļas, kas noteiks likuma ievērošanu/kontroli/atbildīgās institūcijas, kas varētu radīt politiskas diskusijas – likuma realizēšanas aspekti; ▪ Likuma ietekme uz dažādu projektu īstenošanu, to kvalitātes izvērtēšana, politiskās intereses dažādu projektu īstenošanā, mēģinājumi apiet likumu; ▪ Likuma ieviešanas laiks varētu radīt pārejas posmu, kura laikā iespējami sarežģījumi saistībā ar iesāktiem projektiem to atbilstību esošajiem/plānotajiem noteikumiem u.c.; ▪ Lai realizētu Arhitektūras kvalitātes likumu, nepieciešams grozīt spēkā esošo likumdošanu ne tikai, lai novērstu noteikumu dublēšanos vai pretrunas, bet arī, lai radītu sasaisti esošajam ar jaunajā likumā paredzēto, kas sarežģīs likuma izstrādes procesu un pārejas posmu līdz tā ieviešanai.
Ekonomiskie	Riski, kas ietekmē finansiālo mērķu sasniegšanu. ▪ Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešanas finansiālais ieguldījums var izrādīties lielāks, nekā papildinot/precizējot spēkā esošajā LR likumu un normatīvu bāzē arhitektūras kvalitātei saistošo; ▪ Kvalitatīvas arhitektūras radīšana bieži prasa lielāku finansiālu ieguldījumu; ▪ Grūti pronozēt, kāds un kādos līmeņos/sfērās būs gaidāms finansiālais ieguvums no arhitektūras kvalitātes likuma īstenošanā/ilgttermiņā; ▪ Paredzami papildus finansiālais ieguldījums, lai nodrošinātu likuma ievērošanu – kontroles mehānismu.
Sociālie	Riski, kas saistīti ar demogrāfisko un socioekonomisko procesu vai migrācijas ietekmi uz noteikto mērķu sasniegšanu. ▪ Lielākajai daļai Latvijas sabiedrības nav izpratnes par kvalitatīvu arhitektūru, nav/tuvākajā laikā nebūs intereses par to; ▪ Arhitektūras kvalitātes likums tieši nepieciešams/saistošs ļoti nelielai Latvijas sabiedrības daļai;

	Arhitektūras kvalitātes likumā iekļautie jautājumi par arhitektūras sfēras popularizēšanu, sabiedrības izglītošanu mazinās iepriekšminētos riskus, ja likumā tiks izvirzīts atbilstošs mērķis.
Tehnoloģiskie	Riski, kas saistīti ar (ne)spēju pielāgoties tehnoloģiskajām izmaiņām. - Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešanas process, kā arī tā regulējošā funkcija neradīs tehnoloģiskos riskus, jo mūsdienu sabiedrība, arī arhitektūras sfēras dalībnieki (lielākā daļa) seko līdzi tehnoloģiju attīstībai; - Mūsdienu tehnoloģijas pārsvarā rada priekšrocības arhitektūras kvalitātes attīstībai; - Arhitektūras kvalitātes likums savā ziņā ietvers sadaļas, kas sasauksies ar mūsdienu tehnoloģiju iespēju radītajām priekšrocībām kvalitatīvas arhitektūras radīšanai/saglabāšanai/popularizēšanai utt; - Arhitektūras kvalitātes ieviešanas procesā tehnoloģiskie riski nav saskatāmi.
Vides	Riski, kas saistīti ar ietekmi uz vidi un tās sekām. - Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešana noteikti atstās iespaidu uz nākotnē projektēto pilsētvidi tās kvalitātes izpratnē. Sekām būtu jābūt pozitīvām - kvalitatīvākai arhitektūrai, izglītotākai sabiedrībai, atpazītiem kultūras pieminekļiem u.tml.; - Riski saistāmi ar neviennozīmīgu likuma interpretāciju, kas varētu izpausties negatīvi ietekmējot vidi, taču tas, visticamāk, būtu redzams tikai ilgtermiņā.
Likumdošanas	Riski, kas saistīti ar iespējamām likumdošanas izmaiņām vai nepilnībām. - Riski saistāmi ar Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešanas procesu - saistībā ar šāda atsevišķa likuma ieviešanu, nāksies izslēgt attiecīgas sadaļas no jau spēkā esošiem LR likumiem vai normatīvajiem aktiem, lai noteikumi nedublētos. Nāksies esošajā likumdošanas bāzē radīt atsauces uz jauno Arhitektūras kvalitātes likumu; - Piemērojot Arhitektūras kvalitātes likumu praksē, var atklāties nepilnības, jautājumi, par kuriem nav padomāts. Var nākties papildināt likumu.

Konkurētspējas	Riski, kas saistīti ar produkta/pakalpojuma konkurētspēju, spēju atbilst kvalitātes prasībām. - Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešana un darbība padarīs Arhitektūras sfēras produktu/pakalpojumu konkurētspējīgāku ne tikai lokāli, bet arī globāli; - Riski saistāmi ar sfēras profesionāļu spējām radīt kvalitatīvu arhitektūru, jo līdz šim tas nav bijis projektēšanas/plānošanas "obligāts" uzstādījums.
Līgumu	Riski, kas saistīti ar līgumsaistību neievērošanu un tā sekām. - Arhitektūras kvalitātes likuma izstrāde un ieviešana iespējama noteiktā laika posmā, riski atkarīgi no tā, kam, kādā līmenī likums tiks izstrādāts un kas būs "pasūtītājs", ar ko notiks vienošanās un kāda veida līgums par izstrādi noslēgts Risku iespējams minimizēt ar atbilstoša pārejas regulējuma izstrādi. - Riski sfēras dalībniekiem saistībā ar Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešanu atkarīgi no tā, kam būs saistoša tā ievērošana, cik lielā mērā kvalitātes ievērošana atspoguļosies ikdienā noslēgtos līgumos par projektēšanas/plānošanas pakalpojumu.
Iesaistīto pušu	Riski, kas saistīti ar nespēju apmierināt klientu, iedzīvotāju un darbinieku vēlmes. Atkarīgs no tā, kam Arhitektūras kvalitātes likums būs saistošs un kādā veidā tas ietekmēs projektēšanas/plānošanas procesu, taču pēc būtības likums ir vērsts uz to, lai pakalpojuma/produkta kvalitāte augtu;
Profesionālie	Katrai profesijai specifiskie riski. - Likuma izstrādē būtu pieaicināmi pieredzējuši arhitektūras sfēras profesionāļi, pastāv risks par viedokļu atšķirībām likumā iekļaujamo jautājumu izvēlē; - Profesionāli riski Arhitektūras kvalitātes likuma īstenošanai saistīti ar arhitektūras kvalitātes jēdziena interpretāciju praksē sfēras profesionāļu vidū, ja neizdosies to pietiekami skaidri noteikt likumā.
Finansiālie	Riski, kas saistīti ar finanšu plānošanu un vadību, apdrošināšanu. Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešanas procesā būs nepieciešams valsts finansiāls ieguldījums, likuma darbība nozīmēs arhitektūras kvalitātes

	nodrošināšanas faktora iekļaušanu arhitektūras projektēšanas/vides plānošanas u.tml. procesā, kas varētu izpausties kā finanšu novirzīšana šim mērķim, finanšu pārplānošana dažādos līmeņos.
Fiziskie	Riski, kas saistīti ar ugunsdrošību, negadījumu novēršanu, veselību un drošību. Arhitektūras kvalitātes likuma ieviešanas process nerada nekādus fiziskos riskus. Likuma darbība ir vērsta uz to, lai uzlabotos ne tikai arhitektūras vizuālā kvalitāte, bet arī fiziskā, kas nozīmē fizisko risku samazinājumu.

Alternatīvas ieviešana kopumā vērtējama kā ar zemu risku, galvenie riski, kas var apdraudēt likuma izstrādes un ieviešanas gaitu – politiskie un finansiālie.

5.2. Arhitektu prakses likums.

Alternatīva paredz ar atsevišķa likuma palīdzību regulēt arhitekta profesionālās prakses jautājumus, arhitektūras kvalitātes likumā definētos mērķus iestrādājot citos normatīvajos aktos. Arhitektu prakses likuma izstrādi rosinājusi Latvijas Arhitektu savienība (turpmāk LAS) 2011.g. realizētā "LAS administratīvās kapacitātes projekta" ietvaros, izstrādājot arī likuma projektu (2.pielikums).

5.2.1. Likumprojekta satura vērtējums

Likumprojektā ietvertas sekojošas tēmas:

- Definīcijas – to klāsts plašāks nekā Arhitektūras kvalitātes likuma projektā, definīcijas skaidras, to redakcijas atbilstošas normatīvo tiesību aktu pieņemtajai izteiksmes formai
- Arhitekta prakses vispārīgie noteikumi – dotas atsauces uz profesionālajā darbībā ievērojamiem normatīvajiem aktiem, profesionālajiem standartiem, ētikas kodeksu un pamatprincipiem, kā arī noteiktas profesionālās prakses formas (neatkarīgs arhitekts, personālsabiedrība, kapitālsabiedrība, algots darbinieks), profesionālās atbildības apdrošināšanas pamatnosacījumi. Sadaļas saturs regulatīvs, taču būtu rediģējams, atbrīvojoties no liekvārdības, piemēram, pienākums ievērot normatīvos aktus, kā arī koriģējot terminoloģiju atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem tiesību aktiem.
- Latvijas Arhitektu savienība – būtībā uz likumu pārcelti LAS statūti. Regulējums pārmērīgi detalizēts, nosakot LAS status likuma līmenī, būtu rūpīgi jāizvērtē regulējuma apjoms, kas iekļaujams likumā, un kas atstājams LAS statūtu līmenī.
- Arhitektu sertificēšana – dots patstāvīgas prakses tiesību piešķiršanas regulējums. Izvērtējama likumā iekļaujamā regulējuma detalizācija, deleģējot LAS tiesības sertificēšanas kārtību noteikt ar iekšējiem normatīvajiem aktiem.
- Prakses reģistrācija, prakses uzraudzība, disciplinārlietas – līdzīgi kā iepriekš minēts, izvērtējama likumā iekļaujamā regulējuma detalizācija, deleģējot LAS tiesības sertificēšanas kārtību noteikt ar iekšējiem normatīvajiem aktiem.

5.2.2. Arhitektu prakses likuma spēja risināt izvirzītās problēmas

Problēma	Arhitektu prakses likuma iespējas to risināt
1. Nepilnības normatīvajā bāzē kvalitatīvas arhitektoniskās vides nodrošināšanai.	Kvalitatīvas arhitektoniskās vides nodrošināšana vislielākajā mērā ir saistīta ar arhitekta profesionālo kompetenci. Arhitektu prakses likuma regulējums nodrošinātu profesijai atbilstošu reglamentāciju, atbrīvojoties no visām būvniecības procesā iesaistītajām profesijām unificētā regulējuma, kurš ne visos aspektos ir atbilstošs konkrētai profesijai. Likums problēmu risina daļēji, arhitekta prakses jautājumi nav vienīgais aspekts, kas nodrošina arhitektonisko kvalitāti.
2. Saskaņotas politikas un nozares koordinētas pārvaldības trūkums.	Arhitektu prakses likums problēmu risina tikai daļēji, nosakot konkrētu Latvijas Arhitektu savienības lomu.
3. Nepietiekama sabiedrības izpratne par arhitektūras lomu un nozīmi apkārtējās vides ilgtspējīgas attīstīšanas un plānošanas procesos un līdzdalību dzīves telpas veidošanā.	Likums šo problēmu nerisina
4. Lēmumu pieņemēju (pašvaldībās, konkursu vērtēšanas žūrijās, būvniecības sektorā) izpratnes trūkums par arhitektūras lomu sabiedrības labklājības un kvalitatīvas dzīves telpas veidošanā.	Likums šo problēmu nerisina
5. Nepietiekami precīzs arhitektūras kā starpnozaru disciplīnas pozicionējums ar būvniecību un vides attīstību	Likums problēmu risina daļēji – tikai caur arhitekta profesionālās darbības aspektiem.

saistītajos jautājumos, neņemot vērā, ka vienlīdz svarīgs ir gan ekonomiskais, gan sociālais, gan kultūras aspekts.	
6. Nozares izglītības sistēmas neelastība un nepietiekami racionāla organizēšana.	Likums šo problēmu nerisina.
7. Zinātnes, pētniecības un eksperimentālās arhitektūras jomas atpalcība (panīkums) finansējuma trūkuma dēļ, nepietiekams tehniski inovatīvu risinājumu daudzums.	Likums šo problēmu nerisina.
8. Negodīga konkurence arhitektūras pakalpojumu tirgū – nepietiekama pakalpojuma kvalitāte, nepamatoti zema pakalpojuma cena	Arhitektu prakses likums daļēji risina šo problēmu, nosakot precīzāku un stingrāku profesijas reglamentāciju.
9. Arhitektūras nozares pārvaldības neatbilstība starptautiski pieņemtai praksei.	Arhitektu prakses likums daļēji risina šo problēmu, arhitektu profesijas reglamentācijas jautājumus sakārtojot atbilstoši starptautiskai praksei.
10. Pārmērīgs administratīvais slogs būvprojektu saskaņošanā	Alternatīva šo problēmu nerisina, jo nenosaka administratīvās podedūras būvprojektu saskaņošanai.
11. Nepieciešamība veikt izmaiņas profesijas reglamentācijā, saistīt to ar profesionālo organizāciju, risināt profesionālās	Alternatīva šo problēmu risina, nosakot LAS statusu profesijas reglamentācijas jautājumos.

kvalifikācijas paaugstināšanas jautājumus	
--	--

Alternatīvas spēja risināt izvirzītās problēmas vērtējama kā zema, jo saturiski skar tikai šauri specifisku tēmu – arhitekta profesijas reglamentāciju, līdz ar to alternatīvas ietekme uz problēmu risinājumu ir tikai pastarpināta.

5.2.3. Alternatīvas izvērtējums pēc piemērojamiem kritērijiem

▪ IZMAKSAS

Konkrētas izmaksas prognozēt šobrīd nav iespējams. Salīdzinot ar citām alternatīvām, piemēram, ar arhitektūras nozarei nepieciešamo jautājumu ietveršanu pastāvošajos normatīvajos aktos, var secināt, ka jauna, Arhitektu prakses likuma ieviešana izmaksu ziņā būs daudz efektīvāka, nekā pastāvošā normatīvā regulējuma grozījumi, jo, lai ietvertu visus arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfērai aktuālos jautājumus jau esošajos likumos, laika un resursu patēriņš būtu ievērojami lielāks sakarā ar apskatāmo jautājumu dažādību un līdz ar to arī sadrumstalotību starp dažādiem normatīvajiem aktiem. Vienota Arhitektu prakses likuma izstrādes un pieņemšanas gadījumā rezultāts atsvērs finansiālos ieguldījumus. Likuma ieviešana nerada papildus izmaksas publiskajam sektoram, taču rada tādas arhitektiem, ieviešot jaunu regulējumu prakses reģistrācijai.

▪ UZTICAMĪBA

Līdz šim Arhitektu prakses likums Latvijā nav ticis izstrādāts, taču Eiropas Savienības valstu pieredze liecina, ka tajās valstīs, kur pastāv likumisks regulējums arhitekta profesijai, vairumā gadījumu arhitektūras projektēšanas pakalpojumu nozare tiek reglamentēta tieši ar likumu, kas reglamentē arhitekta profesiju vai profesionālās organizācijas. Likums ar šādu saturu pastāv un darbojas 17 Eiropas Savienības dalībvalstīs. Latvijas gadījumā, izstrādājot un pieņemot Arhitektu prakses likumu, kurā tiktu regulēti gan uz arhitektu praksi, gan arhitektu profesionālo organizāciju vērsti jautājumi, būtu iespējams balstīties uz citās valstīs jau pārbaudītu pieredzi.

▪ STABILITĀTE

Tā kā ārvalstu pieredzes izpēte liecina, ka arhitektu praksi regulējošie likumi daudzās valstīs pastāv jau vairākas desmitgades, var secināt, ka apstākļu maiņa šāda likuma sekmību neietekmē.

▪ NEIEVAINOJAMĪBA

Uz šo brīdi nav identificētas tādas Arhitektu prakses likuma komponentes, kuru neveiksmes dēļ likums varētu nestrādāt. Tā kā jau ir uzkrāta vērā ņemama citu valstu pieredze šāda likuma izstrādē un ieviešanā, ir pietiekamas iespējas potenciāli neveiksmīgas komponentes izskaust jau likumprojekta izstrādes sākumā.

▪ **ELASTĪGUMS**

Ar Arhitektu prakses likumu pastarpināti var tikt sasniegti vairāki mērķi. Sakārtojot arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfēru, var tikt sekmēta gan arhitektūras kvalitātes paaugstināšana, gan vietējo arhitektūras uzņēmumu konkurētspēja uz ārvalstu arhitektūras projektētāju fona, gan paaugstināts arhitekta profesijas prestižs kopumā. Tāpat var tikt samazinātas iespējas nereglamentētai praksei arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfērā, kā arī radīta lielāka izpratne pasūtītājam par arhitektūras projektēšanas pakalpojumu raksturu un klāstu, labāk nodrošināta pasūtītāja aizsardzība pret nekvalitatīva pakalpojuma saņemšanu.

▪ **RISKANTUMS**

Tā kā likums būtu skaidri attiecināts uz visiem arhitektūras profesionālās sfēras dalībniekiem, kā arī ietvertu visu ar profesiju tieši saistīto jautājumu loku, Arhitektu prakses likuma alternatīva salīdzinājumā ar Arhitektūras kvalitātes likumu vai izmaiņām esošajos likumos būtu ar vismazāko riska pakāpi.

▪ **KOMUNIKABILITĀTE**

Arhitektu prakses likums ar skaidri definētu mērķi, mērķauditoriju un vienkopus aptverto jautājumu kopumu būtu vissaprotamākā no alternatīvām.

▪ **VIENKĀRŠĪBA**

Ieviest Arhitektu prakses likumu ir salīdzinoši vienkāršāk, nekā veikt arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfērai nepieciešamās plašās izmaiņas pastāvošajos normatīvajos aktos, vai ieviest Arhitektūras kvalitātes likumu, par kura pastāvēšanu nav ziņu ne no vienas Eiropas Savienības dalībvalsts. Tā kā likums neuzliek arī pienākumus publiskajam sektoram, neiedibina jaunas institūcijas, tad šāda likuma izstrādi un ieviešanu salīdzinoši vienkārši realizēt, jo nav jāsaskaņo vairāku pušu viedokļus.

▪ **SAVIETOJAMĪBA**

Jā. Arhitektu prakses likums tiktu izveidots saskaņā ar pastāvošajiem Latvijas Republikas likumiem un normatīvajiem aktiem, kā arī atbilstoši Eiropas Savienības labas prakses piemēriem.

▪ **ATGRIEZENĪBA**

Teorētiskas neveiksmes gadījumā atgriešanās iepriekšējā situācijā, kad arhitekta profesijas jautājumi tiek regulēti dažādos atsevišķos likumos un normatīvajos aktos, ir iespējama. Dati no citām valstīm gan liecina, ka normatīvā regulējuma izstrāde arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfērā notiek drīzāk virzoties uz vienota profesiju regulējoša likuma izstrādi un pilnveidošanu, nekā pretējā virzienā.

▪ NOTURĪGUMS

Arhitekta prakses likuma noturība citās valstīs ir pārbaudīta laika gaitā, tāpēc ir pamats uzskatīt, ka Arhitektu prakses likumam ir paredzamas sekmes arī nākotnē gadījumā, ja Arhitektu prakses likuma satura izstrādē tiks ietverti visi Latvijas arhitektūras sfērai aktuālie jautājumi un pārņemta pozitīvā pieredze no citām ES valstīm.

5.2.4. Galveno risku izvērtējums

Riski	Izvērtējums
Politiskie	Riski, kas saistīti ar nespēju sniegt vietējās vai centrālās administrācijas pakalpojumus un realizēt politikas, piemēram, saistībā ar biežu valdības maiņu. Pastāv risks, ka jo vairāk arhitektūras sfēru sakārtojošu jautājumu tiks iekļauts Arhitektu prakses likumā, jo lielāks administratīvais slogs būs attiecīgajām institūcijām. Šis risks ir jānovērš likumprojekta satura izstrādes laikā, veicot padziļinātu ārvalstu pieredzes analīzi līdzīga satura likumu īstenošanā. Tādējādi tiks sekmēta maksimāli efektīva likuma darbība ar minimālu administratīvo resursu iesaisti.
Ekonomiskie	Riski, kas ietekmē finansiālo mērķu sasniegšanu. Pastāv risks, ka Arhitektu prakses likuma ieviešana raugoties no izmaksu viedokļa varētu būt dārgāka, nekā atsevišķu labojumu veikšana esošajos normatīvajos aktos, tomēr prognozējamais ieguvums arhitektūras sfērai Arhitektu prakses likuma pieņemšanas gadījumā būs ievērojami lielāks, līdz ar to arī ieguldīto resursu atdeve efektīvāka.
Sociālie	Riski, kas saistīti ar demogrāfisko un socioekonomisko procesu vai migrācijas ietekmi uz noteikto mērķu sasniegšanu. - Tā kā Arhitektu prakses likums tiešā veidā attieksies uz relatīvi ļoti nelielu sabiedrības daļu – arhitektūras projektēšanas nozares profesionāļiem, nav konstatējami būtiski sociālie riski. - Netiešā veidā likuma ietekme skars plašas sociālās grupas, jo, likumā atrunājot jautājumus par arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfēru un nozares profesionālo organizāciju lomu, tiks noteiktas atbildības par

	arhitektūras kā ilgtspējīgas, tai skaitā drošas, vides veidošanas mākslas pozicionēšanu sabiedrībā.
Tehnoloģiskie	Riski, kas saistīti ar (ne)spēju pielāgoties tehnoloģiskajām izmaiņām. Arhitektu prakses likums neradīs tehnoloģiskos riskus, jo arhitektūras sfēras dalībnieki tehnoloģiskajām izmaiņām ir pielāgojušies zināmā mērā labāk, nekā šobrīd spēkā esošie likumi un normatīvie akti
Vides	Riski, kas saistīti ar ietekmi uz vidi un tās sekām. Arhitektu prakses likuma ieviešana nerada tādus riskus, kas būtu saistīti ar ietekmi uz vidi. Arhitektu prakses likumam drīzāk būtu pozitīva ietekme uz arhitektoniski telpiskās vides veidošanas kvalitāti.
Likumdošanas	Riski, kas saistīti ar iespējamām likumdošanas izmaiņām vai nepilnībām. - Līdz ar atsevišķa Arhitektu prakses likuma ieviešanu būs jāpārskata attiecīgās uz arhitektūras projektēšanas sfēru vērstās sadaļas pastāvošajos Latvijas Republikas likumos un citos normatīvajos aktos, lai novērstu iespējamās pretrunas un dublēšanos normatīvajos aktos. - Esošajos Latvijas Republikas likumos un normatīvajos aktos būs jāiekļauj atsauces uz jauno Arhitektu prakses likumu. - Tā kā Arhitektu prakses likums būtu pirmais šāds likums, kas reglamentē arhitektūras sfēru, pastāv risks, ka var atklāties kādas nepilnības praksē, vai arī vajadzība pēc likuma uzlabošanas un grozījumu veikšanas.
Konkurētspējas	Riski, kas saistīti ar produkta/pakalpojuma konkurētspēju, spēju atbilst kvalitātes prasībām. - Arhitektu prakses likuma ietekme uz konkurētspēju īstermiņā radītu tikai tādus riskus, kas raksturīgi katram jaunam regulējumam arhitektūras projektēšanas jomā, līdz arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfēras profesionāļi būs pielāgojušies attiecīgajam normatīvajam regulējumam. - Ilgtermiņā tiktu sekmēta Latvijas arhitektu konkurētspējas paaugstināšana atbilstoši Eiropas Savienības līmenim.

Līgumu	Riski, kas saistīti ar līgumsaistību neievērošanu un tā sekām. ▪ Riski par līgumsaistību neievērošanu arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfērā pastāv arī šobrīd, Arhitektu prakses likumam ar atsaucēm uz noteiktiem standartiem un līgumu formām šie riski būtu jāsamazina.
Iesaistīto pušu	Riski, kas saistīti ar nespēju apmierināt klientu, iedzīvotāju un darbinieku vēlmes. ▪ Arhitektu prakses likumu ir paredzēts izstrādāt un ieviest ar mērķi sekmēt klientu vēlmi apmierināšanu un interešu aizsardzību, kā arī kvalitatīvāka pakalpojuma nodrošināšanu, arhitektūras sfērā strādājošo darba vides sakārtošanu lielākā mērā, nekā tas ir bijis līdz šim. ▪ Pastāv risks, ka paaugstinātās kvalitātes prasības varētu neatbilst atsevišķu arhitektūras projektēšanas pakalpojumu sfērā praktizējošo indivīdu vēlmēm, kas varētu būt pretējas sabiedrības kopējām vajadzībām.
Profesionālie	Katrai profesijai specifiskie riski. ▪ Arhitektu prakses likums specifiski attiektos tikai uz arhitekta profesijas pārstāvjiem, tāpēc likuma izstrādē obligāti iesaistāmi arhitektūras profesijas pārstāvji ar pietiekamu pieredzi. ▪ Pastāv risks par profesijas pārstāvju viedokļu daudzveidību likuma satura jautājumos.
Finansiālie	Riski, kas saistīti ar finanšu plānošanu un vadību, apdrošināšanu. ▪ Finansiālos riskus Arhitektu prakses likuma ieviešanas gadījumā būtu iespējams izvērtēt un laikus novērst, likuma satura izstrādes procesā. Šā brīža redakcijā finanšu aspektā likuma projekts neparedz kardināli atšķirīgu regulējumu, salīdzinot ar spēkā esošo, līdz ar to finanšu riski ir nebūtiski.
Fiziskie	Riski, kas saistīti ar ugunsdrošību, negadījumu novēršanu, veselību un drošību. ▪ Arhitektu prakses likuma ieviešanas process fiziskos riskus nerada.

Alternatīva vērtējama kā praktiski bez riskiem.

5.3. Arhitektūras likums.

Alternatīva paredz apvienot abus iecerētos likumu projektus, risinot identificētās problēmas ar viena kompleksa nozares likuma palīdzību, novēršot līdz šim izstrādātajos likumu projektos identificētos trūkumus – deklaratīvu vai pārāk detalizētu saturu.

5.3.1. Likuma saturā iekļaujamie aspekti

Par likuma saturu nepieciešama plašāka diskusija likuma izstrādes darba grupā, Nacionālajā arhitektūras padomē un LAS, taču, analizējot abu iepriekš apskatīto likumu saturu, Arhitektūras likumā būtu iekļaujamās šādas sadaļas:

- Definīcijas;
- Deleģējums Ministru kabinetam MK noteikumu izstrādei;
- Iesaistīto esošo institūciju kompetence (KM, EM, VARAM, vietējās pašvaldības);
- LAS statuss un kompetence;
- Nacionālās arhitektūras padomes kompetence;
- No jauna izveidojamās institūcijas un to kompetence (piemēram, Arhitektūras informācijas centrs, pašvaldību arhitektu dienesti);
- Sistēma arhitektoniskās kvalitātes novērtēšanai, saistošu lēmumu pieņemšanai uz šī vērtējuma pamata (institūcijas, kritēriji, kārtība);
- Pamatnosacījumi arhitektūras konkursu rīkošanai;
- Arhitektu sertificēšanas pamatnosacījumi;
- Arhitektu prakses formas, prakses reģistrācijas pamatnosacījumi.

Nepieciešama diskusija par citu jautājumu, kas pastāvošajā regulējumā atzīti par neatrisinātiem, iekļaušanu Arhitektūras likuma saturā vai to risināšanu citu normatīvo tiesību aktu ietvaros, piemēram, Autortiesību likumā, Administratīvo pārkāpumu kodeksā (neatļauta profesionālā nosaukuma lietošana, neatļauta profesionālā darbība).

5.3.2. Arhitektūras likuma spēja risināt izvirzītās problēmas

Problēma	Arhitektūras likuma spējas risināt problēmu
1. Nepilnības normatīvajā bāzē kvalitatīvas arhitektoniskās vides nodrošināšanai.	Arhitektūras likums risina problēmu, iedibinot konkrētas institūcijas un nosakot procedūras arhitektoniskās kvalitātes vērtēšanai un saistošu lēmumu pieņemšanai, nosakot tieši arhitekta profesijai piemērotu profesijas reglamentācijas sistēmu, kā arī regulējot arhitektūras konkursu norisi.

2. Saskaņotas politikas un nozares koordinētas pārvaldības trūkums.	Problēma tiek risināta, likumā nosakot institūciju atbildību un sadarbību.
3. Nepietiekama sabiedrības izpratne par arhitektūras lomu un nozīmi apkārtējās vides ilgtspējīgas attīstīšanas un plānošanas procesos un līdzdalību dzīves telpas veidošanā.	Problēmu var risināt, izveidojot attiecīgu institūciju (Arhitektūras informācijas centru) un nosakot tam sabiedrības izpratni veicinošas funkcijas.
4. Lēmumu pieņēmēju (pašvaldībās, konkursu vērtēšanas žūrijās, būvniecības sektorā) izpratnes trūkums par arhitektūras lomu sabiedrības labklājības un kvalitatīvas dzīves telpas veidošanā.	Likums risinās problēmu caur noteiktu lēmumu pieņemšanas mehānismu, konkursu regulējumu.
5. Nepietiekami precīzs arhitektūras kā starpnozaru disciplīnas pozicionējums ar būvniecību un vides attīstību saistītajos jautājumos, neņemot vērā, ka vienlīdz svarīgs ir gan ekonomiskais, gan sociālais, gan kultūras aspekts.	Arhitektūras likums nerisina šo problēmu.
6. Nozares izglītības sistēmas neelastība un nepietiekami racionāla organizēšana.	Likums šo problēmu nerisina
7. Zinātnes, pētniecības un eksperimentālās arhitektūras jomas atpazītība (panīkums)	Arhitektūras likums var daļēji risināt problēmu, iedibinot institūciju (Arhitektūras informācijas centrs), kuras kompetencē ietilpst attiecīgo jautājumu virzība vai

finansējuma trūkuma dēļ, nepietiekams tehniski inovatīvu risinājumu daudzums.	mērķtiecīga sadarbības organizēšana ar esošajām zinātniskajām institūcijām (augstskolas, Zinātņu akadēmija).
8. Negodīga konkurence arhitektūras pakalpojumu tirgū – nepietiekama pakalpojuma kvalitāte, nepamatoti zema pakalpojuma cena	Likums problēmu var risināt daļēji, arhitekta profesijas un arhitekta prakses reglamentācijas ietvaros.
9. Arhitektūras nozares pārvaldības neatbilstība starptautiski pieņemtai praksei.	Arhitektūras likums problēmu risina daļēji – caur arhitekta profesijas un prakses reglamentāciju.
10. Pārmērīgs administratīvais slogs būvprojektu saskaņošanā	Alternatīva šo problēmu nerisina, jo nenosaka administratīvās procedūras būvprojektu saskaņošanai.
11. Nepieciešamība veikt izmaiņas profesijas reglamentācijā, saistīt to ar profesionālo organizāciju, risināt profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas jautājumus	Alternatīva šo problēmu risina, nosakot LAS statusu profesijas reglamentācijas jautājumos.

Alternatīvas potenciāls risināt izvirzītās problēmas ir augsts, taču šo potenciālu pilnībā var atklāt tikai, izstrādājot konkrētu likuma redakciju. Bez tam, lai pilnvērtīgi risinātu nozares problemātiku, būs nepieciešami grozījumi arī citos normatīvajos tiesību aktos.

5.3.3. Alternatīvas izvērtējums pēc piemērojamiem kritērijiem

▪ IZMAKSAS

Papildus izmaksas arhitektiem – netiek radītas.

Papildus izmaksas valsts budžetam – 1) arhitektūras informācijas centra uzturēšana, ja tāds tiek izveidots, 2) objektos, kur pasūtītājs ir valsts institūcijas – papildus izdevumi 1% no būvniecības izmaksām novirzāmi ar objektu saistītu mākslas darbu izveidošanai, ja šāds regulējums tiek paredzēts.

Papildus izmaksas pašvaldībām – 1) Pašvaldības arhitekta dienesta uzturēšana (iespējams apvienot ar Būvvaldes arhitekta posteni, kura nepieciešamību jau šobrīd nosaka Būvniecības likums) 2) lielāki izdevumi arhitektūras konkursu rīkošanai, 3) objektos, kur pasūtītājs ir pašvaldība – papildus izdevumi 1% no būvniecības izmaksām novirzāmi ar objektu saistītu mākslas darbu izveidošanai.

Kopumā likuma radītais papildus izmaksu slogs vērtējams kā nozīmīgs.

▪ **UZTICAMĪBA**

Pasaules praksē līdzīgi piemēri tieši arhitektūras nozares tiesiskajā regulējumā nav atrasti. Savukārt Latvijas Republikā darbojas vairāki līdzīgi likumi, kas regulē gan nozari kopumā, nosaka tās dalībniekus un pārvaldību, gan arī profesionāļu darbību tajā, piemēram, Ārstniecības likums, Izglītības likums, Būvniecības likums, līdz ar to var teikt, ka Arhitektūras likums kopumā iekļautos Latvijas likumdošanas struktūrā un, kvlaidatīvi izstrādājot likumu, alternatīvas uzticamība vērtējama kā samērā augsta.

▪ **STABILITĀTE**

Apkopojot arhitektūras nozarei svarīgākos aspektus vienā likumā un uz tā pamata izdotu ministru kabineta noteikumu paketē, stabilitāte vērtējama kā salīdzinoši augsta – apstākļiem mainoties, ir lielāka iespēja saglabāt kopējo regulējuma saskaņotību Turpretim alternatīvas, kas paredz nozarei svarīgos aspektus regulēt vairākos normatīvajos aktos, ir riskantākas, jo ir iespējams padarīt regulējumu nesaskaņotu, veicot izmaiņas kādā vienā normatīvajā aktā citu nozaru spiediena ietekmē.

▪ **NEIEVAINOJAMĪBA**

Līdzīgi kā Arhitektūras kvalitātes likuma gadījumā, likuma saturs tematiski aptver vairākus nozarei nozīmīgus aspektus, taču tie vērtējami kā pietiekoši neatkarīgi, lai kādas regulējuma daļas nevieksmes gadījumā netiktu atstāts nozīmīgs iespaids uz likuma darbības jomu kopumā. Jūtīgākā likuma komponente ir arhitekta profesijas reglamentācija, kas cieši saistīta ar visiem pārējiem likuma aspektiem, kas lielā mērā balstīti uz arhitekta profesionālo kompetenci, arhitektu iesaistīšanu pārvaldības procesos. Iespējama politiska spiediena rezultātā atsakoties no profesijas reglamentācijas, Arhitektūras likuma darbība faktiski nav iespējama;

▪ **ELASTĪGUMS**

Likuma ieviešanas rezultātā tiek noteiktas vai iedibinātas institūcijas ar konkrētu kompetenci un funkcijām, kā arī dots regulējums vairākiem nozarei nozīmīgiem aspektiem, līdz ar to sasniedzot vairākus mērķus.

▪ RISKANTUMS

Negatīvs rezultāts iespējams, ja likuma regulējums netiek pietiekoši stingri sasaistīts ar citu pastāvošo regulējumu vai ir tam pretrunā (Likums par reglamentētajām profesijām, Teritorijas attīstības plānošanas likums, Būvniecības likums, Publisko iepirkumu likums).

Tāpat kā Arhitektūras kvalitātes likuma gadījumā, lielākie riski saskatāmi, pirmkārt, likuma regulējumā, kas saistīts ar finansējuma nepieciešamību, otrkārt, skarot jomas, kas attiecas uz vairākām institūcijām, piemēram, EM, VARAM, pašvaldībām (kuras pārstāv Latvijas Pašvaldību savienība). Ir ticami, ka, jo likuma saturs būs attiecināms uz plašāku institūciju loku un tajā būs iekļauts finanšu ietilpīgs regulējums, jo lielāka iespēja, ka likuma pieņemšana var tikt pilnībā bloķēta.

▪ KOMUNIKABILITĀTE

Izslēdzot deklaratīvu saturu, definējot institūcijas, to funkcijas, atbildību, radot pārdomātu, ar citiem normatīvajiem aktiem loģiski saistītu regulējumu profesionālās prakses, konkursu, uz arhitektoniskās kvalitātes novērtējumu balstītu lēmumu pieņemšanas jautājumos, alternatīvas komunikabilitāte vērtējama kā salīdzinoši augsta.

▪ VIENKĀRŠĪBA

Ieviest jaunu likumu ir salīdzinoši vieglāk, nekā esošajā likumdošanā tēmai saistošos jautājumus (ja tie vispār ir atrodami) papildināt vai precizēt tādā veidā, kā tas būtu nepieciešams. Risks saistāms ar sabiedrības informētību par šāda likumu, likuma ievērošanu, jo jādefinē arī atbildīgās personas un kontroles mehānismi, kas nodrošinātu likuma ievērošanu, kā arī ar lielo iesaistīto pušu skaitu, kurām var būt atšķirīgi viedokļi un atšķirīga vēlme pakļauties likuma prasībām.

▪ SAVIETOJAMĪBA

Šobrīd nav konstatējams, ka kāds no likuma aspektiem kā tāds būtu nesavietojams ar pastāvošajiem normatīvajiem tiesību aktiem, taču, tā kā saistība ar citu jomu regulējumu ir ļoti cieša, likuma izstrādes procesā jāpievērš pastiprināta uzmanība sasaistei ar pastāvošo likumdošanu.

▪ ATGRIEZENĪBA

Izstrādājot Arhitektūras likumu, būs nepieciešams veikt izmaiņas citos normatīvajos tiesību aktos, tai skaitā pārnesot atsevišķas tēmas no esošā regulējuma uz Arhitektūras likumu. Līdz ar to, ja likums, ievērojot to praksē, izrādās neveiksmīgs, atgriešanās iepriekšējā situācijā ir problemātiska, jo tādā gadījumā būs jāveic izmaiņas saistītajā regulējumā, kas var arī neizdoties (piemēram, arhitekta profesijas reglamentācijas nosacījumi), līdz ar to situācija būtiski pasliktināsies.

▪ NOTURĪGUMS

Likuma darbības rezultāti būs stabili, ja tiek definēta konkrēta attieksme no procesā iesaistītajām institūcijām un personām, ja tiek skaidri noteikts, ka šāds likums ir nepieciešams, kā tas ieviešams un kā realizējama tā darbība. Arhitektūras likuma darbības noturīgums atkarīgs no likuma satura, no tā, kam tas būs saistošs, no visu likuma skarto ieinteresēto pušu piekrišanas likuma saturam, kā arī likumā iestrādātajām iespējām to laika gaitā papildināt.

5.3.4. Risku izvērtējums

Riski	Izvērtējums
Politiskie	Riski, kas saistīti ar nespēju sniegt vietējās vai centrālās administrācijas pakalpojumus un realizēt politikas, piemēram, saistībā ar biežu valdības maiņu. - Arhitektūras likumā būs regulatīvas sadaļas, kas noteiks likuma ievērošanu/kontroli/atbildīgās institūcijas, kas varētu radīt politiskas diskusijas – likuma realizēšanas aspekti; - Likuma ietekme uz dažādu projektu īstenošanu, to kvalitātes izvērtēšana, politiskās intereses dažādu projektu īstenošanā, mēģinājumi apiet likumu, nevēlēšanās ievērot likuma prasības.
Ekonomiskie	Riski, kas ietekmē finansiālo mērķu sasniegšanu. Arhitektūras likuma ieviešanas finansiālais slogs paredzams lielāks, nekā papildinot/precizējot spēkā esošajā LR likumu un normatīvu bāzē arhitektūras kvalitātei saistošo, jo tiek uzlikti jauni pienākumi un iedibinātas jaunas institūcijas.
Sociālie	Riski, kas saistīti ar demogrāfisko un socioekonomisko procesu vai migrācijas ietekmi uz noteikto mērķu sasniegšanu. - Lielākajai daļai Latvijas sabiedrības nav izpratnes par kvalitatīvu arhitektūru, nav/tuvākajā laikā nebūs intereses par to, kā arī lielā sabiedrības daļā valda uzskats, ka arhitektūras kvalitāte ir kaut kas ekskluzīvs, ko nevar atļauties; - Arhitekta profesijas prestižs ir cietis gan tamdēļ, ka arhitekta loma teritorijas plānošanas un būvniecības procesos nav pietiekoši skaidri pozicionēta, gan

	saistībā ar Zolitūdes traģēdiju, līdz ar to pastāv risks, ka būs skeptiska attieksme pret likuma nepieciešamību. Arhitektūras likumā iekļautie jautājumi par arhitektūras sfēras popularizēšanu, sabiedrības izglītošanu var mazināt iepriekšminētos riskus, ja likumā tiks noteikti konkrēti uzdevumi un procedūras šāda mērķa sasniegšanai.
Tehnoloģiskie	Riski, kas saistīti ar (ne)spēju pielāgoties tehnoloģiskajām izmaiņām. Tehnoloģiskie riski nav konstatējami.
Vides	Riski, kas saistīti ar ietekmi uz vidi un tās sekām. Arhitektūras likuma ieviešana atstās iespaidu uz nākotnē projektēto apbūvēto vidi tās kvalitātes izpratnē. Sekām būtu jābūt pozitīvām - kvalitatīvākai arhitektūrai, izglītotākai sabiedrībai, atpazītiem kultūras pieminekļiem u.tml..
Likumdošanas	Riski, kas saistīti ar iespējamām likumdošanas izmaiņām vai nepilnībām. - Riski saistāmi ar Arhitektūras likuma ieviešanas procesu - saistībā ar šāda atsevišķa likuma ieviešanu, nāksies izslēgt attiecīgas sadaļas no jau spēkā esošiem LR normatīvajiem aktiem, lai noteikumi nedublētos, kā arī veikt izmaiņas esošajā regulējumā, lai novērstu pretrunas un ieviestu atauces uz Arhitektūras likumu. - Pastāv risks, ka pēc Arhitektūras likuma pieņemšanas un ar to saistīto izmaiņu izdarīšanas citos normatīvajos tiesību aktos, paejot zināmam laikam, var rasties situācija, kad šajos citos dokumentos tiek atkārtoti izdarītas izmaiņas, kas ir pretrunā ar Arhitektūras likuma regulējumu.
Konkurētspējas	Riski, kas saistīti ar produkta/pakalpojuma konkurētspēju, spēju atbilst kvalitātes prasībām. Arhitektūras likuma ieviešana un darbība padarīs arhitektūras produktu/pakalpojumu konkurētspējīgāku ne tikai lokāli, bet arī globāli. Riski konkurētspējas samazināšanai nav konstatējami
Līgumu	Riski, kas saistīti ar līgumsaistību neievērošanu un tā sekām.

	▪ Riski plānošanas un būvniecības procesa dalībniekiem saistībā ar Arhitektūras likuma ieviešanu var rasties, līdz galam neizvērtējot ar likuma regulējuma radīto iesaistīto pušu uz līgumos iekļaujamiem noteikumiem (darba apjoms, saturs, termiņi) vai arī, ja kāda no līgumslēdzēja pusēm nav pietiekoši informēta vai neizprot likuma prasības.
Iesaistīto pušu	Riski, kas saistīti ar nespēju apmierināt klientu, iedzīvotāju un darbinieku vēlmes. ▪ Tā kā likuma ieviešana skar vairākas ieinteresētās puses, neizbēgami ir kompromisi, izstrādājot likuma redakciju, taču līdz ar to pastāv risks, ka ieinteresēto pušu gaidas par sagaidāmajiem rezultātiem netiek apmierinātas, ja radītais regulējums nav pietiekoši konkrēts vai atstāj atsevišķus "balto laukumus", kuru dēļ pilnvērtīgi nedarbojas kāds no regulējuma aspektiem.
Profesionālie	Katrai profesijai specifiskie riski. ▪ Risks par viedokļu atšķirībām likumā iekļaujamo jautājumu izvēlē; ▪ Arhitektu vidū atsevišķas likuma prasības var tikt uztvertas kā lieks birokrātiskais slogs, savukārt citas (it īpaši ar arhitektoniskās kvalitātes izvērtēšanu saistītās) – kā iejaukšanās profesionālajā un radošajā darbībā.
Finansiālie	Riski, kas saistīti ar finanšu plānošanu un vadību, apdrošināšanu. ▪ Arhitektūras likuma atsevišķu nosacījumu realizācijai būs nepieciešams valsts un pašvaldību finansiāls ieguldījums, līdz ar to ierobežota budžeta vai līdzekļu nepiešķiršanas gadījumā noteiktos mērķus var nesasniegt.
Fiziskie	Riski, kas saistīti ar ugunsdrošību, negadījumu novēršanu, veselību un drošību. ▪ Fiziskie riski nav konstatējami.

Tā kā alternatīva skar plašu tēmu loku un vairākas ieinteresētās puses, tad ir salīdzinoši riskanta, nozīmīgākie riski – politiskie, finansiālie un iesaistīto pušu.

5.4. Alternatīva - neizstrādāt jaunu likumu.

Alternatīva paredz atteikties no speciālu arhitektūras nozares likumu pieņemšanas, identificētās problēmas iespēju robežās risinot esošā normatīvā regulējuma ietvaros.

5.4.1. Alternatīvas spēja risināt identificētās problēmas

Problēma	Alternatīvas spēja risināt problēmu
1. Nepilnības normatīvajā bāzē kvalitatīvas arhitektoniskās vides nodrošināšanai.	Nav saskatāma saturiski atbilstoša vieta arhitektoniskas kvalitātes nodrošināšanai nepieciešamajam reglējumam esošajā normatīvajā bāzē, līdz ar to alternatīva šo problēmu nerisina.
2. Saskaņotas politikas un nozares koordinētas pārvaldības trūkums.	Alternatīva šo problēmu nerisina.
3. Nepietiekama sabiedrības izpratne par arhitektūras lomu un nozīmi apkārtējās vides ilgtspējīgas attīstīšanas un plānošanas procesos un līdzdalību dzīves telpas veidošanā.	Alternatīva šo problēmu nerisina
4. Lēmumu pieņēmēju (pašvaldībās, konkursu vērtēšanas žūrijās, būvniecības sektorā) izpratnes trūkums par arhitektūras lomu sabiedrības labklājības un kvalitatīvas dzīves telpas veidošanā.	Alternatīva šo problēmu nerisina.
5. Nepietiekami precīzs arhitektūras kā starpnozaru	Izvēloties konkrēto alternatīvu, konceptuālā virzība ir, ka arhitektūras jomu vēlamies pozicionēt un pievienot kādai

disciplīnas pozicionējums ar būvniecību un vides attīstību saistītajos jautājumos, neņemot vērā, ka vienlīdz svarīgs ir gan ekonomiskais, gan sociālais, gan kultūras aspekts.	konkrētai citai nozarei. Šāda koncepcija ir aplama, jo vēsturiski visas citas nozares, kā piemēram, būvniecība ir atšķēlušās vai no arhitektūras un nevis otrādi. Līdz ar to, risinot jautājumu, kā labāk pozicionēt arhitektūru, jeb pie kura esoša likuma veiksmīgāk pievienot nozares jautājumus – tā ir konceptuāla neveiksme, taču jāņem vērā, ka, tikai precīzi definējot arhitekta lomu plānošanas un būvniecības procesos, var risināt problēmu, un to būtu nepieciešams veikt attiecīgo likumu (Teritorijas attīstības plānošanas, Būvniecības) ietvaros.
6. Nozares izglītības sistēmas neelastība un nepietiekami racionāla organizēšana.	Likums šo problēmu nerisina
7. Zinātnes, pētniecības un eksperimentālās arhitektūras jomas atpalicība (panīkums) finansējuma trūkuma dēļ, nepietiekams tehniski inovatīvu risinājumu daudzums.	Alternatīva šo problēmu nerisina.
8. Negodīga konkurence arhitektūras pakalpojumu tirgū – nepietiekama pakalpojuma kvalitāte, nepamatoti zema pakalpojuma cena	Alternatīva problēmu var risināt daļēji, arhitekta profesijas un arhitekta prakses reglamentācijas ietvaros.
9. Arhitektūras nozares pārvaldības neatbilstība starptautiski pieņemtai praksei.	Alternatīva šo problēmu nerisina.
10. Pārmērīgs administratīvais slogs būvprojektu saskaņošanā	Alternatīva šo problēmu var risināt, veicot izmaiņas uz Būvniecības likuma pamata izdotajos Ministru kabineta noteikumos

11. Nepieciešamība veikt izmaiņas profesijas reglamentācijā, saistīt to ar profesionālo organizāciju, risināt profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas jautājumus	Alternatīva šo problēmu var risināt, ja tiek panākta vienošanās ne tikai par LAS, bet arī citu profesionālo organizāciju lomu profesiju reglamentācijā.
---	---

Šāda konceptuāla nostāja ir skaidrs signāls, ka arhitektūra kā nozare kopumā nav valstij svarīga. Tā ir kā blakusprodukts būvniecībai. Arhitektūras pakārtotā loma būvniecībai ne tikai norāda kopējo nostāju valstiskā līmenī, bet arī veido sabiedrisko viedokli, ka arhitekta darbs un gala produkts mazāk svarīgs kā būvnieku darbs. Šāda situācija ir zināmā mērā vērtējama kā postpadomju mantojums, kur dominēja viedoklis, ka fiziskā darba darītājs ir pārāks un cienījamāks par intelektuāla darba darītāju. Kaut gan ir vispārzināms, ka lai kaut ko uzbūvētu, ir vispirms jāzina kas un kā jādara. Līdz ar to, lai arī tehniski ir iespējams uzlabot esošo likumdošanu un lielā mērā atrisināt aktuālos jautājumus, diemžēl jāatzīst, ka arhitektūrai kā nozarei tas būtisku ieguvumu nedos.

5.4.2. Alternatīvas izvērtējums pēc piemērojamiem kritērijiem

▪ IZMAKSAS

Pirmajā mirklī var likties, ka, risinot izmaiņas esošā regulējuma ietvaros, gala rezultāts var sanākt ekonomiskāks, kā veidojot atsevišķu likumu. Taču jāatceras, ka izmaiņas būtu nepieciešamas daudzos normatīvajos tiesību aktos, kuru pieņemšanai jāpatērē daudz laika, diskutējot un argumentējot par labu attiecīgajiem grozījumiem. Tāpēc, kas attiecas uz izstrādes fāzi, izstrādājot speciālu arhitektūras vai arhitektūras prakses likumu, tas viss būtu vienā dokumentā, attiecīgi ietaupot laiku un resursus. Tomēr arī jāatzīmē, ka esošā regulējuma ietvaros nevar tikt radītas kādas jaunas institūcijas, kurām būtu nepieciešams finansējums, līdz ar to alternatīvas realizācija neradīs jaunas izmaksas valsts budžetam vai ieinteresētajām pusēm.

▪ UZTICAMĪBA

Apskatot un izvērtējot pieredzi citās valstīs, nav ziņu par to, ka alternatīva risināt arhitektūras problēmas kopējās likumdošanas ietvaros būtu izcelta kā izcili veiksmīga. Nav liecību, ka kāda valsts no atsevišķa arhitektūras vai arhitektu prakses likuma būtu attiekusies, lai nozares jautājumus fragmentētu vai pievienotu pa daļām dažādām nozarēm un jomām. Drīzāk ir vērojama tendence, ka vairākām Eiropas valstīm ir attīstības plāni pāriet no situācijas, kur arhitektūras likumdošana ir izkaisīta, uz vienu kopēju likumu. Jāuzsver, ka šādas alternatīvas izvēle nozīmē līdz šim ierastās prakses turpināšanu, kas uzskatāma par neveiksmīgu, ņemot vērā pētījuma sākumā definētās problēmas un esošās normatīvās bāzes analīzi.

▪ STABILITĀTE

Pašreizējā likumdošanā arhitektiem un arhitektūrai atvēlētais regulējums ir risināts daudzos normatīvajos tiesību aktos, tādēļ, ja tajos ir grozījumi, kaut kādā mērā tas var skart arhitektūras nozari, pat ja kopumā pašai nozarei tās tieši nav nepieciešamas vai pat ir pretrunā ar tās interesēm. Profesionālajai sabiedrībai ir grūtāk pamanīt iespējamās izmaiņas un novērtēt sekas, kādas tās var atstāt nozarē, ja regulējums ir izkaisīts, nevis ir kompakts un tieši arhitektūrai vai arhitektu praksei veltīts, līdz ar to alternatīva vērtējama kā ar salīdzinoši zemu stabilitāti.

▪ NEIEVAINOJAMĪBA

Pašreizējā likumdošanā arhitektiem un arhitektūrai atvēlētais regulējums ir risināts daudzos normatīvajos tiesību aktos. Gadījumā, ja viss sasītitais regulējums netiek vielaicīgi grozīts, veidojas pretrunas, jo ir iespējams dažādi traktēt to vai citu gadījumu, balstoties uz nesaskaņotu regulējumu. Tādējādi alternatīva vērtējama kā viegli ievainojama.

▪ ELASTĪGUMS

Pašreizējā situācijā arhitektūras nozares problēmas sakārtošana ir pamatmērķis. Pakārtotais jeb blakusmērķis ir būvniecība, kas izriet no arhitektūras. Līdz ar to var runāt par prioritāšu hierarhiju - jo sakārtotāka un skaidrāka būs likumdošana arhitektūras jomai – jo mazāk iespējamās problēmas būvniecībā. Mēģinot iekļaut esošajā būvniecības un citos likumos nozarei nepieciešamos grozījumus, var izrādīties, ka, pārāk pievēršoties būvniecībai, arhitektūras jomas problēmas netiek atrisinātas. Jāņem vērā arī, ka jau iepriekš konstatēts – konkrētā alternatīva faktiski nerisina nevienu no pētījuma sākumā izvirzītajām problēmām.

▪ RISKANTUMS

Lielāka ticamība ir iegūt "neko" no tā, ka arhitektūras problēmas tiek risinātas esošās likumdošanas ietvaros. Būvniecības likums pamatā regulē būvniecību un, lai arī arhitektūra ar to ir cieši saistīta, tomēr problēmu loks ir atšķirīgs, tapēc mēģinājumi esošos likumus uzlabot par labu arhitektūrai ir maz ticami. Jāņem vērā, ka ir arī jautājumi, kuri ir vitāli nepieciešami tieši arhitektūras jomai, bet tos pievienot jau esošajiem regulējumam nav iespējams.

▪ KOMUNIKABILITĀTE

Esošajā regulējumā normās, kurās ir iekļauts arī uz arhitektūras jomu attiecināms regulējums, arhitektūras jomas specifiskie aspekti nav īpaši izdalīti. Tas nozīmē, ka lai atrastu nepieciešamo informāciju, ir jāpārskata vairāki normatīvie tiesību akti, kā arī vienmēr pastāv interpretācijas

iespējas, kā katrs regulējums būtu piemērojams tieši ar arhitektūru saistītajos jautājumos. Šāda alternatīva ir daudz grūtāk saprotama salīdzinot ar vienu arhitektūras nozarei veltītu likumu.

▪ **VIENKĀRŠĪBA**

Izmaiņas būtu nepieciešams daudzās normatīvajos tiesību aktos, kuru pieņemšanai jāpatērē daudz vairāk laika, diskutējot un argumentējot par labu attiecīgajiem grozījumiem, nekā izstrādājot vienu likumu. Turklāt, lai grozītais regulējums būtu saskaņots un darbotos, kā iecerēts, grozījumus normatīvajos tiesību aktos jāveic praktiski vienlaicīgi, kas var būtu apgrūtināti ierobežoto cilvēkresursu dēļ.

▪ **SAVIETOJAMĪBA**

Veicot grozījumus esošajā regulējumā, savietojamība ir salīdzinoši augsta, process ir tīri tehnisks, kas nekādus būtisku sarežģījumus nerada, kā arī ir pietiekami droši, ka izdarītie grozījumi nebūs pretrunā ar pārējo regulējumu.

▪ **ATGRIEZENĪBA**

Ja alternatīvas ieviešana ir neveiksmīga, tad tas pats par sevi nozīmē palikšanu esošajā situācijā.

▪ **NOTURĪGUMS**

Alternatīvas noturīgums vērtējams kā zems, jo esošajā regulējumā iespējami arvien jauni, citu personu/institūciju ierosināti grozījumi, kuri var ietekmēt arī uz arhitektūras nozari attiecināmo regulējuma daļu.

5.4.3. Risku izvērtējums

Riski	Skaidrojums
Politiskie	Riski, kas saistīti ar nespēju sniegt vietējās vai centrālās administrācijas pakalpojumus un realizēt politikas, piemēram, saistībā ar biežu valdības maiņu

	Galvenie politiskie riski saistīti ar nespēju vienoties pārskatāmā laika periodā ar dažādo normatīvo tiesību aktu atbildīgajiem virzītājiem, pārstāvēt dažādu partiju un nozaru intereses.
Ekonomiskie	Riski, kas ietekmē finansiālo mērķu sasniegšanu. Tā kā alternatīvas iespēja risināt izvirzītās problēmas jau iepriekš ir novērtēta kā ļoti ierobežota, tad ekonomiskie riski vērtējami kā nebūtiski.
Sociālie	Riski, kas saistīti ar demogrāfisko un socioekonomisko procesu vai migrācijas ietekmi uz noteikto mērķu sasniegšanu. Nav specifisku sociālu risku, jo likumdošanas izmaiņas ir vērstas nevis uz sociāliem slāņiem, bet gan uz profesiju, kura piedevām ir mazskaitlīga.
Tehnoloģiskie	Riski, kas saistīti ar (ne)spēju pielāgoties tehnoloģiskajām izmaiņām – nav konstatējami.
Vides	Riski, kas saistīti ar ietekmi uz vidi un tās sekām – nav konstatējami, jo tiešā veidā vides problēmas šī alternatīva neskar.
Likumdošanas	Riski, kas saistīti ar iespējamām likumdošanas izmaiņām vai nepilnībām. Likumdošanas riski vērtējami kā augsti, jo, lai kaut cik vērā ņemami risinātu definētās problēmas, nepieciešamas izmaiņas vairākos normatīvajos tiesību aktos, un riski saistīti gan ar iespēju, ka neizdodas iestrādāt visus vēlamos grozījumus, gan arī ar regulējuma izmaiņām nākotnē, kas var būt neatbilstošas arhitektūras nozares interesēm.
Konkurētspējas	Riski, kas saistīti ar produkta/pakalpojuma konkurētspēju, spēju atbilst kvalitātes prasībām. Būvniecības likumā arhitektūras problēmas nav prioritāras, tāpat kā nevienā no citiem esošajiem likumiem. Mēģinot risināt arhitektūras nozares problēmas tikai caur esošā regulējuma grozījumiem, pastāv risks, ka

	arhitektūras pakalpojumu sniedzēju konkurētspēja arvien samazinās, jo identificētās problēmas pilnībā netiek atrisinātas.
Līgumu	Riski, kas saistīti ar līgumsaistību neievērošanu un tā sekām – nav konstatējami.
Iesaistīto pušu	Riski, kas saistīti ar nespēju apmierināt klientu, iedzīvotāju un darbinieku vēlmes. ▪ Iesaistīto pušu riski vērtējami kā augsti, jo jāpieliek lielas pūles, lai sasniegtu rezultātu, kurš, jau iepriekš zināms, izvirzītās problēmas nespēj pilnvērtīgi risināt, līdz ar to sagaidāms, ka iesaistīto pušu neapmierinātība būs augsta.
Profesionālie	Profesijai specifiskie riski. ▪ Ir vērojama tendence likt arhitektiem būt atkarīgiem no būvniekiem. Neizstrādājot speciālu likumu, šāda tendence var pastiprināties. Tas savukārt var izraisīt ne tikai izkropļotu kārtību atbildības jomā, bet arī novest pie vidi degradējošu objektu realizācijas dabā, kur atbildība paliek arhitektu ziņā, taču reālo procesa gaitu diktē būvnieki.
Finansiālie	Riski, kas saistīti ar finanšu plānošanu un vadību, apdrošināšanu – nav konstatējami.
Fiziskie	Tieša veidā šādas alternatīvas realizācija jaunus fiziskos riskus neradīs

6. Alternatīvu salīdzinājums

Iepriekš veiktais alternatīvu novērtējums apkopots salīdzinošajās tabulās.

6.1. Alternatīvu spēja risināt izvirzītās problēmas

	Nepilnības normatīvajā bāzē kvalitatīvas arhitektoniskās vides nodrošināšanai	Saskaņotās politikas un nozares koordinētas pārvaldības trūkums.	Nepietiekama sabiedrības izpratne	Nepietiekama lēmumu pieņemēju izpratne	Nepietiekami precīzs arhitektūras pozicionējums	Nozares izglītības sistēmas neelastība	Zinātnes, pētniecības un eksperimentālās arhitektūras jomas atpalicība	Negodīga konkurence arhitektūras pakalpojumu tirgū	Pārmērīgs administratīvais slogs būvprojektu saskaņošanā	Izmaiņas profesijas reglamentācija
Arhitektūras kvalitātes likums										
Arhitektu prakses likums										
Arhitektūras likums										
Grozījumi esošajos normatīvajos aktos										

	Alternatīva problēmu nerisina
	Alternatīva problēmu risina daļēji vai pastarpināti
	Alternatīva problēmu risina

2. tabula. Alternatīvu spēja risināt izvirzītās problēmas

Secināms, ka divas no alternatīvām – Arhitektu prakses likums, kā arī izvēle neizstrādāt speciālu nozares likumu, bet mēģināt problēmas risināt esošās normatīvās bāzes ietvaros – ir ar vāju spēju risināt izvirzītās problēmas, viena – sava šauri specifiskā satura dēļ, otra – jo nefokusējas uz tieši arhitektūras jomas problemātiku. Arhitektūras kvalitātes likums nespēj pilnvērtīgi risināt problēmas, jo ir deklaratīvs un nepiedāvā konkrētus instrumentus. Kā alternatīva ar lielāko risinājuma potenciālu atzīstama Arhitektūras likuma izstrāde, vienlaikus pievēršot uzmanību atsevišķiem aspektiem, kurus var risināt tikai, veicot grozījumus citos normatīvajos tiesību aktos (Būvniecības likumā, Teritorijas attīstības plānošanas likumā).

6.2. Alternatīvu izvērtējums pēc piemērojamiem kritērijiem

	Izmaksas	Uzticamība	Stabilitāte	Neievainojamība	Elastīgums	Risikantums	Komunikabilitāte	Vienkāršība	Savietojamība	Atgriezenība	Noturīgums
Arhitektūras kvalitātes likums											
Arhitektu prakses likums											
Arhitektūras likums											
Grozījumi esošajos normatīvajos aktos											

 Negatīvs vērtējums

 Daļēji pozitīvs vērtējums

 Pozitīvs vērtējums

3. tabula. Alternatīvu salīdzinājums pēc piemērojamo kritēriju izvērtējuma.

Salīdzinot alternatīvas pēc piemērojamo kritēriju izvērtējuma, secināms, ka vispozitīvāko vērtējumu saņem Arhitektu prakses likums, taču jāņem vērā šīs alternatīvas ļoti zemā spēja risināt vairākas problēmas.

Arhitektūras kvalitātes likuma un Arhitektūras likuma izstrādes alternatīvas, tā kā ir saturiski līdzīgas, tad arī tiek vērtētas samērā līdzvērtīgi.

Visnegatīvāko novērtējumu var sniegt alternatīvai – grozījumu izdarīšana esošajos normatīvajos aktos; ņemot vērā arī šīs alternatīvas zemo spēju risināt izvirzītās problēmas, var secināt, ka alternatīvas virzīšana nav lietderīga.

6.3. Risku izvērtējums

	Politiskie	Ekonomiskie.	Sociālie	Tehnoloģiskie	Vides	Likumdošanas	Konkurētspējas	Līgumu	Iesaistīto pušu	Profesionālie (nozares)	Finansiālie	Fiziskie
Arhitektūras kvalitātes likums	Mērens risks	Mērens risks	Mērens risks	Risks nepastāv	Risks nepastāv	Mērens risks	Risks nepastāv	Mērens risks	Mērens risks	Mērens risks	Mērens risks	Risks nepastāv
Arhitektu prakses likums	Mērens risks	Risks nepastāv	Risks nepastāv	Risks nepastāv	Risks nepastāv	Mērens risks	Risks nepastāv	Risks nepastāv	Mērens risks	Mērens risks	Risks nepastāv	Risks nepastāv
Arhitektūras likums	Mērens risks	Nozīmīgs risks	Mērens risks	Risks nepastāv	Risks nepastāv	Mērens risks	Risks nepastāv	Mērens risks	Mērens risks	Mērens risks	Nozīmīgs risks	Risks nepastāv
Grozījumi esošajos normatīvajos aktos	Nozīmīgs risks	Mērens risks	Mērens risks	Risks nepastāv	Mērens risks	Nozīmīgs risks	Nozīmīgs risks	Risks nepastāv	Nozīmīgs risks	Risks nepastāv	Risks nepastāv	Risks nepastāv

 Risks nepastāv

 Mērens risks

 Nozīmīgs risks

4. tabula. Alternatīvu salīdzinājums pēc risku izvērtējuma

Salīdzinot alternatīvas pēc risku izvērtējuma, secināms, ka visriskantākā ir alternatīva – veikt grozījumus esošajos normatīvos, savukārt ar viszemāko risku – Arhitektu prakses likuma izstrādāšana. Arhitektūras kvalitātes likuma izstrādāšana un Arhitektūras likuma izstrādāšana gandrīz līdzvērtīgi riskantas, nedaudz vairāk riska - Arhitektūras likumam, taču jāņem vērā šīs alternatīvas augstais potenciāls kompleksi risināt identificētās nozares problēmas.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI:

Normatīvie akti

1. Administratīvo pārkāpumu kodekss. (08.12.1984). www.likumi.lv.
2. Augstskolu likums. (02.11.1995). www.likumi.lv.
3. Autortiesību likums. (06.04.2000). www.likumi.lv.
4. Būvniecības likums. (09.07.2013.). www.likumi.lv.
5. Civilprocesa likums. (14.10.1998). www.likumi.lv.
6. Izglītības likums. (29.10.1998). www.likumi.lv.
7. Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu. (20.06.2001.). www.likumi.lv.
8. Mediācijas likums. (22.05.2014). www.likumi.lv.
9. MK noteikumi nr. 610 "Būvspeciālistu kompetences novērtēšanas un patstāvīgās prakses uzraudzības noteikumi". (07.10.2014.). www.likumi.lv.
10. MK noteikumi nr. 116 Būvkomersantu reģistrācijas noteikumi. (25.02.2014). www.likumi.lv.
11. MK noteikumi nr. 383 Noteikumi par būvprakses un arhitekta prakses sertifikātu piešķiršanu, reģistrēšanu un anulēšanu. (08.07.2003). www.likumi.lv.
12. MK noteikumi nr. 461 Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstoši pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību. (18.05.2010). www.likumi.lv.
13. MK noteikumi nr. 502 Noteikumi par būvspeciālistu un būvdarbu veicēju civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu. (19.08.2014). www.likumi.lv.
14. MK noteikumi nr. 886 Noteikumi par institūcijām, kas izsniedz ārvalstīs iegūtās profesionālās kvalifikācijas atzīšanas apliecības reglamentētajās profesijās. (31.10.2006). www.likumi.lv.
15. Negodīgas komercprakses aizlieguma likums. (22.11.2007). www.likumi.lv.
16. Patērētāju tiesību aizsardzības likums. (18.03.1999.). www.likumi.lv.
17. Teritorijas attīstības plānošanas likums. (13.10.2011). www.likumi.lv.

Citi informācijas avoti

18. ACE 2014. Architects in Europe. Architects Council of Europe.
19. Bento, J.F. 2012. *Survey on Architectural Policies in Europe*. Ordem dos Arquitectos.
20. Communities, E. 2001. *Council resolution of 12 February 2001 on architectural quality in urban and rural environments*. European Union.

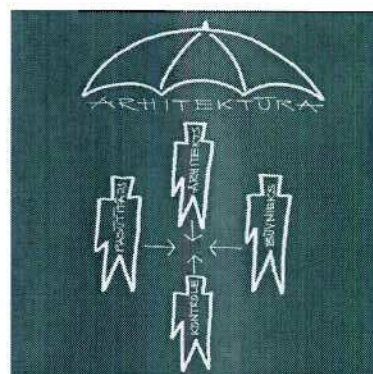
21. Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra Direktīva 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu.
22. Latvijas Arhitektu savienība 2012. Arhitekta ētikas un profesionālās rīcības kodekss.
23. Latvijas Arhitektu savienība 2010. Konkursu labas prakses nolikums.
24. Latvijas Arhitektu savienība 2010. Politikas pamatnostādnes.
25. Latvijas Arhitektu savienība 2012. Statūti.
26. Latvijas Arhitektu savienība 2013. Sertificēšanas centra nolikums NL 03 Arhitektu sertificēšanas kārtība.
27. Latvijas Republikas Kultūras ministrija. Arhitektūras politikas pamatnostādnes 2009.-2015. gadam
28. UIA 1994., 2014. Accord on Recommended International Standards of Professionalism in Architectural Practice.
29. UIA 2010. Architectural Profession Around the World. International Union of Architects.
30. UIA 2010. Recommended Guideline for the UIA Accord on Governance of Architectural Profession (regulatory&professional bodies)

Pielikumu saraksts

1. Arhitektūras kvalitātes likuma projekts
2. Arhitekta prakses likuma projekts
3. Pārskats par arhitektūras nozari regulējošo normatīvo bāzi eiropas savienībā
4. Pamatlikums par arhitektūras kvalitāti (Itālija)

1.pielikums

ARHITEKTŪRAS KVALITĀTES LIKUMS
(projekts)

Likumprojekts arhitektūras nozares attīstībai izstrādes stadijā

(Arhitektūras kvalitātes likums; Arhitektūras prakses likums; Vides kvalitātes un arhitektūras prakses likums; Likums par arhitektūras kvalitāti)

Nosaukums precizējums. Diskusijās par likumu ietāko atbalstu guvis nosaukums „Arhitektūras kvalitātes likums”.

Darba grupa izveidota pamatojoties uz 25.08.2010. Kultūras ministrijas rīkojumu Nr. 2.1.-1/190 (J.Dambis, D.Āboliņa, R.Dementjeva, A.Kronbergs, J.Poga, J.Zilgalvis) pieaicināta L.Ābele. Darba grupas notikušās sanāksmes: 29.09.2010., 13.10.2010., 22.10.2010., 05.11.2010., 11.11.2010., 22.11.2010.

29.11.2010. likumprojekts izvērtēts LAS Profesionālās prakses komisijā – nav panākts vienots viedoklis. Daļa komisijas locekļu uzskata, ka 7. pantā jāiekļauj norma par LAS pārveidošanu un Arhitektu kameras izveidošanu, deleģējot tiesības pašai kamerai izdot arhitektu prakses noteikumus, kā arī uzņemties pienākumus arhitektūras nozares koordinācijai un pārraudzībai valstī. Atsevišķi komisijas arhitekti uzskata, ka arhitektūras nozares iekļaušana Kultūras ministrijas sistēmā nav pareiza un vēlas, lai arhitektūras jautājumi tiek risināti Būvniecības likuma ietvaros, atsakoties no atsevišķa likuma pieņemšanas. Viedokļi ir atšķirīgi, bet vairākums atbalsta jautājuma tālāku virzīšanu ar nepieciešamām papildus konsultācijām.

Par speciāla, arhitektūras nozarei veltīta likuma nepieciešamību LAS vienojās savā XVI kongresā 26.04.2002. Likuma koncepcija apspriesta un atbalstīta arhitektu sanāksmē „Arhitektūras likums un LAS nākotne” 27.04.2005. un pieņemta LAS XVII kongresā 29.05.2005. Likuma projekta saturs diskutēts un papildināts LAS darba grupā 24.05.2005. un 30.05.2005. un 01.06.2005. valdes sēdē atbalstīts.

Iemesli kāpēc likumprojekts nepieciešams:

Arhitekti ir nodarbojušies ar mākslu un zinātņi kopš senatnes. Profesija, kādu to pazīst šodien, ir būtiski augusi un mainījusies. Ir pieaugušas prasības pret arhitekta darba saturu, sarežģītākas ir kļuvušas klientu prasības un tehnoloģiskās iespējas, un ir pieaugušas sociālās un ekoloģiskās prasības. Tas ir radījis izmaiņas pakalpojumu sniegšanā un sadarbībā starp projektēšanas un būvniecības procesā iesaistītajiem dalībniekiem. Latvijā valsts līmeņa normatīvo aktu sistēmā arhitektūra nav definēta, mūsdienu arhitektūra tiek regulēta galvenokārt ar būvniecības nozari reglamentējošiem aktiem, kuri neuztver arhitektūru kā mākslu; arhitektūra būvniecības procesā bieži savu īpašo lomu zaudē; ideju sacensībās arhitektūra bieži tiek pirktā par zemāko cenu, par galveno neizvirzot kvalitātes kritērijus; lai izvairītos no nekvalitatīvas arhitektūras, kas ietekmē sabiedrības apziņu; arhitektūrā materiālā un intelektuālā veidā uzkrājas valsts garīgā un materiālā bagātība; Latvijā nav izveidojusies kvalitatīvas arhitektūras patērētāja paaudze.

1. pants. Likumā lietotie termini.

Likumā ir lietoti šādi termini:

1) Arhitektūra – vides veidošanas māksla, lai radītu telpu cilvēka fizisko un garīgo vajadzību apmierināšanai, kas aptver apkārtējās vides izveidojuma estētiskos, funkcionālos, materiālos, tehniskos, socioloģiskos, ekonomiskos un ekoloģiskos aspektus.

2) Arhitektūras kvalitāte – arhitekta radīta darba profesionāla novērtējuma rezultātā atzīts vērtību kopums, kas balstīts un estētikas, lietderīguma un vides konteksta principu.

3) Kvalitatīva arhitektūra – arhitekta radošās darbības rezultātā radīta ārtelpa, būve vai forma, kas dod pievienoto vērtību videi un ilgtermiņa ieguldījumu telpiskās vides attīstībā, kā arī augstvērtīgas autora idejas un izpildījuma dēļ var kļūt par sabiedrības atzītu un saglabājamu kultūrvēsturisku vērtību nākotnē.

4) Arhitekts – ne mazāk kā piecu gadu arhitektūras apmācības programmā akadēmisko augstāko izglītību ieguvis radošs speciālists.

5) Arhitekta prakse – arhitekta patstāvīga, reģistrēta profesionālā darbība, uzņemoties atbildību par ilgtspējīgas un līdzsvarotas attīstības veicināšanu, labklājību un cilvēka dzīves vidi kā kultūras izpausmi telpā, formās un vēsturiskajā kontekstā

6) Arhitektūras prakse – profesionālu pakalpojumu, kas saistīti ar apbūvētu un neapbūvētu telpu, sniegšana: telpas, ēku vai ēku grupu projektēšana un būvniecība, pārveide, konservācija vai restaurācija. Arhitektūras praksē ietilpst arī pilsētplānošana, zemes izmantošanas plānošana, ainavu plānošana, pilsētvides projektēšana, priekšizpēte un projektu, maketu un plānu izstrāde, tehniskās specifikācijas sagatavošana, citu profesionāļu (inženieru- konsultantu, plānotāju ainavu arhitektu un citu speciālistu) izstrādātās atbilstošās tehniskās dokumentācijas koordinēšana, būvniecības ekonomika, līgumsaistību administrēšana, būvniecības procesa uzraudzība un projektu vadība

7) Arhitekta prakses reģistrācija – individuālas kvalifikācijas oficiāla un likumīga atzīšana, kas dod tiesības praktizēt kā arhitektam.

2. pants. Likuma mērķis.

Likuma mērķis ir veicināt kvalitatīvas arhitektoniski telpiskās vides, kā nozīmīgas cilvēka dzīves telpas veidošanu.

3. pants. Likuma uzdevums.

Likums nosaka arhitektūras un arhitektūras kvalitātes jēdzienus, arhitekta profesionālisma principus, kvalitatīvas arhitektūras veidošanas pamatprasības, *sadarbību un prasības* arhitektūras jomā iesaistītajām personām (arhitekts, pasūtītājs, būvētājs, kontroles dienesti) arhitektūras kvalitātes uzraudzības sistēmu, prasības izglītībai, kā arī valsts un pašvaldību līdzdalību (*atbildību, kompetenci*) arhitektūras nozares attīstībā.

4. pants. Arhitekta profesionālisma principi.

Arhitektūrā jāievēro profesionālisma, godīguma un kompetences principi, tādejādi sniedzot sabiedrībā īpašas prasmes un spējas, kuras ir būtiskas apbūves, sabiedrības labklājības un kultūras attīstībai:

(1) Kompetence: arhitektam jābūt sistēmiskam zināšanu, prasmju un teorijas krājumam, kas veidojies izglītības, praktiskās darbības un pieredzes rezultātā, lai sabiedrība būtu droša, arhitektam darbojoties profesionālo pakalpojumu sniegšanā.

(2) Neatkarība: arhitektam jāsniedz klientam un vai ēkas lietotājam profesionālus padomus bez personīgas ieinteresētības. Arhitekta pienākums ir aizstāvēt ideālu, atzīstot, ka objektīvs un bezkompromisa vērtējums ir svarīgāks par jebkuru citu motivāciju. Arhitektam, ievērojot normatīvos aktus, jāņem vērā savas profesionālās darbības ietekme uz sociālo un dabas vidi.

(3) Saistības: arhitektam jāveic savs darbs ar augstu pašizlīdzību savu klientu un sabiedrības labā.

(4) Atbildība: arhitekts ir atbildīgs par neatkarīgu un, ja nepieciešams, kritisku padomu sniegšanu saviem klientiem un par sava darba ietekmi uz sabiedrību un vidi. Arhitektam jāapņemas sniegt profesionālus pakalpojumus tikai tad, ja viņš un tie, kurus viņš pieaicina par konsultantiem, ir attiecīgi kvalificēti pēc savas izglītības, sagatavotības vai pieredzes attiecīgajā tehniski specifiskajā jomā.

5. pants. Kvalitatīvas arhitektūras veidošanas pamatprasības (pamatprincipi/priekšnoteikumi).

(1) Pārveidojot vidi ar būvniecības paņēmieniem, tiek ņemts vērā ilgtspējīgas attīstības princips un nodrošināts ērts plānojums, kā arī vietas nozīmei (vides kontekstam) atbilstoša estētiskā kvalitāte. Arhitektūras kvalitāti sekmējoši pasākumi tiek iekļauti telpiskās vides plānošanā un attīstības politikas izstrādē.

(2) Uz kvalitāti balstītas arhitektūras izvēles nodrošināšanai, pēc iespējas vairāk veicināma ideju sacensība. (Jaunu objektu būvniecība, kas pilnīgi vai daļēji finansēta no valsts vai pašvaldības budžeta, kā arī būvēta uz valsts vai pašvaldības zemes veicama tikai pēc atklātos arhitektūras ideju konkursos iegūtiem rezultātiem).

(3) Nav pieļaujama būvniecība, kas publiskajā ārtelpā pasliktina arhitektoniski telpiskās vides kvalitāti.

(4) Par objekta arhitektūras kvalitāti atbild pasūtītājs, projekta autors, būvētājs, uzraugošās institūcijas, bet par būves saglabāšanu – tās īpašnieks un lietotājs.

(5) Valsts un pašvaldību kompetentās institūcijas ņem vērā sabiedrisko profesionālo organizāciju un to apvienību pamatotus ierosinājumus konkrētu pasākumu veikšanā, kas veicina arhitektūras kvalitāti.

(6) Sabiedrībai nozīmīgu būvju realizācijā ne mazāk kā 1% apjomā no kopējām izmaksām paredzams ar objektu saistītu mākslas darbu finansēšanai.

6. pants. Arhitekta prakse.

Patstāvīgas arhitekta prakses tiesības ir arhitektam, kas augstāko izglītību ieguvis ne mazāk kā pēc piecu gadu apmācības programmas, sekojot trīs gadu praktiskai profesionālā darba pieredzei un kura prakse ir reģistrēta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

7. pants. Arhitekta prakses reģistrācija.

(1) Arhitekta prakses reģistrāciju nodrošina Kultūras ministrija. Kultūras ministrija var deleģēt arhitekta prakses reģistrāciju arhitektu profesionālai organizācijai, kas atbilst šādiem kritērijiem (apvieno vismaz 51% no praktizējošiem arhitektiem, nodrošina vienveidīgu, objektīvu un caurskatāmu procedūru lēmumu pieņemšanai, nodrošina dokumentācijas komplektēšanu un saglabāšanu).

(2) Arhitekta prakses reģistrēšanas kārtību un arhitekta prakses noteikumus nosaka Ministru kabinets.

8. pants. Arhitektūras nozares koordinācija un pārraudzība.

Arhitektūras nozares vispārējo pārraudzību un koordināciju valstī veic Kultūras ministrija un tās padotībā esošas kompetentās institūcijas.

9. pants. Arhitektūras kvalitātes tiesiskā uzraudzība.

Arhitektūras prakses un kvalitātes tiesisko uzraudzību būvniecības un teritorijas plānošanas procesa ietvaros nodrošina pašvaldību arhitektu dienesti un kompetentās valsts institūcijas Ministru kabineta noteiktā kārtībā. (varētu būt nolikums par pašvaldības arhitektu)

10. pants. Latvijas Arhitektūras padome.

(1) Latvijas Arhitektūras padome ir sabiedriski konsultatīva institūcija, kas izveidota nacionāli svarīgu arhitektūras attīstības jautājumu un ar arhitektūras kvalitāti saistītu domstarpību izvērtēšanai.

(2) Padomes nolikumu apstiprina Ministru kabinets.

(3) Pamatojoties uz Kultūras ministrijas priekšlikumu, Ministru kabinets apstiprina Latvijas Arhitektūras padomes sastāvu, kurā iekļauti četri pārstāvji – arhitekti no Latvijas Arhitektu savienības, viens pārstāvis- arhitekts no Kultūras ministrijas, viens pārstāvis no ministrijas, kas atbild par reģionālo attīstību, viens pārstāvis no Ekonomikas ministrijas viens pārstāvis- arhitekts no Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas, viens pārstāvis- arhitekts no Rīgas Tehniskās universitātes, trīs pārstāvji- arhitekti, kurus izvirza Latvijas Pašvaldību savienība.

11. pants. Latvijas Arhitektūras padomes kompetence.

- (1) Veicināt kvalitatīvas arhitektūras attīstību visā Latvijas teritorijā.
- (2) Izvērtēt un sniegt atzinumus par valstij nozīmīgām arhitektūras iecerēm un projektiem, gadījumos, ja radušās domstarpības starp projekta autoru, valsts un pašvaldību kompetentajām institūcijām, ja kāda no pusēm to lūgusi.
- (3) Sniegt atzinumus Kultūras, vai citai ministrijai, par arhitektūras kvalitātes jautājumiem.
- (4) Ieteikt tiesiskā regulējuma priekšlikumus, kas ietekmē arhitektūras kvalitāti.
- (5) Jautājumus saistībā ar Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonu izskata Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padome.
- (6) Izvērtēt nacionāli nozīmīgu sabiedrisku objektu būvniecības ieceres, kā arī būvprojektus un sniegt atzinumus to pasūtītājiem.
- (7) Izvirzīt priekšlikumus arhitektūras zinātniskās pētniecības virzieniem.

12. pants. Nacionāli nozīmīgs sabiedriska objekts.

- (1) Nacionāli nozīmīga sabiedriska objekta statusu nosaka Ministru kabinets.
- (2) Nacionāli nozīmīgu sabiedrisku objektu būvniecībā Latvijas Arhitektūras padome arhitektūras kvalitātes uzlabošanas nolūkos ir tiesīga ierosināt kultūras ministram, saskaņojot ar Ekonomikas ministriju, (iespējams Ministru kabinetam) noteikt izņēmumus no spēkā esošajiem būvnormatīviem (iespējams papildināt), izņemot ar cilvēku drošību saistītos normatīvos aktus.

13. pants. Arhitektūras ideju konkursi.

- (1) Arhitektūras kvalitātes veicināšanai organizējami arhitektūras ideju konkursi. Lai nodrošinātu uz kvalitāti balstītu arhitektūras izvēli, konkurence arhitektūras pakalpojumu sniegšanā balstās un kompetences, pieredzes un darba kvalitātes kritērijiem, par noteicošo neizvirzot cenas kritērijus.
- (2) Arhitektūras ideju konkursu nolikumos ietveramos noteikumus (paraugnolikumu) izstrādā Kultūras ministrija un apstiprina Ministru kabinets.
- (3) Arhitektūras ideju konkursa nolikumā ietveramie noteikumi ir saistoši valsts un pašvaldību pasūtījumos, kā arī ja būvniecība paredzēta uz valsts un pašvaldību īpašumā esošas zemes. Privātpersonām konkursa nolikums ir ar rekomendējošu raksturu.

14. pants. Arhitektu izglītība.

Izglītības un zinātnes ministrija sadarbībā ar Kultūras ministriju nodrošina kvalitatīvas arhitektūras izglītības sistēmas veidošanu (akadēmiskā izglītība, pēcizglītība, sabiedrības izglītošana), kā arī veicina arhitektūras, kā vides veidošanas mākslas izpratni izglītības procesā pēc iespējas agrāk visos pamatzglītības posmos. Augstākajai izglītībai arhitektūrā ir jānodrošina, lai arhitekts iegūst nepieciešamās zināšanas un prasmes arhitektūras projektu izstrādē, ietverot inženiertehniskos risinājumus, veselības aizsardzību, drošību un ekoloģisko līdzsvaru, izprot arhitektūras intelektuālo, vēsturisko, sociālo, ekonomisko, kultūras un vides kontekstu, pilnībā apzinās arhitekta lomu un atbildību sabiedrības priekšā, kas balstās uz attīstītu, analītisku un radošu domāšanu. Nepārtrauktā izglītība arhitektūrā ir izglītošanās process visas dzīves garumā, kas uztur, padziļina vai paplašina arhitekta zināšanas un profesionālās spējas.

15. pants. Informācija un arhitektūras pētniecība.

Kultūras ministrija nodrošina arhitektūras nozares attīstībai un dokumentēšanai nepieciešamo informācijas komplektēšanu, saglabāšanu un izmantošanu arhitektūras kā telpas veidošanas mākslas popularizācijai, kā arī nodrošina arhitektūras zinātniski pētniecisko darbu.

16. pants. Starptautiskā sadarbība.

Kultūras ministrija veicina Latvijas darbību starptautiskās arhitektu profesionālās organizācijās.

Pārejas noteikumi.

1. Likumā paredzētie Ministru kabineta noteikumi tiek izdoti gada laikā no likuma spēkā stāšanās.
2. Latvijas Arhitektu savienības izsniegtās privātprakses sertifikāti ir derīgi divus gadus no likuma spēkā stāšanās dienas.

2.pielikums

ARHITEKTU PRAKSES LIKUMS
(projekts)

I daļa. Vispārīgie noteikumi

1. Likuma mērķi ir:

- a) radīt priekšnoteikumus vides arhitektoniskās kvalitātes principa realizācijai;
- a) nodrošināt arhitektu profesionālās darbības atbilstību noteiktām kvalitātes prasībām un kritērijiem;
- b) nodrošināt arhitektu profesionālās un korporatīvās darbības tiesisko regulējumu;
- c) noteikt arhitektu profesionālās organizācijas darbības pamatprincipus, organizatorisko struktūru, statusu, pilnvaru un kompetences apjomu;
- d) aizsargāt patērētājus pret nepietiekošas kvalitātes pakalpojumu saņemšanu.

2. Definīcijas.

Likumā ir lietotas šādas definīcijas:

- a) Arhitekts – brīvās profesijas pārstāvis, fiziskā persona, kura, pēc vismaz piecu gadu pilna laika universitātes tipa augstskolas studiju programmas, ir ieguvusi 2. līmeņa augstāko izglītību arhitektūrā. Arhitekts var veikt profesionālās darbības akadēmiskajā, pedagoģiskajā darbā, arhitektūras teorijas un kritikas jomā, pašvaldības vai valsts institūcijās, ja to pieļauj normatīvie akti, un sertificētā arhitekta uzraudzībā arhitektūras pakalpojumu jomā.
- b) Arhitektūra – vides veidošanas māksla, kas aptver apkārtējās vides izveidojuma funkcionālos, estētiskos, sociālos, materiālos, tehnoloģiskos, ekonomiskos, un ekoloģiskos aspektus, ar mērķi radīt telpu cilvēka fizisko, garīgo un sociālo vajadzību apmierināšanai.
- c) Sertificēts (Reģistrēts) arhitekts – fiziskā persona, kas atbilstoši šā Likuma noteiktai kārtībai ir ieguvusi arhitekta patstāvīgās prakses tiesības Latvijas Republikā.
- d) Arhitekta prakse – patstāvīga profesionālo pakalpojumu sniegšana arhitektūras jomā.
- e) Sertifikācija – fiziskas personas profesionālās kompetences novērtēšana ar mērķi piešķirt patstāvīgās prakses tiesības arhitektūras pakalpojumu jomā.
- f) Nepārtrauktā profesionālā attīstība – darbību kopums, ar kuru arhitekts uztur un padziļina savas profesionālās zināšanas un prasmes.
- g) Uzraudzītā pirmsreģistrācijas prakse – ne mazāk kā divu gadu prakse ar profesionālo zināšanu papildināšanu atbilstoši profesionālo standartu prasībām sertificētā (reģistrētā) arhitekta pārraudzībā.

h) Brīvā profesija - profesija, kurā, pamatojoties uz atbilstīgu profesionālo kvalifikāciju, atbildīgi un profesionāli neatkarīgi darbību veic personas, kuras sniedz intelektuālos un konceptuālos pakalpojumus klienta un sabiedrības interesēs.

II daļa. Arhitekta prakses vispārīgie noteikumi

3. Arhitektam ir tiesības veikt patstāvīgu profesionālo praksi tikai pēc profesionālās kvalifikācijas apliecinošā dokumenta – sertifikāta saņemšanas un reģistrācijas sertifikēto (reģistrēto) arhitektu sarakstā saskaņā ar šī Likuma noteikumiem.

4. Sertificētam arhitektam ir pienākums veikt savu darbību saskaņā ar šo Likumu, profesionālās rīcības un ētikas kodeksu, profesijas standartiem un citiem normatīvajiem aktiem, tajā skaitā teritoriālās plānošanas un būvniecības jomā.

5. Sertifikācija saskaņā ar šo Likumu piešķir tiesības veikt izvēlēto profesionālo darbību visās profesijas standartos noteiktajās jomās, t.sk.: izstrādāt visu līmeņu teritoriju attīstības plānošanas dokumentāciju, ēku, būvju, pilsētu, transporta sistēmu, ainavu un interjeru projektus, vadīt, koordinēt, organizēt un uzraudzīt to ieviešanu un realizāciju, t.sk. veikt būvuzraudzību, autoruzraudzību, būvprojektu, būvdarbu izsoļu vadību un būvniecības līgumu administrēšanu, kā arī šajās jomās sniegt konsultācijas un veikt ekspertīzes.

6. Sertificēts arhitekts, kā brīvās profesijas pārstāvis, praktizē neatkarīgi, godprātīgi un objektīvi, apzinoties savas darbības saistību ar savu klientu un sabiedrības finansiālajiem, drošības un veselības aspektiem.

7. Sertificēts arhitekts veic profesionālo praksi:

a) kā neatkarīgs arhitekts, kurš savu profesionālo darbību veic patstāvīgi kā vienīgais biroja (firmas) īpašnieks ar savu pilnu atbildību,

b) apvienojies ar citiem arhitektiem vai citu brīvo profesiju pārstāvjiem un šīs sabiedrības ietvaros ir valdes loceklis vai sabiedrības dalībnieks ar personisko atbildību un juridiski nostiprinātu vadošu amatu un saskaņā ar šīs sabiedrības nolikumu, statūtiem vai sabiedrības līgumu savus amata pienākumus var veikt, neietekmējoties no trešo personu tiesībām, kas ir citu profesiju pārstāvji apvienības ietvaros, vai arī neatkarīgi no trešo personu tiesībām ārpus apvienības,

c) kā darbinieks darba tiesiskajās attiecībās,

8. Profesionālās prakses nolūkā dibināta parasta personālsabiedrība.

a) Ja sertifikēti arhitekti praktizē savu profesiju kā parastas personālsabiedrības biedri, par personālsabiedrības biedriem var būt tikai sertifikēti arhitekti un sertifikēti būvinženieri.

b) Sertificēti arhitekti, kas ir personālsabiedrības biedri saskaņā ar šā panta 1.punktu, praktizē savu profesiju personālsabiedrības vārdā un interesēs.

9. Profesionālās prakses nolūkā dibinātas kapitālsabiedrības.

a) Ja sertifikēti arhitekti praktizē savu profesiju kā dalībnieki kapitālsabiedrībā, kas dibināta profesionālās prakses nolūkā saskaņā ar šo Likumu, sertifikētie arhitekti šādā sabiedrībā pārstāv gan

dalībnieku, gan vadošo amatpersonu vairākumu; ja attiecīgajā sabiedrībā ir tikai viens dalībnieks vai vadošā amatpersona, par tādu var būt tikai sertificētais arhitekts.

b) Sertificētie arhitekti, kas ir kapitālsabiedrības dalībnieki, praktizē savu profesiju kapitālsabiedrības vārdā un interesēs.

10. Sertificētam arhitektam aizliegts veikt

a) jebkādas darbības, kuru ietvaros attiecīgais sertificētais arhitekts izsniegtu administratīvos lēmumus saistībā ar savu profesionālo praksi,

b) darbības, kas nav savienojamas ar spēkā esošiem saistošiem normatīvajiem aktiem, profesionālās rīcības un ētikas kodeksu un profesionālās organizācijas apstiprinātiem profesionālajiem standartiem.

11. Sertificētā arhitekta pienākums turpināt savu profesionālo izglītību un apzināt aktuālo informāciju, kas nepieciešama pienācīgai profesionālās prakses veikšanai gan individuāli, gan nepārtrauktās profesionālās attīstības programmas ietvaros.

12. Tikai un vienīgi sertificētais arhitekts ir tiesīgs izmantot apzīmējumu "sertificēts arhitekts".

13. Sertificētiem arhitektiem, ir obligāta savas un apakšuzņēmēju profesionālās darbības civiltiesiskā apdrošināšana visā profesionālās darbības laikā ar vismaz piecu gadu pagarināto paziņošanas periodu pēc apdrošināšanas līguma darbības beigām. Minimālā apdrošināšanas summa savienību dalībniekiem un sabiedrībām par katru apdrošināšanas gadījumu ne mazāk kā 500 valstī noteikto minimālo mēnešalgu apmērā. .Citu ES valstu apdrošināšanas polises ir derīgas, ja nav vecākas par trim mēnešiem.

IV daļa. Latvijas Arhitektu savienība

14. Latvijas Arhitektu savienība (LAS) ir bezpeļņas neatkarīga profesionālā organizācija, kuras biedri ir visi Latvijā praktizējošie sertificētie arhitekti, kā arī brīvprātīgie biedri.

15. Latvijas Arhitektu savienībā kā brīvprātīgie biedri var tikt uzņemti, , arhitekti, kas uzņemas pilnu atbildību par profesionālo rīcības un ētikas kodeksa ievērošanu, un:

a) apgūst arhitekta izglītību,

b) vēl nav apliecinājuši noteikto praktisko pieredzi un pilda pēcapmācības noteikumu prasības,

c) nepraktizē, jo darbojas arhitektūras izglītības un teorijas jomā, kā arī valsts un pašvaldības institūcijās, vai ir beiguši profesionālo praksi.

16. Par LAS pagaidu biedriem var klūt personas, kuru ārvalstīs iegūtā kvalifikācija ir pielīdzināma šajā Likumā noteiktajām reģistrācijas prasībām un kuru patstāvīgās prakses tiesības ir atzītas Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

17. LAS ir juridiska persona ar saviem likumā noteiktā kārtībā reģistrētiem statūtiem, zīmogu, norēķinu kontiem bankās, kustamo un nekustamo īpašumu, simboliku un citiem rekvizītiem.

18. LAS darbojas uz šā Likuma un Statūtu pamata kā pašpārvaldes publisko tiesību autonomas subjekts.

19. LAS uzdevumi ir:

- a) visu biedru interesēs saglabāt un vairo profesijas prestižu, kā arī uzraudzīt profesionālo pienākumu izpildi,
- b) organizēt arhitektu profesionālās kompetences novērtēšanu un tās atzīšanu
- c) veikt patstāvīgās profesionālās prakses reģistru uzturēšanu un izsniegt patstāvīgas arhitekta prakses veikšanai nepieciešamos apliecinājumus un citus dokumentus,
- d) organizēt nepārtrauktas profesionālās attīstības pasākumus un radīt materiāli tehnisko bāzi tās uzturēšanai;
- e) veikt sertificētu arhitektu prakses uzraudzību;
- f) risināt strīdus un domstarpības starp LAS biedriem vai starp LAS biedriem un trešajām personām,
- g) pārstāvēt valsts un pašvaldību iestādēs, tiesās un citās institūcijās profesionālās intereses visos ar profesijas uzdevumiem saistītajos jautājumos, kā arī sniegt priekšlikumus un atzinumus profesionālajā jomā; izstrādāt un iesniegt priekšlikumus normatīvo aktu profesionālajā jomā izstrādāšanai un grozīšanai;
- h) konsultēt LAS biedrus profesionālajos un juridiskajos jautājumos
- i) veicināt godīgu konkurenci un piedalīties konkursu organizēšanā un vērtēšanā,
- j) nodrošināt sadarbību ar citām profesionālajām, nevalstiskajām organizācijām, valsts un pašvaldību institūcijām un starptautiskajām organizācijām,
- k) nodrošināt publisku informāciju arhitektūras profesionālo pakalpojumu jomā
- l) izstrādāt un pieņemt profesionālās rīcības un ētikas kodeksu, ,
- m) izstrādāt un pilnveidot noteikumus, kas nosaka profesionālo pakalpojumu kvalitātes standartus
- n) veicināt profesionālās izglītības kvalitāti ;
- o) citi LAS statūtos noteikti uzdevumi.

20. Par arhitektūras nozari atbildīgā ministrija var ar tiesību aktiem deleģēt LAS arī citus, savienības pamatmērķiem atbilstošus, uzdevumus.

21. Savu uzdevumu realizācijai LAS dibina šajā Likumā un LAS statūtos noteiktās institūcijas un struktūrvienības, tajā skaitā teritoriālas, kā arī ir tiesīga veikt saimniecisku darbību, izmantojot ienākumus vienīgi šajā Likumā un Statūtos noteiktā mērķa sasniegšanai.

22. LAS pārvaldes institūcijas ir LAS Kopsapulce, LAS Padome, LAS Valde,

23. Patstāvīgas prakses tiesību piešķiršanai un prakses uzraudzības veikšanai LAS izveido Sertificēšanas un Disciplinārlietu komisijas

24. LAS ir tiesības Statūtos paredzēt citu institūciju izveidi..

25. Kopsapulce ir augstākā LAS lēmēj institūcija.

26. Kopsapulce:

a) pieņem LAS Statūtus

b) apstiprina arhitekta profesionālās rīcības un ētikas kodeksu

c) pieņem LAS Padomes un Disciplinārlietu komisijas vēlēšanu nolikumus

d) uz trim gadiem ievēl LAS Padomi un Disciplinārlietu komisiju;

e) apstiprina LAS Padomes darbības plānus un pārskatus;

f) ir tiesīga mainīt vai atcelt Padomes un Valdes lēmumus;

g) pieņem ar LAS iekšējo darbību saistītus noteikumus.

27. Kopsapulci sasauk Padome ne retāk kā ik pēc 3 gadiem. Ārkārtas Kopsapulces sasauk pēc vajadzības, to sasaukšanu var pieprasīt :

a) ne mazāk kā viena desmitā daļa no visiem LAS biedriem;

b) Padome.

28. Kopsapulce ir tiesīga lemt, ja ieradušās ne mazāk kā viena trešdaļa no visiem LAS biedriem.

29. Ja kvoruma nesānākšanas dēļ kopsapulcē nav notikušas LAS Padomes vēlēšanas, Padomes priekšsēdētājs ne vēlāk kā mēneša laikā sasauk jaunu Kopsapulci, bet, ja uz šo kopsapulci ierodas mazāk kā viena trešdaļa no visiem LAS biedriem, par to sastāda protokolu, jaunas vēlēšanas nerīko, bet Padome saglabā savas pilnvaras līdz nākamajai kārtējai kopsapulcei.

30. LAS Padome - LAS biedru pārstāvju sapulce ir augstākā pārvaldes un uzraudzības institūcija Kopsapulču starplaikā.

31. Padomes Priekšsēdētājs vai Valde sasauk Padomes sēdes vismaz divas reizes gadā .

32. Padome:

a) sasauk kārtējo un ārkārtas Kopsapulci

b) ievēl no sava vidus un atsauc Padomes Priekšsēdētāju un tā vietniekus;

c) apstiprina Padomes darbības nolikumu;

d) kontrolē visas LAS darbības, jo īpaši Kopsapulces lēmumu izpildi;

e) ievēl un atsauc Valdes locekļus;

f) apstiprina LAS darba plānu un budžetu;

g) izvērtē un apstiprina Valdes gada pārskatus;

h) veic Valdes darbības pārraudzību;

- i) izveido un vada Padomes komisijas un darba grupas;
- j) apstiprina Valdes un citus LAS nolikumus;
- k) lemj par LAS iestāšanos citās organizācijās vai biedrību asociācijās un izstāšanos no tām;
- l) apstiprina sertifikēšanas un biedru naudas apmērus un tās maksājuma kārtību;
- m) apstiprina LAS Sertificēšanas komisijas nolikumu un Sertificēšanas komisijas vadītāju;
- n) apstiprina sertifikēšanas noteikumus;
- o) ir tiesīga pārbaudīt jebkādu LAS dokumentus un pieprasīt slēdzienus un citus datus
- p) ir tiesīga izlemt visus citus jautājumus, kuri nav Kongresa un Valdes kompetencē.

33. Padomes Priekšsēdētājs pārstāv LAS ārējās attiecībās un vada tās darbu. Viņš iesniedz padomes vārdā pieteikumu Disciplinārlietu procesa uzsākšanai. Ieceltais priekšsēdētāja vietnieks veic priekšsēdētāja aizstājēja funkcijas priekšsēdētāja prombūtnes gadījumā.

34. Padome ir lemttiesīga, ja Padomes sēdē piedalās vismaz puse no Padomes locekļiem.

35. Ja Padomei nav kvoruma, Valde mēneša laikā sasauk atkārtotu Padomes sēdi. Ja arī tad nav kvoruma, Valde sasauk ārkārtas Kongresu.

36. Valde ir LAS izpildinstitūcija. Savas kompetences ietvaros, tā:

- a) sasauk Padomes sēdes un sagatavo to norisei nepieciešamo dokumentāciju,
- b) pārvalda LAS īpašumus un pilda visas pārvaldes darbības;
- c) aizsargā un īsteno LAS biedru intereses;
- d) uzņem un izslēdz LAS brīvprātīgos biedrus un biedra kandidātus;
- e) izvirza Sertificēšanas komisijas locekļu kandidātus;
- f) atbild par pēcapmācības un nepārtrauktās profesionālās attīstības programmu ieviešanu un uzturēšanu;
- g) atbild par pienācīgu Sertificēto arhitektu un arhitektu biroju (firmu) reģistra uzturēšanu, informē biedrus par LAS darbībām, veic publicēšanas, dokumentēšanas un redakcionālās darbības,
- h) lemj par pārstāvju izvirzīšanu un pilnvarošanu LAS interešu pārstāvēšanai valsts un pašvaldību institūcijās, organizācijās, biedrībās, komercsabiedrībās (uzņēmumos), kā arī ārvalstu un starptautiskajās organizācijās;
- i) izlemj citus jautājumus, kas nav citu LAS institūciju kompetencē.

37. Sertificēto arhitektu disciplinārlietas izskata disciplinārlietu komisija. Disciplinārlietu komisijas locekļi no sava vidus ievēl komisijas priekšsēdētāju un tā vietnieku.

38. Sertificēšanas komisija ir institūcija, kas veic profesionālās kompetences pārbaudi un dod slēdzienu par sertifikātu piešķiršanu. Lēmumu par sertifikāta piešķiršanu pieņem Sertificēšanas komisijas vadītājs.

39. Savas kompetences ietvaros, Sertificēšanas komisija:

- a) ieceļ ekspertu komisiju, sagatavo un uztur pēcapmācības prakses vadītāju sarakstu
- b) izstrādā Sertificēšanas noteikumus un nosaka vērtējumu kritērijus, atbilstības novērtējuma saturu un veidu
- c) uzrauga pēcapmācības prakses kārtību
- d) sniedz LAS padomei atzinumus un pārskatus profesionālās kvalifikācijas jautājumos
- e) Nosaka profesionālajā reģistrā iekļaujamos datus.

40. Savu uzdevumu realizācijai, LAS, pamatojoties uz Statūtiem vai Padomes lēmumu, dibina nepieciešamās institūcijas un struktūrvienības, tajā skaitā teritoriālas, kā arī ir tiesīga veikt saimniecisku darbību izmantojot ienākumus vienīgi šajā Likumā un Statūtos noteiktā mērķa sasniegšanai.

41. Savienības iekšējo kārtību un darbību regulē Statūti, kam jāietver sekojošās sadaļas:

- a) vispārīgās ziņas (LAS adrese, statuss, galvenie uzdevumi)
- b) biedru tiesībām un pienākumiem;
- c) sertificēšanas un biedru iemaksām;
- d) Kopsapulces un Padomes sēžu sasaukšanas kārtība;
- e) institūciju vēlēšanu kārtība;
- f) par komercdarbību, finanšu un pārvaldes struktūras palīginstitūcijām;
- g) sūdzību izskatīšanas kārtība;
- h) disciplinārlietu izskatīšanas kārtība;

42. LAS nepieciešamo finansējumu gūst no sertifikācijas, reģistrācijas un biedru iemaksām. Iemaksas var būt diferencētas atkarībā no biedru ieņēmumiem, un cita statūtos noteiktā. Finansējums tiek gūts arī no komercdarbības, soda naudām un ziedojumiem.

43. Iemaksas var tikt mainītas atkarībā no savienību struktūras izmaiņām un valsts ekonomiskās situācijas ietekmes uz profesionālo darbību kopumā.

44. LAS ir tiesības sniegt priekšlikumus ar profesionālo jomu saistītu normatīvo aktu pilnveidošanai.

45. LAS institūciju amatpersonām ir pienākums glabāt noslēpumu par visu, kas uzzināts saistībā ar amata veikšanu. Tas neattiecas uz amata izpildes paziņojumiem un vispārzināmu un nenožīmīgu informāciju. Noteikums ir spēkā arī pēc amata termiņa beigām.

46. LAS ir tiesības izmantot personu datus par savienības biedriem, sabiedrībām, kā arī uzņemšanas dokumentu iesniedzējiem nepieciešamo amata pienākumu pildīšanai, reģistra uzturēšanai un papildināšanai.

47. LAS ir tiesības pieprasīt datus par arhitektu profesionālo praksi no citām valstīm, kuras piešķirušas patstāvīgas prakses tiesības Latvijas Republikā praktizējošiem arhitektiem, kā arī sniegt tām pieprasīto informāciju par saviem biedriem.

48. Dzēšot reģistrāciju, visi dati par personu tiek slēgti un saglabāti piecus gadus. Pēc attiecīgās personas pieprasījuma uzturēšanas termiņu var pagarināt.

V daļa. Arhitekta sertificēšana, prakses reģistrācija.

49. Sertificēšanai pretendents var pieteikties pēc sekmīgi pabeigtas pilnas studiju programmas kādā no Latvijā vai ES akreditētajām augstākajām mācību iestādēm un kvalifikācijas saņemšanas attiecīgajā profesionālās darbības jomā.

50. Latvijas, vai ES rezidentam, kas vēlas tikt sertificēts patstāvīgai arhitekta praksei Latvijā, ir jāiziet uzraudzītu pirmsreģistrācijas praksi.

51. Uzraudzītas pirmsreģistrācijas prakses minimālais ilgums ir 2. gadi.

52. Uzraudzīta pirmsreģistrācijas prakse notiek praktizējoša, sertificēta arhitekta vadībā, to uzrauga Sertificēšanas komisijas nozīmēts eksperts.

53. Pirmsreģistrācijas prakses laikā apgūstams sertificēšanas komisijas noteiktais minimālais zināšanu un praktisko iemaņu apjoms.

54. Uzsākot pirmsreģistrācijas praksi, sertificēšanas komisija izsniedz pretendentam pirmsreģistrācijas prakses dienasgrāmatu un nozīmē ekspertu – prakses uzraugu.

55. Pirmsreģistrācijas prakse tiek dokumentēta prakses dienasgrāmatā.

56. Profesionālās ētikas un rīcības kodeksa ievērošana ir obligāta no brīža, kad tiek uzsākta pirmsreģistrācijas prakse.

57. Pēc pirmsreģistrācijas prakses sekmīgas pabeigšanas, pretendents iesniedz Sertificēšanas komisijai:

- eksperta apstiprinātu pirmsreģistrācijas prakses dienasgrāmatu,
- pirmsreģistrācijas prakses vadītāja apstiprinātu portfolio,
- Vienu pretendenta izstrādāta un būvvaldē saskaņota tehniskā projekta vispārīgo un arhitektūras daļas,
- Personisku pirmsreģistrācijas prakses novērtējumu un motivācijas vēstuli reģistrācijas saņemšanai.

58. Sertificēšanas komisija izvērtē iesniegtos materiālus, prakses laikā iegūtajās zināšanas, veic pārrunas ar pretendentu un pieņem lēmumu piešķirt vai atteikt reģistrāciju.

59. Pieņemot lēmumu, sertificēšanas komisijai ir tiesības noteikt papildus apgūstamās iemaņas (iemaņas, kas nav pietiekamā apjomā apgūtas pirmsreģistrācijas prakses laikā) un laiku to apgūšanai.

60. Pēc sertifikācijas komisijas lēmuma paziņošanas, pretendents paraksta apliecinājumu/ apņemšanos ievērot profesionālās ētikas un rīcības kodeksus, tiek ierakstīts reģistrā un saņem sertifikātu.
61. Nerezidentu un citā ES dalībvalstī reģistrētu arhitektu patstāvīgās prakses tiesības tiek atzītas saskaņā ar direktīvu 2005/36/ES u.c. par savstarpējo atzīšanu, tiem piešķirot kvalifikācijas atzīšanas apliecību.
62. ES vai Eiropas ekonomiskās telpas līgumvalsts kvalifikācijas savstarpējās neatzīšanas gadījumā reģistrācija pirmsreģistrācijas praksei, vai kvalifikācijas atzīšanas apliecības piešķiršana nevar tikt veikta .
63. Arhitektu reģistrs ir publiski pieejama datu bāze, kuru izveido un uztur reģistrācijas institūcija.
64. Reģistrācija arhitektu reģistrā nav šķēslis reģistrācijai arī citos reģistros.
65. Reģistrācijas atteikums:
- a) Reģistrācija nevar tikt piešķirta, ja no pretendenta iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka pretendenta profesionālā kompetence neatbilst noteiktajam līmenim.
 - b) Ja ar tiesas lēmumu personai ir liegtas tiesības ieņemt publiskus amatus, balsot, vēlēties vai tikt ievēlētam;
 - c) Ja ar tiesas lēmumu personai ir liegtas tiesības noteiktu amata uzdevumu izpilde apturēta vai aizliegta;
 - d) Ja ar tiesas lēmumu persona ir notiesāta par likuma pārkāpumu un radušās situācijas rezultātā nav spējīga veikt profesionālo praksi;
 - e) Ja pret personu uzsākts maksātnespējas process vai viņa īpašuma pārvaldei nozīmēts administrators;
 - f) Ja persona apzināti un/vai atkārtoti neievērojusi profesijas ētikas un rīcības kodeksu.

VI daļa. Reģistrētas prakses uzraudzība:

66. Reģistrētās prakses uzraudzību veic Sertificēšanas komisija.
67. Arhitektam reģistrētas prakses laikā ik gadu līdz reģistrācijas piešķiršanas datumam jāiesniedz reģistrēšanas institūcijā arhitekta prakses grāmata, atbilstoši sertifikācijas komisijas noteiktajai formai.
68. Prakses uzraudzība tiek veikta, izskatot un vērtējot arhitektu iesniegtās prakses grāmatas un par arhitektiem saņemtās reklamācijas.
69. Izvērtējot prakses grāmatas un pamatotas sūdzības par arhitektu darbību, sertifikācijas komisija ir tiesīga:
- a) Norādīt uz konstatētajām nepilnībām vai problēmām, izsakot aizrādījumu,
 - b) Apturēt reģistrāciju līdz konstatēto nepilnību vai problēmu novēršanai,
 - c) Izbeigt reģistrāciju īpaši rupju vai atkārtotu profesionālās prakses nosacījumu pārkāpšanas gadījumā.
70. Prakses uzraudzības laikā no arhitekta saņemtās prakses grāmatas un par arhitektu saņemtās sūdzības un to rezultātā pieņemtie lēmumi tiek apkopoti arhitekta „reģistrētās prakses” lietā.
71. Reģistrācija tiek apturēta ja:
- a) reģistrētā persona to pieprasa;
 - b) reģistrētā persona ir izbraukusi no Latvijas uz laiku, kas pārsniedz 3 mēnešus;
 - c) Ja reģistrētā persona divus gadus pēc kārtas neiesniedz reģistrēšanas institūcijai arhitekta prakses grāmatu;
 - d) ja sūdzības par personas profesionālo rīcību izskatīšanas rezultātā tiek pieņemts lēmums par reģistrācijas apturēšanu.
72. Ja arhitekta reģistrācija ir apturēta tādēļ, ka arhitekts ir atstājis valsti un darbojas savā profesijā citur, tad vajadzības gadījumā reģistrācija var tikt atjaunota, ja nepastāv reģistrācijas atjaunošanu kavējoši iemesli, nepiemērojot reģistrācijas procedūru.-
73. -Reģistrācija tiek izbeigta ja:
- a) reģistrētā persona to pieprasa;

- b) reģistrētā persona Ir mirusi;
- c) pēc reģistrācijas iestājas vai kļūst zināmi fakti kam jānovēd pie reģistrācijas izbeigšanas;

74. Reģistrācija var tikt izbeigta tikai tad, kad reģistrācijas institūcijas lēmums ir stājies spēkā.

VII daļa. Sabiedrības un to reģistrācijas noteikumi

75. Juridisko personu reģistrācijas mērķis ir apliecināt uzņēmuma organizatoriskās struktūras un darbības mērķu atbilstību arhitekta prakses definīcijā noteiktajiem un sniegt profesionālos pakalpojumus nepārstāv nekādas ražotāju, tirgotāju vai piegādātāju intereses, nepārstāv arī citas trešo pušu intereses, kas varētu būt pretrunā ar klienta un sabiedrības interesēm.

76. Reģistrētas var tikt vienīgi Latvijā reģistrēts uzņēmums, kurš:

- a) arhitekta pakalpojumu sniegšanu noteicis kā prioritāro darbības jomu uzņēmuma dibināšanas statūtos
- b) arhitektiem, kā uzņēmuma dalībniekiem, pieder vismaz 51% kapitāla un balsstiesību daļu. Pārējās daļas var piederēt fiziskām personām, kas pieder brīvajām profesijām un pēc kvalifikācijas veicina uzņēmuma mērķu sasniegšanu;
- c) sabiedrību vada minētie profesiju pārstāvji, kas pilnībā nodrošina un ir atbildīgi par tās profesionālo darbību
- d) minētie profesiju pārstāvji atbild par savas sabiedrības amata pienākumu un ētikas ievērošanu.;
- e) uzņēmumā ir izslēgts trešo pušu kapitāls un ietekme;
- f) kapitāldaļu atsavināšana var notikt tikai ar visu dalībnieku piekrišanu;

77. Vienīgi reģistrēts uzņēmums vai sabiedrība drīkst izmantot vārdu „arhitekts” jebkurā formā un locījumā uzņēmuma nosaukumā.

78. Reģistrēta juridiska persona maksā ikgadējo reģistrācijas uzturēšanas maksu, kuras apmēru nosaka LAS padome.

79. Ar reģistrāciju sabiedrība nekļūst par LAS biedru un neiegūst pārstāvniecību tajā.

80. Uzņēmums vai sabiedrība tiek reģistrēta uz iesnieguma pamata, uzrādot apliecinātu sabiedrības dibināšanas līgumu vai statūtus, kā arī Uzņēmuma reģistrācijas apliecību. Ieraksta Izmaiņas Uzņēmumu reģistrā sabiedrībai nekavējoties jāpaziņo LAS valdei. Organizācijai.

81. Sabiedrības tiek izslēgtas no reģistra, ja:

- a) sabiedrība vairāk nepastāv;
- b) sabiedrība maina darbības jomu un nesniedz arhitekta pakalpojumus;
- c) tiek pārkāpti reģistrācijas nosacījumi;
- d) pret sabiedrību uzsākts maksātnespējas process;

e) sabiedrības dibinātājs vai vadītājs atzīts par vainīgu profesionālās rīcības un ētikas kodeksa pārkāpšanā un tās zaudē sertificētā arhitekta prakses reģistrāciju.

82. Ārvalstu sabiedrības netiek reģistrētas juridisko personu reģistrā.

83. Reģistrētas juridiskas personas darbības uzraudzība tiek veikta, vērtējot tās dalībnieku un darbinieku – sertificētu arhitektu darbību un izskatot trešo pušu sūdzības par to, vai reģistrētā uzņēmuma darbību vai bezdarbību.

84. Izvērtējot pamatotas sūdzības par sabiedrības darbību, Sertificēšanas komisija ir tiesīga:

- a) Norādīt uz konstatētajām nepilnībām vai problēmām, izsakot aizrādījumu,
- b) Apturēt reģistrācijas darbību, līdz konstatēto nepilnību vai problēmu novēršanai,
- c) Uzlikt naudas sodu,
- d) Izbeigt reģistrāciju īpaši rupju vai atkārtotu profesionālās prakses nosacījumu pārkāpšanas gadījumā.

85. Atsevišķā gadījumā Sertificēšanas komisija var dot sabiedrībai augstākais viena gada termiņu nosacījumu izpildei. Sabiedrības vadītāja nāves gadījumā, nosacījumu izpildes termiņš ir mazākais viens gads, augstākais divi gadi.

VII daļa. Disciplinārā atbildība

86. Sertificēti arhitekti šajā likumā noteiktajā kārtībā par savu darbību ir disciplināri un civiltiesiski atbildīgi.

87. Par likumu un citu normatīvo aktu, par Latvijas Arhitektu savienības statūtu, lēmumu, nolikumu un sertificētu arhitektu profesionālās rīcības un ētikas kodeksa normu pārkāpumiem vai par to, ka sertificēts arhitekts savā darbībā pieļauj nolaidību vai nepilda savus pienākumus, vai atļaujas tādu necienīgu rīcību, kas diskreditē sertificēta arhitekta profesionālo reputāciju un cieņu, LAS Disciplinārlietu komisija var ierosināt disciplinārlietu pēc LAS Padomes vai Valdes, novada vai pilsētas Būvvaldes priekšlikuma, pēc personu sūdzībām vai pēc savas iniciatīvas.

88. Disciplinārlietu komisijai ir tiesības izskaidrot sertificētam arhitektam viņa rīcības nepareizību, neierosinot disciplinārlietu, vai arī piemērot vienu no šādiem sodiem:

- a) Izteikt piezīmi;
- b) Izteikt brīdinājumu;
- c) Uzlikt naudas sodu līdz 10 minimālajām mēnešalgām;
- d) Apturēt sertifikātu,
- e) Anulēt sertifikātu.

89. Pieteikums Disciplinārlietu procesa uzsākšanai iesniedzams sešu kalendāro mēnešu laikā no dienas, kad iesniedzējs konstatējis disciplināro pārkāpumu, taču ne vēlāk kā trīs gadus no

pārkāpuma izdarīšanas dienas. Pieteikums sastādāms rakstveidā, precīzi norādot attiecīgo pārkāpumu. Pieteikumā minētos iemeslus Disciplinārlietu procesa uzsākšanai nevar mainīt pēc procesa uzsākšanas.

90. Izskatot disciplinārlietu, disciplinārlietu komisija uzaicina sertificētu arhitektu mutvārdu un rakstisku paskaidrojumu sniegšanai.

91. Sertificētais arhitekts, pret kuru tiek ierosināts šāds disciplinārais process, ir tiesīgs paust savu viedokli par pieteikumā minētajiem iemesliem un veidu, kādā tie tika konstatēti, piedāvāt pierādījumus vai papildināt tos, kā arī apstrīdēt liecinieku un ekspertu liecības Disciplinārlietu komisijas sēdē, kuru nepieciešams noturēt jebkurā gadījumā.

92. Ja sertificēts arhitekts disciplinārlietu komisijas noteiktajā termiņā nedod paskaidrojumus vai neierodas uz disciplinārlietu komisijas sēdi bez attaisnojošiem iemesliem, disciplinārlietu komisija pieņem lēmumu, pamatojoties uz lietā noskaidrotajiem apstākļiem un tās rīcībā esošajām ziņām.

93. Disciplinārlietu komisijai, izskatot disciplinārlietas, ir tiesības uzklaut arī citu personu paskaidrojumus un prasīt ekspertu atzinumus, pieprasīt ziņas un dokumentus no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī no citām iestādēm, organizācijām un uzņēmējdarbības (uzņēmumiem) un to amatpersonām

94. Lēmums par disciplinārsoda uzlikšanu sastādāms rakstveidā, un tas ietver spriedumu, pamatojumu un ieteikumu attiecībā uz tiesiskās aizstāvības līdzekļiem. Lēmums tiek izsniegts disciplināri sodītajai personai, LAS valdei un pieteikuma par disciplinārlietas ierosināšanu iesniedzējam.

95. Disciplinārlietu komisijas lēmumus disciplināri sodītais var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

96. Ziņas par sertificētam arhitektam piemēroto disciplinārsodu tiek ievadītas LAS sertificēto arhitektu reģistrā.

IX daļa. Latvijas Arhitektu savienības darbības pārraudzība un kontrole.

97. Latvijas Arhitektu savienības darbības tiesisko uzraudzību veic par arhitektūras nozari atbildīgā ministrija (Tiesiskās uzraudzības iestāde)

98. Tiesiskās uzraudzības iestādes pārstāvis ir jāauzicina uz Kopsapulcēm un Padomes sēdēm un pēc pieprasījuma tam ir jādod vārds.

99. Tiesiskās uzraudzības iestāde var pieprasīt sasaukt ārkārtas Kopsapulci un Padomes sēdi.

3.pielikums

PĀRSKATS PAR ARHITEKTŪRAS NOZARI REGULĒJOŠO NORMATĪVO BĀZI EIROPAS SAVIENĪBĀ

Valsts	Arhitekta nosaukuma aizsardzība	Arhitekta funkcijas aizsardzība	Obligāta registrācija	Reglamentētā profesija	Reģistrējošā institūcija	Profesionālais nosaukums	Likumi	Likums par arhitekta profesiju	Likums par profesionālajām organizācijām	Likums par arhitektūru	Nav	Nav datu	Citos normatīvajos aktos	Arhitektūras politikas normatīvais akts	Visaptverošas politikas pamatnostādnes	Par arhitektūras politiku atbildīgā ministrija (vispārināti)	Par arhitektūras politiku atbildīgā institūcija
Austrija	Ir	Nav	Ir	Ir	Reģionālā Arhitektu un inženierkonsultantu kamera <i>Bundeskammer der Architekten und Ingenieurkonsulenten</i>	Arhitekts	► Arhitektu/diplomētu inženierkonsultantu likums (Architects/Chartered Engineering Consultants Act) 156/1994 reglamentē profesiju. ► Arhitektu/diplomētu inženierkonsultantu kameras likums (Architects/Chartered Engineering Consultant Chambers Act) 157/1994 reglamantē profesionālo organizāciju darbību.	1						Tiek plānots	► 2004: Austrijas būvniecības kultūras 1. ziņojums (1. <i>Osterreichischer Baukulturreport; The first Austrian building culture Report</i>) ► 2011: Austrijas būvniecības kultūras 1. ziņojums (2. <i>Osterreichischer Baukulturreport</i>)	Kultūras, Austrijas Federālā ekonomikas, ģimenes un jaunatnes ministrija sadarbībā ar Arhitektu un inženier-konsultantu kameru	Nav
Beļģija	Ir	Ir	Ir	Nav	Arhitektu Ordeņa nacionālā padome <i>Conseil National de l'Ordre des Architectes (CNOA)</i>	Arhitekts vai arhitekts-inženieris	► Likums 20/2/1939 par Arhitekta titula un profesijas aizsardzību (<i>Law 20/2/1939 on the Protection of the Title and the Profession of Architect</i>)	1						Ir	► 2009: Arhitektūras piezīmes (<i>Architecture Notes</i>)	Kultūras, cita	Architectural Cell
Bulgārija	Ir	Nav	Ir	Ir	Arhitektu kamera Bulgārijā <i>Chamber of Architects in Bulgaria (CAB)</i>	Arhitekts	► Arhitektu un inženieru kameru likums (<i>Law on the Chambers of Architects and Engineers in the Investment Design, sectoral and observed</i>) ► Reģionālās attīstības un valsts būvdarbu ministrijas regula par Tehnisko atbilstību projektēšanai un būvniecībai (<i>Regulation of the Ministry of Regional Development and Public Works for the technical eligibility for design and construction</i>), publicēta "Valsts Vēstnesī" nr. 65/1987, ar grozījumiem 2/1995 un 66/1995.		1					Nav	nav datu	-	Nav
Kipra	Ir	Ir	Ir	Ir	Kipras Arhitektu savienība <i>Cyprus Architects Association (CAA)</i>	Arhitekts	► Kipras Zinātnes un tehniskas palātas likums (<i>Technical Chamber of Cyprus Law</i>) 224/1990, 96. nodaļa, kas saturiski faktiski aizstāja 1962. gada Arhitektu un būvinženieru likumu (<i>Architects and Civil Engineers Law 41/1962</i>). ► Ielu un ēku likums (96. nodaļa) (<i>Streets and Buildings Law, Chapter 96</i>)	1						Ir	Principi un pamatnostādnes telpiskās vides kvalitātes uzlabošanai un modernizēšanai (<i>Principles and Guidelines for the Aesthetic Improvement and Upgrading of the Quality of the Built Environment</i>), iekļautas teritoriju attīstības plānos.	Iekšlietu, Infra-struktūras	Nav
Horvātija	Ir	Ir	Ir	Ir	Horvātijas Arhitektu kamera <i>Croatian Chamber of Architects - CCA</i>	Reģistrēts arhitekts	► Arhitektūras, inženierzinātņu, plānošanas un būvniecības profesiju likums (Likums par arhitektūras un inženierzinātņu uzdevumiem un aktivitātēm fiziskās plānošanas un projektēšanas sfērā, Oficiālais Vēstnesis Nr. 152/08, ar grozījumiem 25/13) (<i>Architecture, Engineering, Planning and Construction Professions Act (The Act on the Architectural and Engineering Tasks and Activities within the Scope of Physical Planning and Building)</i>) ► Telpiskās plānošanas un būvniecības likums (Spatial Planning and Building Act), (Oficiālais Vēstnesis Nr. 76/2007), ► Horvātijas arhitektu kameras statūti (Statutes of the Croatian Chamber of Architects) (Oficiālais Vēstnesis Nr. 64/09 and No.129/10).	1						Tiek plānots	Paziņojums par nepieciešamību veidot arhitektūras politiku (<i>Statement of the necessity of creating Architectural Policy</i>) 2010: Apolitika 2013. Vadlīnijas arhitektūras politikai (<i>Guidelines for Architectural policy</i>).	Vides, cita*	Nav*
Čehija	Ir	Ir	Ir	Ir	Čehijas Arhitektu kamera <i>Czech Chamber of Architects (CCA)</i>	Pilnvarots arhitekts (Authorized Architect)	► Likums Nr. 360/1992 par būvniecībā strādājošu sertificētu arhitektu un sertificētu inženieru profesionālo praksi (<i>Act on the professional practice of certified architects and on the professional practice of certified engineers and technicians active in construction</i>) ► Būvniecības likums (The Building Act) Nr.50/1976	1						Tiek plānots	2009: Čehijas Republikas Arhitektūras politika (<i>The Policy on Architecture of the Czech Republic</i>)	Kultūras, vides	Nav

Valsts	Arhitekta nosaukuma aizsardzība	Arhitekta funkcijas aizsardzība	Obligāta reģistrācija	Reģlamentētā profesija	Reģistrējošā institūcija	Profesionālais nosaukums	Likumi	Likums par arhitekta profesiju	Likums par profesionālajām organizācijām	Likums par arhitektūru	Nav	Nav datu	Citos normatīvajos aktos	Arhitektūras politikas normatīvais akts	Visaptverošas politikas pamatnostādnes	Par arhitektūras politiku atbildīgā ministrija (vispārināti)	Par arhitektūras politiku atbildīgā institūcija
Dānija	Nav	Nav	Nav	Nav	Arhitektus, kas izglītoti saskaņā ar direktīvu apvieno Akadēmiskā Arhitektu asociācija (Akademisk Arkitektforening), savukārt arhitektūras uzņēmumus pārstāv Dānijas Arhitektūras firmu asociācija Danske Arkitektvirksomheder. Dānijas Arhitektu asociācija (AA) , privāta struktūra, kurai ir nacionālais galvenais birojs un 7 vietējās nodaļas. Reģistrācija ir nepieciešama, lai drīkstētu izmantot arhitekta titulu "MAA" (Member of the Architect's Association)	<i>Cand.arch.</i> un/ <i>vai Arkitekt MAA</i> (ja ir Dānijas Arhitektu asociācijas biedrs)	nav datu				1			Ir	1996: Arhitektūra 1996 (<i>Architecture 1996</i>) 2007: Arhitektūras nācija (<i>Nation of Architecture</i>)	Kultūras	Art and Education
Igaunija	Ir	Ir	Ir	Ir	Igaunijas Arhitektu savienība	Autorizēts arhitekts (<i>volitatud arhitekt, chartered architect</i>)	►Profesiju likums (Professions Act (Kutseseadus)) ►Būvniecības likums (Building Act (Ehitusseadus)), ►Plānošanas likums (Planning Act (Planeerimisseadus)), ►Pieminekļu aizsardzības likums (Heritage Conservation Act (Muinsuskaitseadus)), ►Publisko iepirkumu likums (Public Procurement Act (Riigihangete seadus)), , ►Autortiesību likums (Copyright Act (Autoriõiguse seadus))					1	Ir		2002: Igaunijas Arhitektūras politika (<i>The Architectural Policy of Estonia</i>)	Kultūras	Department of Arts
Somija	Nav	Nav	Nav	Nav	Vairāk kā 70% somu arhitektu ir brīvprātīgi biedri profesionālajā organizācijā, Somijas Arhitektu asociācijā (Suomen Arkkitehtiliitto – Finlands Arkitektförbund ry (SAFA) – the Finnish Association of Architects) .	Arhitekts Profesija nav reglamentēta	►Zemes izmantošanas un būvniecības likums (Land Use and Building Act) (132/1999) un Dekrēts (895/1999), ►Somijas Nacionālais Būvniecības likums (The National Building Code of Finland) A2				1			Ir	1998: Somijas Arhitektūras politika (<i>The Finish Architectural Policy</i>)	Kultūras	Department for Cultural, Sport and Youth Policy
Francija	Ir	Ir	Ir	Ir	Arhitektu Ordeņa reģionālā padome, kas sastāv no Nacionālās padomes (CNOA, Conseil National de l'Ordre des Architecte), kura aizsargā arhitekta titulu un profesiju, un 26 reģionālajām padomēm	Arhitekts (HMONP, " <i>Habilitation à la Maîtrise d'Oeuvre en Nom Proprié</i> ", " <i>Atļauja vadīt projektus savā vārdā</i> ")	►1977.g. Arhitektūras likums (<i>The Law on Architecture</i>)			1				Ir	nav datu	Kultūras	General Direction of Heritage
Vācija	Ir	Ir	Ir	Ir	Federālā Arhitektu kamera Bundesarchitektenkammer (BAK) 16 federālo zemju Arhitektu kameras, kur Nacionālā Arhitektu kamera (BAK) pārstāv visu 16 federālo kameru intereses federālajā un Eiropas līmenī. Katrai federālajai zemei ir savs regulējums. Reģistrācija Kamerā ir obligāta arhitekta titula lietošanai.	Arhitekts	Katrai federālajai zemei ir savi likumi		1					Tiek plānots	►2000: Arhitektūras un būvniecības kultūras iniciatīva (The Architecture and Baukultur Initiative) ►2001: Statusa ziņojums par būvniecības kultūru Vācijā. Sākotnējā situācija un rekomendācijas (Status Report on Building Culture in Germany. Initial Situation and Recommendations) ►2005: Otrais statusa ziņojums par būvniecības kultūru Vācijā – informācija, argumenti un koncepcija (2nd Status Report on Building Culture in Germany — Information, arguments and concepts) ►2007: Būvniecības kultūra! – Plānošana un būvniecība Vācijā (Baukultur! — Planning and Building in Germany)	Vides	Unit Baukultur, Protection of the Architectural Urban Heritage
Grieķija	Ir	Nav	Ir	Ir	Grieķijas Tehniskā kamera Chambre Technique de Grèce (CTG)	Arhitekts vai arhitekts-inženieris	►Likums 4663/1930 Par būvinženiera, arhitekta un mērnika profesijām (περί εξασκήσεως του επαγγέλματος του πολιτικού μηχανικού, αρχιτέκτονος και τοπογράφου)	1						Nav	nav datu	–	Nav

Valsts	Arhitekta nosaukuma aizsardzība	Arhitekta funkcijas aizsardzība	Obligāta registrācija	Reglamentētā profesija	Reģistrējošā institūcija	Profesionālais nosaukums	Likumi	Likums par arhitekta profesiju	Likums par profesionālajām organizācijām	Likums par arhitektūru	Nav	Nav datu	Citos normatīvajos aktos	Arhitektūras politikas normatīvais akts	Visaptverošas politikas pamatnostādnes	Par arhitektūras politiku atbildīgā ministrija (vispārināti)	Par arhitektūras politiku atbildīgā institūcija
Ungārija	Ir	Ir	Ir	Ir	Ungārijas Arhitektu savienība Magyar Építészek Szövetsége (MEK) Chamber of Hungarian Architects	Arhitekts	►1996/LVIII Likums par Inženieru un arhitektu savienībām (Law for Chambers of Engineers and Architects); ►1997/LXXVIII Likums par telpiskās vides būvniecību un aizsardzību (Law for the Construction and Protection of Built Environment)		1					Tiek plānots	Ungārijas arhitektūras politika. Dzīvošanai labā vidē nevajadzētu būt tīras veiksmes jautājumam (<i>Hungarian Architectural Policy. Living in a good environment should not be a matter of sheer luck</i>)	Iekšlietu	National Chief Architect's Office
Īrija	Ir*	Nav	Ir	Nav	Karaliskais Īrijas arhitektu institūts Royal Institute of the Architects of Ireland (RIAI) *Reģistrācija ir obligāta tiem, kas vēlas lietot nosaukumu "arhitekts". Reģistrācijai ir nepieciešams nokārtot iestājesāmenu.	Arhitekts	►2007. gada Būvniecības kontroles likums (<i>Building Control Act of 2007</i>), 3. daļa "Arhitektu reģistrācija"						1	Ir	2002: Arhitektūras rīcības plāns (Action on Architecture): 2002 - 2005 2009: Valdības arhitektūras politika 2009-2015: Ceļā uz ilgtspējīgu nākotni: Kvalitātes nodrošināšana telpiskajā vidē (Government Policy on Architecture 2009-2015:Towards a Sustainable Future: Delivering Quality within the Built Environment)	Kultūras	The Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht
Itālija	Ir	Ir	Ir	Ir	Provinces arhitektu padome tajā provincē, kas ir konkrētā arhitekta dzīves vai darba vieta, pārstāvot Nacionālo Arhitektu padomi (Consiglio Nazionale degli Architetti)(CNAPPC)	Arhitekts (<i>Architetto</i>) Likums nr. 1395 (24/06/1923) Dekrēts nr. 2537 (23/10/1925) Dekrēts nr. 382/1944 Likums 143/1949 par profesionālo honorāru Likumi 818/84, 431/90 Dekrēts 626/94 Dekrētu nr.137 (07/08/2012).	►Arhitektūras kvalitātes likums (<i>Legge-Quadro Sulla Qualita Architetonica, Bill on Architectural Quality</i>)	1					1	Tiek plānots	nav datu	Kultūras	Landscape, Fine Arts, Contemporary Architecture and Art
Latvija	Ir	Ir	Ir	Ir	Latvijas Arhitektu savienība, Certificēšanas centrs Latvia Association of Architects (LAA)	Sertificēts arhitekts	►Būvniecības likums						1	Ir	►2009: Arhitektūras politikas pamatnostādnes 2009.-2015. gadam (<i>Architecture Policy Guidelines 2009 - 2015</i>)	Kultūras ministrija	Nav
Lietuva	Ir	Ir	Nav	Ir	Lietuvas Arhitektu savienība Lietuvos Architektu Sajunga	Sertificēts arhitekts (<i>atestuotas architektas</i>)	►Būvniecības likums (Law on Construction)						1	Ir	►2005: Arhitektūras politikas tendences Lietuvas Republikā (<i>Architectural Policy Trends in the Republic of Lithuania</i>)	Vides	Territorial Planning, Urban Development and
Luksemburga	Ir	Ir	Ir	Ir	Luksemburgas Lielhercogistes Arhitektu un inženierkonsultatnu ordenis Ordre des Architectes et des Ingénieurs Conseils du Grand-Duché de Luxembourg (OAI)	Arhitekts (<i>architecte</i>)	►13.12.1989. Likums par Arhitekta un Inženierkonsultanta profesijām (Act of 13/12/1989 on Professions of an Architect and Consulting Engineer) ►28.12.1998. Likums par profesionālajiem nodibinājumiem (Act of 28/12/1988 on Professional Establishment)	1						Ir	►2004: Par arhitektūras politiku (<i>Pour une Politique architecturale</i>)	Kultūras, Vides, cita	Nav
Malta	Ir	Nav	Ir	Ir	Arhitektu kamera Kamra tal-Periti (KTP)	Arhitekts (<i>perit</i>)	►1996. gada Ekspertu likums (Periti Act) XIV, kas nosaka prasības Arhitektūras un būvzinženieru sfēras profesionāļiem (Periti), kā arī ir atsevišķi noteikumi civillikumā, kas definē arhitektu atbildību.	1						Tiek plānots	►2007: Pilsētu izaicinājums (<i>The Urban Challenge</i>)	Vides, Ministry of Resources and Rural Affairs	Nav
Nīderlande	Ir	Nav	Ir*	Nav	Arhitektu reģistra birojs Bureau Architectenregister (BA) *Lai izmantotu nosaukumu, bet nevis lai praktizētu profesijā Arhitekti, kas ir reģistrēti BA, ja vēlas, var kļūt par Karaliskā Nīderlandes arhitektu institūta biedriem (Bond van Nederlandse Architecten, BNA), kas ir vienīgā arhitektu profesionālā asociācija Nīderlandē.	Arhitekts	►Arhitektu titula likums (Law on the Architects' Title)	1						Ir	1991: Telpa arhitektūra (Space for Architecture) 1997: Telpas arhitektūra (The Architecture of Space) 2001: Veidojot Nīderlandi (Shaping the Netherlands) 2005: Arhitektūras un [] politika (Architecture and Belvedere Policy) 2008: Dizaina kultūra (Culture of Design)	Kultūras, vides	Nav

Valsts	Arhitekta nosaukuma aizsardzība	Arhitekta funkcijas aizsardzība	Obligātā registrācija	Reglamentētā profesija	Reģistrējošā institūcija	Profesionālais nosaukums	Likumi	Likums par arhitekta profesiju	Likums par profesionālajām organizācijām	Likums par arhitektūru	Nav	Nav datu	Citos normatīvajos aktos	Arhitektūras politikas normatīvais akts	Visaptverošas politikas pamatnostādnes	Par arhitektūras politiku atbildīgā ministrija (vispārināti)	Par arhitektūras politiku atbildīgā institūcija
Polija	Ir	Ir	Ir	Ir	Polijas Arhitektu kamera <i>Izba Architektów Rzeczypospolitej Polskiej</i>	Tiesības projektēt <i>(uprawnienia projektowe (licence to design))</i>	► 15.12.2000. Likums par arhitektu, būvniēnieru un pilsētplānotāju pašnoteikšanos (Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 - O samorządach zawodowych architektów, inżynierów i urbanistów - Act dated 15.12.2000 - On autonomy of architects, building engineers and urban planners) ► 07.07.1994. Būvniecības likums (Ustawa z dnia 7 lipca 1994 - Prawo Budowlane - Act dated 7.07.1994 - The Building Law)	1						Tiek plānots	Polijas Arhitektūras politika (Polish Architectural Policy), par ainavas, publiskās ārtelpas un arhitektūras kvalitāti	Vides, Infrastruktūras	Nav
Portugāle	Ir	Ir	Ir*	Ir	Arhitektu Savienība <i>Ordem Dos Arquitectos (OA)</i> *Reģistrācija piešķir arhitekta nosaukumu	Arhitekts	► 3. jūlija dekrēta likums 176/98: Vispārējais likums par arhitektu profesionālajām tiesībām, kas ietver Arhitektu savienības statūtus. ► 29. marta dekrēta likums (Decree-Law) 55/95, par publiskajiem iepirkumiem ► 20. novembra dekrēta dekrēta likums 445/91, kurā atrunāti licenču piešķiršanas nosacījumi,	1						Tiek plānots	► Nacionālā arhitektūras un ainavu politika (<i>National Policy for Architecture and the Landscape</i>) ► 2009: Arhitektūra visiem: Publiskā arhitektūras politika Portugālei (<i>Architecture for All: a Public Policy on Architecture for Portugal</i>)	Kultūras, vides	Nav
Rumānija	Ir	Ir	Ir	Ir	Rumānijas Arhitektu kamera Architects' Chamber of Romania Ordinul Arhitecților din Romania OAR http://www.oar.org.ro/	Arhitekts	► 2001.g. 12. aprīļa likums Nr. 184 par arhitektūras profesijas organizēšanu un praksi (Law no. 184 of 12 April 2001 on organising and practising the architectural profession) ar grozījumiem 2004.g. (saskaņā ar Direktīvu 85/384/CEE). ► Likums Nr. 50/1991 par būvniecības darbu veikšanas atļauju (Law No 50/1991 on authorising the carrying out of building works) ar grozījumiem 2004. gadā. ► 2001. g. 6. jūlija likums Nr. 350 Par vispārējo attīstību un pilsētplānošanu (Law No. 350 of 6 July 2001 on general development and town planning), pabeigts 2004.g. ► 2004. gada Lēmums Nr. 1519 par Likuma par paraksta tiesībām pilsētu un reģionālajā plānošanā apstiprināšanu (Decision no. 1519 of 20 October 2004 for approving the Statute regarding the acquiring of right of signature for materials for town and regional planning) un Likums par Rumānijas teritorijas plānotāju reģistra organizēšanu un funkcionēšanu (the Statute regarding the organising and functioning the Register of Romanian Town Planner). ► Ārkārtas rīkojums Nr. 60/2001 par publisko iepirkumu, publicēts Oficiālajā Vēstnesī Nr. 241 , grozījumi 2001. un 2004.g. (Emergency Ordinance 60/2001 on public procurement Published in the Official Gazette No 241 of 05.11.2001, modified in 2001 and 2004).	1						Tiek plānots	2010: Arhitektūras politika Rumānijā 2010-2015. Telpiskās vides kultūra un dzīves kvalitāte (<i>The Policy on Architecture in Romania 2010-2015.The Culture of the Built Environment and the Quality of Life</i>)	?	Nav
Slovākija	Ir	Ir	Ir	Ir	Slovākijas Arhitektu kamera Slovak Chamber of Architects Slovenská Komora Architectov (SKA)	*Pilnvarots arhitekts <i>(*Authorized Architect)</i>	► Likums Nr. 138/1992 Par Pilnvarotiem arhitektiem un būvinžinieriem (Law of NC of SR No. 138/1992 Coll. On Authorized Architects and Authorized Civil Engineers), ► Likums Nr. 50/1976 Būvniecības likums (Law of SR No.50/1976 Building Act)	1						Tiek plānots	2008: Višegradas Četrinieka Arhitektūras politika (<i>Architecture Policy of the Visegrad Four</i>) (<i>Visegrad Four: Čehija, Polija, Ungārija, Slovākija</i>)	Kultūras, vides	Nav
Slovēnija	Nav	Ir	Ir	Ir	Slovēnijas Arhitektūras un telpiskās plānošanas kamera Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije - ZAPS Chamber of Architecture and Spatial Development of Slovenia	*Pilnvarots arhitekts <i>(*Authorized Architect)</i>	Būvniecības likums (<i>Build Permit Law</i>), Telpiskās plānošanas likums (<i>Spatial Planning Law</i>)						1	Nav	nav datu	Kultūras, vides	Nav

Valsts	Arhitekta nosaukuma aizsardzība	Arhitekta funkcijas aizsardzība	Obligāta reģistrācija	Reglamentētā profesija	Reģistrējošā institūcija	Profesionālais nosaukums	Likumi	Likums par arhitekta profesiju	Likums par profesionālajām organizācijām	Likums par arhitektūru	Nav	Nav datu	Citos normatīvajos aktos	Arhitektūras politikas normatīvais akts	Visaptverošas politikas pamatnostādnes	Par arhitektūras politiku atbildīgā ministrija (vispārināti)	Par arhitektūras politiku atbildīgā institūcija
Zviedrija	Nav	Nav	Ir*	Nav	*Obligāta reģistrācija Zviedrijas Arhitektu savienībā (Svenska Arkitekters Riksförbund (SAR)) , lai izmantotu titulu SAR/MSA. Reģistrācija ir brīvprātīga. Teorētiski ikviens var praktizēt profesijā.	Arhitekts SAR/MSA (nepieciešama dalība Zviedrijas Arhitektu savienībā)	►Būvniecības un plānošanas likums				1			Ir	►2009: Arhitektūra un politika. Arhitektūras politika Zviedrijai, 2010-15 (Architecture and Politics. An Architectural Policy for Sweden, 2010-15) ►1998: Likums par arhitektūru: Formas nākotnei - Rīcības programma arhitektūrai un dizainam (The Bill on Architecture: Forms for the Future — An Action Programme for Architecture and Design)	Kultūras	Division for Cultural Heritage
Lielbritānija	Ir	Nav	Ir	Nav	Arhitektu reģistrācijas padome <i>Architects Registration Board (ARB)</i> - Obligāta reģistrācija, lai drīkstētu izmantot titulu, bet ne praktizēt profesijā	Arhitekts	►1997: Arhitektu likums (Architects Act)	1						Ir	2001: Arhitektūras politika Skotijai (A Policy on Architecture for Scotland) 2006: Arhitektūra un telpiskā vide Ziemeļīrijai (Architecture and the Built Environment for Northern Ireland) 2007: Veidojot mūsu mantojumu. Paziņojums par Skotijas arhitektūras politiku (Building our Legacy. Statement on Scotland's Architecture Policy) Anglija: Labākas publiskās ēkas: lepns mantojums nākotnei (Better Public Buildings: A proud legacy for the future), Valdības stratēģija vietas kvalitātes uzlabošanai (The Governments strategy for improving quality of place)	Kultūras	Department for Culture, Media and Sport (England) Architecture and Place Division (Scotland) Department of Culture, Arts and Leisure (Northern Ireland) Velsā nav
Spānija	Ir	Ir	Ir	Ir	Arhitektu asociācija (colegio de arquitectos)	Arhitekts	►Būvniecības likums 38/1999, 5. nov., (The Building Act N. 38/1999, of 5 November); ►Valsts likums par zemes noteikumiem un vērtēšanu (The Statal Act on Land Regulations and Appraisals 6/98 of 13 April) ►katra autonomā apgabala likumi ►Likums par profesionālajām organizācijām (Law on professional bodies 2/1974, of 13 February) un saistītie likumi autonomajos apgabalos ►2002. gada 5. aprīļa Karaliskais Dekrēts, kas apstiprina vispārējos arhitektūras izglītības iestāžu statūtus un to pārraugošo padomi, ►1997. g.17. jūnija Karaliskais Dekrēts Nr. 2517/1997 (Royal Decree 2517/1997, of 17 June).						1	Tiek plānots	n.d.	Infrastruktūras	General Direction for Architecture and Housing

4.pielikums
PAMATLIKUMS PAR ARHITEKTŪRAS
KVALITĀTI – ITĀLIJA
(projekts)

LIKUMPROJEKTS

iesniedzis Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrs (BONDI) (*BONDI*)
sadarbībā ar Jaunatnes lietu ministru (MELONI) (*MELONI*),
ar Infrastruktūras un transporta ministru (MATEOLI) (*MATTEOLI*),
ar Izglītības, zinātnes un pētniecības ministru (DŽELMINI) (*GELMINI*),
ar Reģionālo lietu ministru (FITO) (*FITTO*),
ar Vides, sauszemes un jūras ministru (PRESTIDŽAKOMO) (*PRESTIGIACOMO*)

PAZIŅOTS PREZIDENTŪRAI 2008.GADA 5.DECEMBRĪ

Pamatlikums par arhitektūras kvalitāti

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

Godātie senatori. – Ar šo likumprojektu, kas ir daļa no Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrijai uzticētajiem institucionālajiem uzdevumiem saistībā ar arhitektūras un pilsētplānošanas kultūras veicināšanu, vēlamies pievērst uzmanību jautājumam par arhitektūras, pilsētplānošanas, pilsētvides un teritorijas kvalitāti, nosakot augstākus publisko darbu un infrastruktūru projektēšanas un realizācijas standartus, tādējādi pasargājot ainavas un uzlabojot sabiedrības dzīves kvalitāti.

Vēlamies uzsvērt arhitektūras kulturālo un sociālo vērtību, atrodot tai pamatfunkciju teritorijas pareizā vadīšanā un nosakot vēsturiskos, vides un sociālos kontekstus.

Pilsētās, kuras izposta neglītums un degradācija, savijas satraucoši sociāli nelabvēlīgu apstākļu elementi: neglītums, jo īpaši degradācija, raisa vardarbību. Nepieciešams ieguldīt skaistumā un atgriezt mākslu pilsētas centrā, veicināt mākslinieku darbu, bagātināt mūsu mantojumu, jo mūsdienu Itālija, atšķirībā no citām Rietumu valstīm, ir bijusi un ir nabadzīga ar jauniem mākslinieciskiem veidojumiem.

Pilsētas ir organismi, kam nepieciešami jauni mākslas un arhitektūras darbi, kas bagātina ne tikai kultūras, bet arī sabiedrisko dzīvi.

Nesenajā Pasaules arhitektu XXIII kongresā, ko rīko Starptautiskā arhitektu savienība (UIA) un kas notika 2008.gadā no 29. jūnija līdz 3. jūlijam Turīnā, profesionāļi un sektoru pārstāvošie cilvēki uzsvēra, ka nepieciešams ieviest

organisku disciplīnu arhitektūras un pilsētplānošanas kvalitātes jautājumā.

Likumprojekts ir pārņemts no projekta, ko XIV likumdevējam (Senāta dokuments Nr. 2867) iesniedza pagaidu Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrs, sadarbībā ar Infrastruktūras un transporta ministru, Reģionālo lietu ministru, Izglītības, zinātnes un pētniecības ministru un Ekonomikas un finanšu ministru.

1.pantā ir minēti mērķi, kurus ir ieplānots sasniegt ar šo likumprojektu. Balstoties uz Konstitūcijas 9. pantu, atsaucamies uz arhitektoniskā priekšlikuma un realizācijas kvalitātes koncepciju: īpašība, kas tiek atzīta kā sabiedriskās intereses jautājums, jo spēj dot ieguldījumu ainavu saglabāšanā, iedzīvotāju dzīves apstākļu uzlabošanā, ilgtspējīgā attīstībā, kā arī pilsētvides dzīvotspējas un dzīves kvalitātes uzlabošanā.

2. punktā, saistībā ar iepriekš minētajiem vispārīgajiem mērķiem, ir uzskaitīti mērķi, kādi ir jārealizē valsts pārvaldēm:

- a) veicināt projekta un arhitektoniskā darba kvalitāti;
- b) veicināt arhitektūras konkursa izstrādi kā priekšlikumu konkursu un projektēšanas konkursu, lai varētu projektēt darbus;
- c) sekmēt jauno projektētāju piedalīšanos arhitektūras konkursos;
- d) atbalstīt īpašas nozīmes arhitektūras darbu priekšlikumus un projektus;
- e) atzīt mūsdienu arhitektūras īpašo māksliniecisko vērtību;

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

- f) veicināt projektēšanas procesa nepārtrauktību;
- g) veicināt augstāko izglītību un pētniecību;
- h) aizsargāt un uzlabot mūsdienu arhitektūras arhīvus, izveidojot attiecīgus dokumentācijas centrus.

2. pantā ir norādīts, ka šā likuma piemērošanas jomā ir iekļauti teritorijas pārveidošanas projekti, tas ir, jebkura darbība, kas attiecas uz jaunu veidojumu iekļaušanu dažādos dabas un pilsētas kontekstos, interence uz jau esošajām ēkām, ainavas un kultūras mantojuma aizsardzība un uzlabošana, infrastruktūru realizēšana un modernizēšana.

3. pants ir vērsts uz arhitektūras konkursu veicināšanu, sekmējot jauno projektētāju piedalīšanos.

4. pants paredz aktivizēt mūsdienu arhitektūras darbu atzīšanas procedūru, izmantojot nozīmīga mākslinieciskā rakstura apliecinājumu, kā to paredz 1941. gada 22. aprīļa likuma Nr. 633 20. pants un tam sekojošie grozījumi par autortiesībām. Atzinums ļauj saņemt finansiālu atbalstu, kas minēts Kultūras mantojuma un ainavu likuma 35. un 37. pantā, saskaņā ar 2004. gada 22. janvāra likuma dekrētu Nr. 42 un tam sekojošiem grozījumiem. Par izmaiņām arhitektūras darbiem, kam piešķirts iepriekš minētais atzinums, ir jāziņo Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrijai, pretējā gadījumā ir sods ar atzinuma atsaukšanu. Jāuzsver, ka runa ir par jau esošu pieņemumu, kas nav jauninājums pieņemumam pēc būtības, par ko jau minēts 1941. gada likuma Nr. 633 20. pantā attiecībā uz autortiesībām, kā arī par pieņemumu, kas minēts citētajā 2004. gada Kultūras mantojuma un ainavu likuma 11. panta 1. punkta e) apakšpunktā. Sistemātiskas konsekvences nodrošināšanai piedāvājam anulēt citētā likuma

11. panta 1. punkta e) apakšpunktu, tādējādi pieņemumu iekļaujot 2004. gada kultūras mantojuma aizsardzības tiesību normās ar tā saukto „Pilsētvides likuma” ieviešanu, taču tas nav tiešā veidā saistīts ar kultūras mantojuma sfēru tā īstajā nozīmē. Šā likumprojekta par arhitektūras kvalitāti ieviešana piedāvā neatkarīgu un piemērotāku reglamentējošo nostāju attiecībā uz mūsdienu arhitektūras darbu mākslinieciskās kvalitātes atzīšanu.

5. pants paredz prēmijas un atzinības arhitektūras projektiem un darbiem. Atzinība ir paredzēta tām valsts iestādēm un privātpersonām, kas ir izcēlušās komisijā, priekšlikumu izstrādē vai īpašas nozīmes arhitektūras un pilsētplānošanas projektu un darbu realizācijā. Pieņemums, respektējot reģionālās konkurences spēju, ir paredzēts valsts noteiktajiem atzinumiem.

6. pants regulē īpašas mākslinieciskas vērtības arhitektūras darbu iepazīšanu un popularizēšanu.

7. pants paredz augstākās izglītības veicināšanu ar mērķi iepazīt un izplatīt arhitektūras, pilsētplānošanas un ainavu kultūru, to veic Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija un Infrastruktūras un transporta ministrija, vienojoties ar Izglītības, zinātnes un pētniecības ministriju, ar atsevišķām augstskolām un uzklusot kompetentas profesionālās asociācijas. Šajās vienošanās piedalās Vides, sauszemes un jūras aizsardzības ministrija jautājumos par enerģijas taupīšanu un vides arhitektūras ilgtspējīgu attīstību.

8. pants pasvītro Valsts centra lomu dokumentācijai un mūsdienu mākslas novērtēšanai arhitektūras sektorā, veicinot mūsdienu modernās arhitektūras un pilsētplānošanas dokumentācijas teritoriālo centru izveidi, kā arī sekmējot arhitektūras un pilsētplānošanas kultūras un mantojuma apzināšanu.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

9. pants paredz publisko ēku arhitektūras kvalitātes plāna redakciju un atjauninājuma veidus, ko izstrādā Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija sadarbībā ar Infrastruktūras un transporta ministriju un ar Vides, sauszemes un jūras aizsardzības ministriju, lai noteiktu darbības prioritātes. Par to tika lūgts Ministru padomes sagatavošanas sanāsmē, un šāda norāde tika akceptēta, par šāda pieņēmuma sadalījumu valsts ēku celtniecībai, lai nepārkāptu reģionālās tiesības.

10. pants nosaka, ka valsts pārvaldes, būvējot jaunas ēkas un renovējot ēkas un

pilsētplānošanu, atvēl kvotu, ne mazāku par 2 procentiem no kopējiem darbu izpildes izdevumiem, jaunu mākslas darbu iekļaušanai šajās ēkās. Izņēmumi ir daži veidi būvdarbiem pēc nozares ministriju pieprasījuma. Tiek noteikts atcelt 1949. gada 29. jūlija likumu Nr. 717.

11. pants attiecas uz īpašā statusa reģionu un Trento un Bolcāno autonomo provinču statūtu tiesībām.

Šā likuma īstenošana neradīs jaunu vai lielāku slogu valsts finansēm.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

LIKUMPROJEKTS

1.pants

(Mērķis)

1. Īstenojot Konstitūcijas 9. pantu, Itālijas Republika veicina un aizsargā arhitektonisko priekšlikumu un realizācijas kvalitāti, kas atzīst īpašu sabiedrisku nozīmību, ar mērķi saglabāt ainavu, ilgtspējīgi attīstīties un uzlabot pilsētvides dzīvotspēju un dzīves kvalitāti.
2. 1. punktā minēto mērķu sasniegšanai valsts pārvaldes iestādes savu kompetenču un resursu iespējās mērķtiecīgi seko šādiem mērķiem:
 - a) veicināt projekta un arhitektoniskā darba kvalitāti;
 - b) veicināt arhitektūras konkursa izstrādi kā priekšlikumu konkursu un projektēšanas konkursu, lai varētu projektēt darbus;
 - c) sekmēt jauno projektētāju piedalīšanos arhitektūras konkursos;
 - d) atbalstīt īpašas nozīmes arhitektūras darbu priekšlikumus un projektus;
 - e) atzīt mūsdienu arhitektūras īpašo māksliniecisko vērtību;
 - f) veicināt projektēšanas procesa nepārtrauktību;
 - g) veicināt augstāko izglītību un pētniecību;
 - h) aizsargāt un uzlabot mūsdienu arhitektūras arhīvus.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

3. Reģioni īsteno savas konkurējošās likumdošanas pilnvaras no šā likuma izsecināmo principu ietvaros.

2.pants

(Likuma piemērošanas joma)

1. Šā likuma piemērošanas jomā ir iekļauti teritorijas pārveidošanas projekti, galvenokārt, jebkura darbība, kas attiecas uz jaunu veidojumu iekļaušanu dažādos dabas un pilsētas kontekstos, intervence uz jau esošajām ēkām, ainavu un kultūras mantojuma aizsardzība un uzlabošana, infrastruktūru realizēšana un modernizēšana.

3.pants

(Arhitektūras konkursu veicināšana)

1. Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija ar Ministru padomes prezidentūru, pildot savus pienākumus jauniešu politikas jomā, sekmē jauno projektētāju piedalīšanos arhitektūras konkursos īpašas nozīmes arhitektūras darbiem un veidojumiem, kas paredzēti kultūras pasākumiem vai atrodas vēsturiski mākslinieciskas nozīmes vai ainaviskās vides vietā, paredzot šim nolūkam izsludinātus īpašas prēmijas konkursus.
2. Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija ar Infrastruktūras un transporta ministriju rīko arhitektūras konkursus savas kompetences īpašas nozīmes arhitektūras darbu priekšlikumiem un projektiem.
3. Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija, pēc kompetento pārvalžu pieprasījuma, var parūpēties par īpašas nozīmes arhitektūras darbu priekšlikumiem vai projektiem, kas ievērojami ietekmē vēsturiski mākslinieciskā konteksta vai ainaviskās vides kvalitāti.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

4. Šajā pantā paredzētās aktivitātes tiek veiktas cilvēkresursu, instrumentālo un finansiālo līdzekļu jomā saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām.

4.pants

(Īpašas mākslinieciskās vērtības atzīšana mūsdienu arhitektūras darbiem)

1. Īpašas mākslinieciskās vērtības atzīšana mūsdienu arhitektūras darbiem, saskaņā ar 1941. gada 22. aprīļa likuma Nr. 633 20. panta 2. punkta pēdējo daļu, tiek paziņota darba autoram, īpašniekam, pārvaldītājam vai turētājam, kā arī pašvaldībai, kuras teritorijā tie atrodas.
2. Pēc Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrijas pieprasījuma, 1. punktā minētā atzīšana tiek pārrakstīta bez maksas zemesgrāmatā un paliek spēkā turpmākajiem īpašniekiem, pārvaldītājiem vai turētājiem.
3. Par darbiem, kas guvuši īpašas mākslinieciskās vērtības atzinumu, var saņemt finansiālu atbalstu pieejamo resursu robežās saskaņā ar Kultūras mantojuma un ainavu likuma 35. un 37. pantu, ar 2004. gada 22. janvāra likuma dekrētu Nr. 42 un tā grozījumiem.
4. Saskaņā ar 1. punktu, izmaiņas par atzīstamo darbu tiek iepriekš paziņotas Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrijai īpašas mākslinieciskās vērtības saglabāšanas pārbaudei. Gadījumā, ja paziņojums netiek veikts vai pārbaudes rezultāts ir negatīvs, atzinums tiek atsaukts.
5. Atzinuma atsaukšana, saskaņā ar 1. punktu, paredz atmaksāt izsniegtos finansiālos atbalsta līdzekļus.
6. Kultūras mantojuma un ainavu likuma 11. panta 1. punkta e) apakšpunkts tiek anulēts saskaņā ar 2004. gada 22. janvāra likuma dekrētu Nr. 42 un tā grozījumiem.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

5.pants

(Balvas un atzinumi arhitektūras projektiem un darbiem)

1. Valsts var piešķirt nefinansiāla rakstura atzinību valsts iestādēm un privātpersonām, kas pasūtīja, izstrādāja priekšlikumu vai realizēja būtiskas nozīmes arhitektūras vai pilsēt būvniecības projektu un darbu, tas ir darbiem, kas atzīti par īpaši mākslinieciski vērtīgiem, saskaņā ar 4. pantu.
2. Ar Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministra lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar 1988. gada 23. augusta likuma Nr. 400 17. panta 3. punktu par atzinumiem, kas minēti 1. punktā, tiek izveidota komisija, kuru pārstāv kultūras darbinieki un pilsētas plānošanas, arhitektūras un ainavas vides speciālisti, un tās darbība ir reglamentēta.
3. Darbība 2. punktā minētajā komisijā netiek apmaksāta, kā arī netiek apmaksāti nekāda veida izdevumi. Komisijas darbības izdevumi ir iekļauti Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrijas instrumentālo un cilvēkresursu sfērā.

6.pants

(Īpašas mākslinieciskas vērtības arhitektūras darbu apzināšana un popularizēšana)

1. Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija rūpējas par atzīto darbu, saskaņā ar 4. pantu, un projektu un darbu, pateicoties kuriem tika saņemts atzinums, saskaņā ar 5. pantu, sarakstu sagatavošanu, atjaunināšanu un izplatīšanu.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

2. Uz darbu, par kuru runāts 1. punktā, galvenās fasādes noturīgā veidā vai kādā citā publiski redzamā vietā ir norādīts projektētāja, klienta un izpildītāja nosaukums, kā arī īpašas mākslinieciskās vērtības atzinums.
3. Šajā pantā paredzētās aktivitātes tiek veiktas cilvēkresursu, instrumentālo un finansiālo līdzekļu jomā saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām.

7.pants

(Augstākās izglītības un pētniecības veicināšana)

1. Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija un Infrastruktūras un transporta ministrija vienojoties ar Izglītības, zinātnes un pētniecības ministriju, ar atsevišķām augstskolām un uzklusot kompetentas profesionālās asociācijas, veicina augstāko izglītību ar mērķi iepazīt un izplatīt arhitektūras, pilsētplānošanas un ainavu arhitektūras kultūru.
2. Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija un Infrastruktūras un transporta ministrija vienojoties ar Izglītības, zinātnes un pētniecības ministriju, ar reģioniem un vietējām organizācijām, uzklusot kompetentās profesionālās asociācijas, sekmē izglītību un attīsta skolas programmas ar mērķi iepazīt un izplatīt arhitektūras, pilsētplānošanas un ainavu arhitektūras kultūru.
3. 1. un 2. punktā minētajās vienošanās piedalās Vides, sauszemes un jūras aizsardzības ministrija jautājumos par enerģijas taupīšanu un vides arhitektūras ilgtspējīgu attīstību.
4. Šā panta īstenošana tiek iekļauta parastajā budžetā.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

8.pants

(Valsts centrs dokumentācijai un mūsdienu mākslas novērtēšanai)

1. Valsts centrs dokumentācijai un mūsdienu mākslas novērtēšanai arhitektūras sektorā, saskaņā ar 1999. gada 12. jūlija likuma Nr. 237 1. panta noteikumiem, vienojoties ar ainavu, arhitektūras un mūsdienu mākslas kvalitātes un aizsardzības galveno pārvaldi, kā daļu no parastā budžeta, sekmē arhitektoniskās un pilsētplānošanas kultūras un mantojuma apzināšanu ar kultūras pasākumiem, kā arī, vienojoties ar reģioniem un sadarbībā ar augstskolām un vietējām organizācijām, sekmē teritoriālo dokumentācijas centru izveidi modernajai un mūsdienu arhitektūrai un pilsētplānošanai.

9.pants

(Arhitektūras kvalitātes plāns)

1. Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija sadarbībā ar Infrastruktūras un transporta ministriju un ar Vides, sauszemes un jūras aizsardzības ministriju nosaka un atjaunina valsts publisko ēku arhitektūras kvalitātes plānu.
2. 1. punktā minētais plāns sagatavots trīs gadiem un nosaka darbības virzienus šajā likumā noteikto mērķu sasniegšanai, un ik pa gadam norāda darbības jomas un prioritātes. Plāna norādes īsteno individuālas līgumslēdzējas iestādes un tiek koordinētas ar trīs gadu programmu, kas sagatavots pēc Valsts līgumu par būvdarbiem, pakalpojumiem un piegādēm likuma 128. panta, saskaņā ar 2006. gada 12. aprīļa likuma dekrētu Nr. 163 un tā grozījumiem.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

3. Valsts darbiem, resursu jomā saskaņā ar 2002. gada 27. decembra likuma Nr. 289 60. panta 4. punktu, ar Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrijas lēmumu, sadarbībā ar Infrastruktūras un transporta ministriju, ir atjaunoti gada resursi 1. punktā minētā plāna īstenošanai.
4. Šajā pantā paredzētās aktivitātes ir iekļautas parastajā budžetā.

10.pants

(Mākslas darbi sabiedriskajās ēkās)

1. Valsts pārvaldes mākslas darbu iekļaušanai jaunajās sabiedriskajās ēkās atvēl kvotu, ne mazāku par 2 procentiem no kopējiem izdevumiem, kas paredzēti sabiedrisko ēku būvniecības darbiem, kā arī ēku renovācijai un jau esošo ēku pilsētplānošanai, vadoties pēc vadlīnijām, kas pieņemtas ar Infrastruktūras un transporta ministra dekrētu, sadarbībā ar Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministru, saskaņā ar vienoto konferenci, kā tas ir paredzēts 1997. gada 28. augusta likuma dekrēta Nr. 281 8. pantā un tam sekojošajos grozījumos.
2. 1. punktā minētais nosacījums netiek piemērots darbiem, kuru kopējās tāmes izmaksas ir mazākas par vienu miljonu eiro. Tas netiek piemērots cietumu un sociālo dzīvojamo māju būvniecības darbiem, atkārtotas industrializācijas un pamesto rūpniecisko īpašumu darbiem, kas būvēti galvenokārt par valsts vai citu valsts organizāciju finansiālajiem līdzekļiem, kā arī ēkām, kas paredzētas nacionālajai aizsardzībai, izņemot kazarmas.
3. Galīgajā darbu projektā ir jābūt iekļautiem mākslas darbiem un to attiecīgām izmaksām. Ja šādas informācijas nav, kompetentās iestādes nevar apstiprināt projektu.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

4. Ja realizējamā mākslas darba izmaksas nepārsniedz 500000 eiro, darba izpildei māksliniekus izvēlas komisija, kuru veido klients, jeb tā pārstāvis-eksperts attiecīgajā jomā, mākslas vēstures kritiķis un projektētājs. Ja izmaksas pārsniedz iepriekš minēto summu, klients izvēlas mākslinieku, rīkojot konkursu, izvēloties konkursa komisiju, kuru veido pārvaldes, no kuras budžeta tiks apmaksāti izdevumi, pārstāvis, projektētājs, attiecīgās teritorijas mākslas un vēstures mantojuma pārzinis, mākslas vēstures kritiķis-eksperts, ko ieceļ kompetentās teritorijas pašvaldība, un mūsdienu mākslas muzeja vai Mākslas akadēmijas direktors. Izdevumi, kas saistīti ar kompetentās teritorijas pašvaldības izvēlēto ekspertu un kas tiek minēti jebkurā gadījumā saskaņā ar Stabilitātes paktu, sedz pati pašvaldība.
5. Gadījumos, kad izsludinātie arhitektūras konkursi paredz mākslas darba definīciju un mākslinieka piedalīšanos piedāvājumā, netiek piemērots 4. punkts.
6. Veicot darbu pieņemšanu, darbu pieņēmējs, ar savu personīgo atbildību, pārbauda 1. punktā minēto saistību izpildi. Pretējā gadījumā darbs nevar tikt pieņemts līdz brīdim, kad tiek izpildītas saistības.
7. Par valsts pārvalžu kompetencē esošajiem darbiem darbu pieņēmējam ir jāziņo Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrijai par 1. punktā minēto saistību izpildi vai neizpildi. Gadījumā, ja pārvalde neizpilda šajā nosacījumā minētās saistības gada laikā no darbu pabeigšanas brīža, Kultūras mantojuma un kultūras aktivitāšu ministrija ieceļ īpašo komisāru, kurš nokārto lietu, izmantojot šim nolūkam piešķirtos finansiālos līdzekļus. Komisāra darbam nav paredzēta kompensācija vai pabalsts.

XVI LIKUMDEVĒJS – LIKUMPROJEKTI UN ZIŅOJUMI – DOKUMENTI

8. Par nevalstisko pārvalžu kompetencē esošajiem darbiem aizstājējvaru pilda reģioni.
9. 1949. gada 29. jūlija likums Nr. 717 ir atcelts.

11.pants

(Īpašā statusa reģionu un Trento un Bolcāno autonomo provinču statūtu tiesības)

1. Īpašā statusa reģioni un Trento un Bolcāno autonomās provinces šā likuma realizēšanai pilda statūtos un īstenošanas noteikumos paredzētos pienākumus.